

Jaarstukken 2018

INHOUDSOPGAVE

Jaarstukken 2018	1
Inhoudsopgave	4
Jaarrekening in een oogopslag	5
Analyse rekeningresultaat en structurele doorwerking naar 2019	7
Bestemming rekeningresultaat	9
A. JAARVERSLAG	10
Programma's	10
Programma 1 Openbare orde en veiligheid	10
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	12
Programma 3 Economische zaken	15
Programma 4 Onderwijs	19
Programma 5 Cultuur, sport en recreatie	22
Programma 6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	30
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	38
Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	42
Programma 9 Financiën en bedrijfsvoering	48
Programma 10 Algemeen bestuur	51
Paragrafen	53
I. Lokale lasten	53
II. Weerstandsvermogen	61
III. Onderhoud kapitaalgoederen	71
IV. Financiering	74
V. Bedrijfsvoering	78
VI. Verbonden partijen	85
VII. Grondbeleid	102
2. Resultaat 2018	103
B. JAARREKENING	107
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	107
Overzicht van baten en lasten	110
Toelichting overzicht van baten en lasten	112
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	115
Toelichting algemene dekkingsmiddelen	116
Mutaties op reserves	117
Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves	117
Toelichting op reserves	119
Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid	120
Toelichting begrotingsrechtmatigheid	123
Overzicht incidentele baten en lasten	124
Overzicht aanwending onvoorzien	125
Balans	125
Balans per 31 december 2018	125
Toelichting op de balans	127
Overige gegevens	149
Gebeurtenissen na balansdatum	149
WNT	149
Overzicht SISA	150
C. BIJLAGEN	152
Lijst met gebruikte afkortingen	152
Verplichte BBV-indicatoren	152
Baten en lasten per taakveld	156
Controleverklaring	159

JAARREKENING IN EEN OOGOPSLAG

Jaarrekening in een oogopslag

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2018 aan. In de jaarstukken leggen we verantwoording af over de uitvoering van het in de begroting vastgestelde beleid. De jaarstukken bestaan uit twee delen, te weten

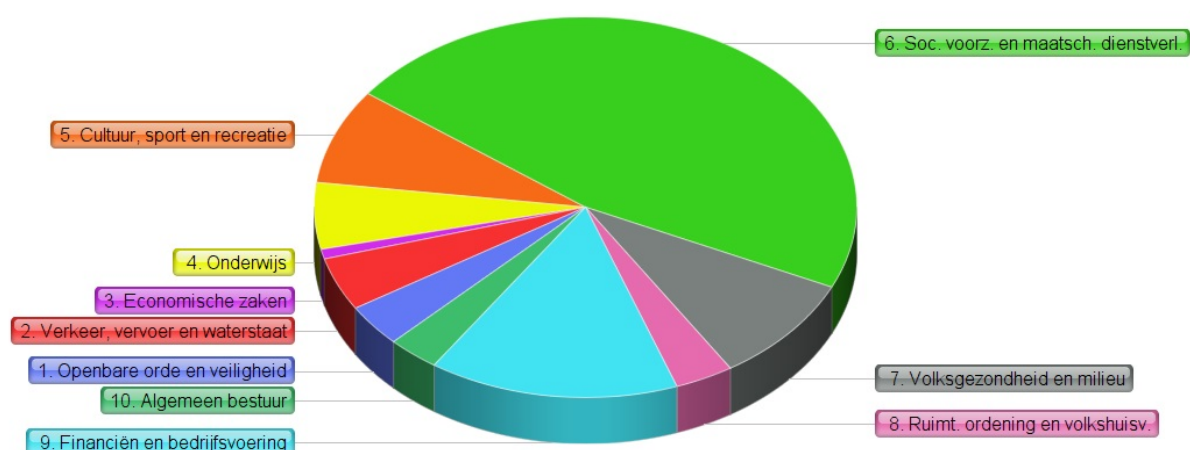
- Het jaarverslag met daarin de programmaverantwoording en de paragrafen.
- De jaarrekening met daarin een overzicht van de baten en lasten alsmede de balans met bijbehorende toelichtingen.

In de begroting 2018 voorzagen we een overschot van € 1,4 miljoen. Dit overschot parkeerden we in de Algemene Reserve in afwachting van de daadwerkelijke lasten en baten.

Door de stijgende kosten voor de Jeugdzorg bleken de werkelijke lasten in 2018 (€ 103,7 miljoen) hoger dan de baten (€ 102,3 miljoen). Het saldo (€ 1,4 miljoen) is gelijk aan het geraamde begrotingsoverschot. Daarmee is het gelukt om de forse tegenvaller op de Jeugdzorg binnen de oorspronkelijke begroting op te vangen. Daar staat tegenover we niets toevoegen aan de algemene reserve

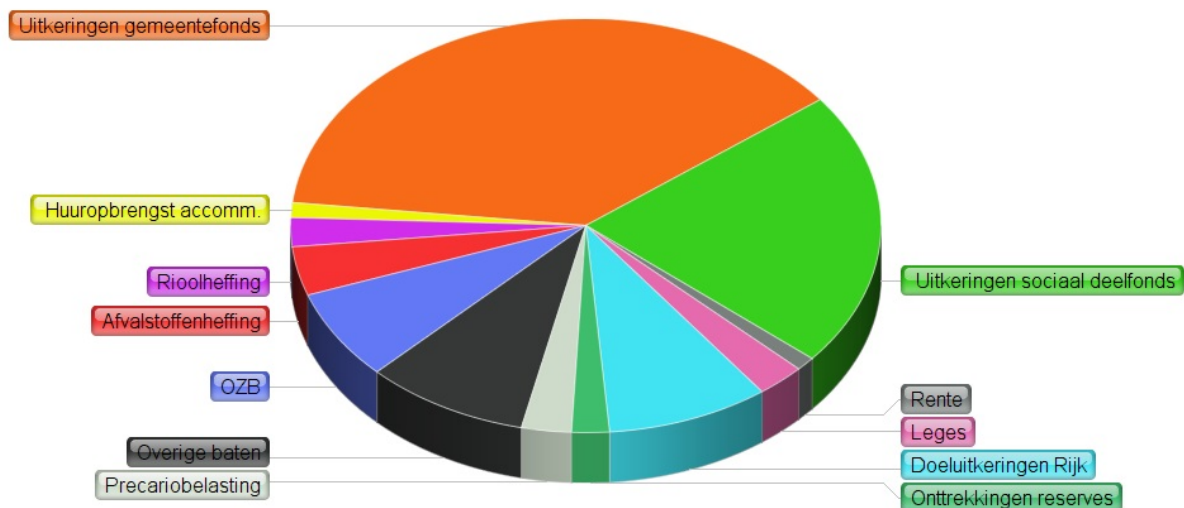
Hieronder ziet u een weergave van de werkelijke lasten en baten van 2018.

WERKELIJKE UITGAVEN 2018 (bedragen afgerond op € 100.000)	
1. Openbare orde en veiligheid	€ 3.500.000
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 4.400.000
3. Economische zaken	€ 800.000
4. Onderwijs	€ 5.500.000
5. Cultuur, sport en recreatie	€ 7.900.000
6. Sociale voorzieningen en maatschapp. dienstverlening	€ 45.500.000
7. Volksgezondheid en milieu	€ 8.900.000
8. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	€ 3.400.000
9. Financiën en bedrijfsvoering	€ 14.500.000
10. Algemeen bestuur	€ 3.000.000
Totale uitgaven programma's en bijbehorende projecten	€ 97.400.000
Diverse overige lasten (onvoorz., inning belast., stort. reserves)	€ 6.300.000
Totaal uitgaven	€ 103.700.000

WERKELIJKE INKOMSTEN 2018 (bedragen afgerond op € 100.000)	
OZB	€ 7.200.000
Afvalstoffenheffing	€ 3.900.000
Rioolheffing	€ 2.300.000

Huuropbrengst accommodaties (o.a. De Helster)	€ 1.200.000
Precariobelasting	€ 2.800.000
Uitkeringen gemeentefonds	€ 38.700.000
Uitkeringen sociaal deelfonds	€ 22.000.000
Rente eigen en vreemd vermogen	€ 1.100.000
Leges (o.a. bouwvergunningen, APV)	€ 2.700.000
Doeluitkeringen Rijk (o.a. WWB)	€ 9.100.000
Onttrekkingen uit reserves	€ 2.100.000
Diverse overige baten (incl. rekeningresultaat)	€ 9.200.000
Totaal inkomsten	€ 102.300.000

Zoals hierboven beschreven zit de stijging van de lasten vooral bij de Jeugdzorg. Dit is een ontwikkeling die zich voordoet in veel gemeenten en een structureel effect zal hebben op onze meerjarenbegroting. Over de omvang en de dekkingsmogelijkheden komen we bij u terug in de TR 2-2019 en de Kadernota 2020.

Weerstandsvermogen (mogelijkheden om eenmalige en structurele risico's op te vangen):

- Structureel: goed
- Eenmalig: ruim voldoende

Uitgangspunt is dat risico's en verliezen (zie bijv. grondexploitatie) zoveel mogelijk direct worden opgelost en niet naar de toekomst worden verschoven.

De **algemene reserve** is de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen onder andere als gevolg van de positieve rekeningresultaten. Het werkelijke saldo van de Algemene reserves is op 31 december 2018 € 19,3 miljoen. We verwachten dat het saldo de komende jaren niet zo zal toenemen als in de begroting 2019 is gepresenteerd. Het creëren van structurele oplossingen voor stijgende lasten van de Jeugdzorg vraagt tijd. De inzet van de algemene reserve als tijdelijk dekkingsmiddel sluiten we niet uit.

Leeswijzer

In het eerste deel (A) – Jaarverslag – zijn de beleidsmatige en financiële verantwoording van de programma's en ook de voorgeschreven paragrafen opgenomen. Naast de verplichte programmaverantwoording hebben we hier ook de mutaties ten opzichte van de primaire begroting 2018 toegelicht. In het tweede deel (B) – Jaarrekening - is het overzicht van baten en lasten en de balans opgenomen waarin meer financieel technische informatie en bijbehorende toelichtingen zijn verwerkt. Het laatste deel (C) – Bijlagen - betreft een overzicht van gebruikte afkortingen.

ANALYSE REKENINGRESULTAAT EN STRUCTURELE DOORWERKING NAAR 2019

Analyse rekeningresultaat en structurele doorwerking naar 2019

Analyse rekeningresultaat

Hieronder is een (beknopte) analyse opgenomen van het verschil tussen het werkelijke rekeningresultaat 2018 en het verwachte resultaat op basis van Tussenrapportage 4 - 2018 (TR4 - 2018).

Verwacht saldo 2018 bij TR4 - 2018	930.859
Werkelijk saldo 2018	- 1.416.131
Te verklaren verschil	- 2.346.990

Budgettaire verschillen > € 100.000 t.o.v. TR4 - 2018	
Nadelen	
Hogere bestedingen Sociaal Domein (Jeugdzorg)	- 1.886.000
Meerkosten onderhoud groen door derden en materieel groen	- 320.000
Netto nadeel op de overheadkosten	- 231.000
Meerkosten taakveld bijstandsverlening	- 231.000
Storting in voorzieningen dubieuze debiteuren en debiteuren belastingen	- 179.000
Lagere toerekening (voornamelijk loonkosten en overhead) aan taakveld riolering	- 172.000
Lagere rente over voorzieningen en renteresultaat	- 171.000
Totaal nadelen	- 3.190.000
Voordelen	
Hogere Algemene Uitkering (o.a. decembercirculaire 2018)	446.000
Niet bestede middelen uitvoering asielakkoord (statushouders)	280.000
Niet bestede middelen armoedebestrijding kinderen (Klijnsmagelden)	180.000
Lagere kapitaallasten onderwijshuisvesting	160.000
Onderuitputting onderwijsbeleid en leerlingenzaken	134.000
Meeropbrengst bouwleges	131.000
Totaal voordelen	1.331.000
Saldo kleinere overige voor- en nadelen (per saldo nadeel)	- 577.000
Totaal verklaard lager voordelig resultaat	- 2.346.990

Structurele doorwerking naar 2019

De meeste afwijkingen ten opzichte van de TR4 - 2018 zijn incidenteel en hebben geen effect op de begroting 2019 en verder. Dit geldt niet voor de afwijking op het taakveld Milieubeheer (€ 17.000 voordeel) en de hogere lasten op het taakveld Jeugd. Gebleken is dat de uitvoering van de Jeugdwet niet mogelijk is de middelen die het rijk hiervoor beschikbaar stelde. Wat dit exact betekent voor onze meerjarenbegroting brengen wij bij de tussenrapportage 2019 en de Kadernota 2020-2023 in beeld.

Taakveld	Voordeel	Nadeel
----------	----------	--------

7.4 Milieubeheer	17.000	
Jeugdwet		PM
Totaal	17.000	PM

Structurele voor- en nadelen op het product riolering (TV 7.2) zijn in bovenstaand staatje buiten beschouwing gelaten omdat deze in de betreffende tarieven worden verwerkt.

BESTEMMING REKENINGRESULTAAT

Bestemming rekeningresultaat

Toelichting

In de begroting 2018 voorzagen we een overschot van € 1.414.372. Dit overschot parkeerden we in de Algemene Reserve in afwachting van de daadwerkelijke lasten en baten. De daadwerkelijke lasten bleken € 1.416.131 hoger te zijn dan de baten die we ontvingen in 2018. Dit verschil is nagenoeg gelijk aan het geraamde begrotingsoverschot.

Wij stellen u voor om de toevoeging van het geraamde begrotingsoverschot terug te draaien door € 1.416.131 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

Reserveringen voor verhoogde asielinstroom en armoedebeleid kinderen

In het Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom is afgesproken om zowel het partieel effect op het gemeentefonds door de extra rijksuitgaven aan eerstejaarsopvang als de extra middelen voor integratie en participatie van vergunninghouders aan gemeenten beschikbaar te stellen volgens het uitgangspunt 'geld volgt vergunninghouder'. Via de Algemene Uitkering en het overschot van € 426.000 vanuit 2017 was in totaal € 625.000 beschikbaar in 2018 voor de verhoogde asielinstroom partieel effect en participatie. Hiervan resteert in 2018 € 280.000.

Via de Algemene Uitkering ontvangen wij vanaf 2017 jaarlijks een bedrag voor de armoedebestrijding onder kinderen, ook wel bekend als de Klijnsmagelden. De uitvoering van deze taak is meegenomen in de Startnotitie Integraal Armoedebeleid 2019 - 2023 die eind 2018 naar de raad is gegaan. In 2019 wordt het uitvoeringsplan opgesteld en vervolgens zullen de beschikbare ingezet gaan worden. Van het beschikbare budget van 2018 is € 180.000 nog niet ingezet.

In beide gevallen is in het verleden besloten om de nog niet bestede middelen voor deze twee doelen beschikbaar te houden. Dit kan op verschillende manieren. Tot op heden kozen we ervoor om de middelen die over waren via de bestemming van het rekeningresultaat naar het volgende jaar over te brengen.

Aangezien er in 2018 geen sprake is van een rekeningoverschot stellen wij u voor om de resterende middelen binnen de algemene reserve specifiek te oormerken voor deze twee doelen.

A. JAARVERSLAG

Programma's

Programma 1 Openbare orde en veiligheid

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Integrale veiligheid (speerpunt 9)

In 2015 is de Nota Integrale Veiligheid 2015-2019 (IV) door de raad vastgesteld. In deze nota staan de volgende prioriteiten benoemd:

- Woninginbraken (beperken aantal)
- Verkeersveiligheid (accenten op hard rijden en fietsveiligheid)
- Risicocommunicatie (communicatie over risico's, maatregelen om kansen op een incident of ramp zo klein mogelijk te houden, burgers informeren wat ze moeten doen wanneer zich een incident of ramp voordoet)
- Overlast door verschillende woonvormen (beperken van de woonoverlast door cliënten van verschillende woonvormen, bijv. van begeleid wonen)

Naast de prioriteiten zijn er ook overige strategische thema's. Deze kennen een lager profiel en zijn in sterke mate 'going concern'. De thema's zijn verdeeld over de vijf veiligheidsvelden: veilige leefomgeving, bedrijvigheid en veiligheid, jeugd en veiligheid, fysieke veiligheid en integriteit en veiligheid.

Het beleid dat in deze nota is vastgelegd, wordt vertaald in uitvoeringsplannen. We hebben in het eerste kwartaal een jaarplan Integrale Veiligheid 2018 opgesteld. Het Overbetuws veiligheidsbeleid is een dynamisch gebeuren. Want het is belangrijk snel en adequaat te reageren op nieuwe ontwikkelingen of op veiligheidsproblemen die plotseling opduiken. Dit geldt ook voor de problemen of ontwikkelingen die bij het opstellen van de Nota IV of de uitvoeringsplannen niet waren voorzien.

In 2018 hebben we tal van activiteiten verricht. Hierbij een weergave daarvan.

- Organisatie van de veiligheidsmarkt, week van de Veiligheid en Veiligheidsplein.
- In maart is een bijeenkomst georganiseerd voor een aantal collega's voor het vervullen van een rol in het Coördinatie Punt (CP) tijdens een ramp/incident.
- We hebben in het eerste kwartaal een jaarplan Integrale Veiligheid 2018 opgesteld.
- We hebben in 2018 aandacht gegeven aan (preventie van) woninginbraken, overlast door woonvormen en verkeersveiligheid conform de Nota Integrale Veiligheid 2015-2019 (IV).
- Bij de aanpak van deze geprioriteerde thema's en alle andere activiteiten richtten we ons vooral op het versterken van de weerbaarheid van onze samenleving.
- Uitvoeren onderzoek naar het in eigen beheer uitvoeren (met aanvullende activiteiten) van het serviceteam bij het station. De gesprekken met ProRail en de NS hebben ertoe geleid dat het team wordt gehuisvest in de voormalige NS-kiosk.
- Op 6 juli is aan de deelnemende (veiligheids)partners het certificaat KVO-buitengebied uitgereikt en is door de partners een samenwerkingsconvenant voor de komende 3 jaar getekend.
- Uitvoeren van activiteiten n.a.v. de maatregelenmatrix voor het Keurmerk Veilig Ondernemen Centrum Elst.

Aanpak ondermijning (speerpunt 77).

Bij dit speerpunt richtten we ons ook op het versterken van de weerbaarheid van onze samenleving. De volgende activiteiten hebben plaatsgevonden.

Op 21 februari 2018 zijn alle bedrijventerreinen in Overbetuwe gecertificeerd met het Keurmerk Veilig Ondernemen Bedrijventerreinen (KVO-B). Het KVO-Keurmerk is 3 jaar geldig. In deze periode werken de ondernemers, politie, brandweer en gemeente samen om het huidige veiligheidsniveau op de bedrijventerreinen te behouden en waar mogelijk te verbeteren.

Op 13 maart 2018 heeft het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) een bewustwordingsbijeenkomst gehouden voor de medewerkers van Overbetuwe.

Begin maart heeft het RIEC een analist in dienst genomen die voor gemiddeld 18 uur per week werkzaamheden verricht voor de gemeente Overbetuwe. Deze analist maakt deel uit van het lokaal ondermijningsoverleg waarmee in het tweede kwartaal een start is gemaakt. Naast de analist van het RIEC neemt een operationeel expert van de politie en de adviseur openbare veiligheid van de gemeente Overbetuwe deel aan dit overleg. Afhankelijk van de te behandelen casussen kunnen andere partners aan het overleg deelnemen. Het lokaal ondermijningsoverleg heeft aan de portefeuillehouder OOV voorstellen gedaan over de prioritering van de casussen uit het lokale ondermijningsbeeld. Het lokaal ondermijningsoverleg zorgt ook voor het actueel houden van het ondermijningsbeeld.

Medio april heeft het KIWA de audit Keurmerk Veilig Buitengebied (KVB) uitgevoerd. De samenstelling van de werkgroep, de gehouden enquête onder de bewoners en ondernemers in het buiten gebied, de daarop gebaseerde maatregelenmatrix en plan van aanpak voldoen volledig aan de eisen van de audit. Op 6 juli a.s. vond certificering van het KVB plaats.

Het speerpunt Ondermijning gaat integraal onderdeel uitmaken van de nieuwe nota Integrale Veiligheid (speerpunt 11).

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 10: Handhaving

We hebben voorbereidende werkzaamheden verricht om de capaciteit en de kwaliteit van handhaving te vergroten. Met de verbetering van de kwaliteit zijn wij in 2018 gestart. Wat betreft de capaciteit hebben we een samenwerkingsconvenant met gemeente Lingewaard en gemeente Nijmegen gesloten.

Speerpunt 11: Openbare orde en veiligheid

Op dit moment wordt de Nota Integrale Veiligheid 2019-2022 opgesteld. Op 16 april 2019 heeft de gemeenteraad besloten één jaar langer uitvoering te geven aan de huidige Nota IV 2015-2019. Uitvoering van dit beleid verloopt nagenoeg volgens planning.

Financiële verantwoording Programma 1 Openbare orde en veiligheid

Wat heeft het programma Openbare orde en veiligheid gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-3.061.958	-3.567.277	-3.257.560
Totaal baten	66.527	69.831	117.157
Saldo van baten en lasten	-2.995.431	-3.497.446	-3.140.403
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		-502.015	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			87.043

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 1 Openbare orde en veiligheid		502.000	nadeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
13e begrotingswijziging 2018 TR3- 2018 - aanvraag suppletie-uitkering Bommenregeling	<u>403.000</u>	N	
		403.000	nadeel
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		<u>99.000</u>	nadeel

		502.000	nadeel
--	--	---------	--------

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma 1 Openbare orde en veiligheid		87.000	voordeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			
- geen taakvelden met verschillen > € 100.000	0		
		0	
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		87.000	voordeel
		87.000	voordeel

B. Nadere toelichting op taakveld niveau

Geen nadere toelichting, omdat er geen taakvelden zijn met afwijkingen groter dan € 100.000.

Financiële verantwoording Programma 1 Openbare orde en veiligheid

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	3.061.958	3.567.277	3.527.560	39.717
Baten	66.527	69.831	117.157	-47.326
Resultaat	-2.995.431	-3.497.446	-3.410.403	-87.043

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	2.142.502	2.142.502	2.127.501	15.001
Baten	0	20.353	34.065	-13.712
Resultaat	-2.142.502	-2.122.149	-2.093.436	-28.713

Taakveld 1.2 Openbare orde en Veiligheid

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	919.456	1.424.775	1.400.059	24.716
Baten	66.527	49.478	83.092	-33.614
Resultaat	-852.929	-1.375.297	-1.316.966	-58.331

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma: Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Elst Centraal en Spoorzone (speerpunt 13a)

De werkzaamheden zijn afgerond. Aanvullende maatregelen zijn uitgevoerd om kleine onvolkomenheden op te lossen. Ten behoeve van de verdere uitvoering van dit speerpunt is een grondexploitatie (GREX) opgesteld. In mei 2018 is de geactualiseerde grondexploitatie door de raad vastgesteld. Dit biedt de basis om de komende (college/raad)periode voor dit gebied te komen tot een moderne, veilige stationsomgeving met ruimte voor wonen en werken. Ook in de nieuwe Uitvoeringsagenda komt dit speerpunt terug (spp 30).

Verbeteren infrastructuur Elst Noord (13b)

De Rijksweg Noord zal middels een onderdoorgang het spoor kruisen en bij de 1e Weteringsewal zal het gemotoriseerd verkeer het spoor kruisen middels een viaduct en het langzaamverkeer middels een onderdoorgang. Het afgelopen jaar is ingezet op de verwerving van gronden voor de realisatie van het project. In het derde kwartaal van afgelopen jaar is de basis gelegd voor de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. Dit in afstemming met bijvoorbeeld de omgeving. De basis voor deze kwaliteit is geborgd in de bestemmingsplannen die in het vierde kwartaal in de ontwerpfase ter visie zijn gegaan en begin 2019 ter besluitvorming zijn voorgelegd aan de gemeenteraad. Aan de hand van speerpunt 33 UA 2018-2022 wordt deze ontwikkeling verder vorm gegeven.

Stationsomgeving Zetten-Andelst (speerpunt 14)

Het schetsontwerp dat is opgesteld door de provincie met de betrokken partijen (ProRail, NS, vervoerders en gemeente) is uitgewerkt en er is een kostenraming opgesteld. In het verlengde van deze gezamenlijke verkenning is een PNL post opgenomen in de Programmabegroting 2019 en wil de Provincie een bedrag van € 550.000 beschikbaar stellen voor de uitvoering. Zie ook speerpunt 34 van de UA 2018-2022.

Bevorderingen optimale verbindingen tussen de kernen (speerpunt 16)

Op 9 januari heeft de raad ingestemd met de notitie 'Overbetuwe fietst verder, naar een optimaal fietsnetwerk tussen de kernen' en het vervolgproces. De voortkomende werkzaamheden zijn in 2018 opgepakt en hiermee is het speerpunt in deze vorm afgesloten. Een vervolg wordt gegeven aan de hand van speerpunt 13 UA 2018-2022.

Omgevingsvisie (speerpunt 51)

In het eerste kwartaal van 2017 hebben we in Overbetuwe opgehaald wat (partijen in) de samenleving belangrijk vinden. We voerden op vele manieren (offline, online) het gesprek met de samenleving; welke kwesties doen ertoe? De rijke oogst van deze agenderingsfase is verwerkt in de Omgevingsagenda. Op basis van de geagendeerde ontwikkelingen en thema's voerden we in de 2e fase het vervollgesprek over de gewenste koers en ambities. Dit is opgenomen in een hoofdlijnennotitie ('Manifest') die we in juni 2018 publiceerden, als eerste richting voor de koers van de uiteindelijke Omgevingsvisie.

Daarna zijn we aan de slag gegaan met de 3e fase waarin we de hoofdlijnen uitwerken t.b.v. de uiteindelijk op te stellen visie. De visie wordt opgesteld "in de geest van" de Omgevingswet welke per 2021 van kracht wordt. Om op tijd klaar te zijn voor inwerkingtreding, bereiden we ons voor op de nieuwe wet volgens een implementatieplan. Het implementatieplan is in maart 2018 opgeleverd. Zie ook de raadsmemo 18inf00030 (26 feb 2018).

Verdere uitwerking loopt via speerpunt 29 UA 2018-2022 (zie programma 8).

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 13: Optimale verbindingen tussen kernen

Actiepunten uit de fietsagenda zijn na de zomer verder uitgewerkt. De ontwikkelvisie De Linge wordt in 2019 uitgevoerd. De realisatie van de projecten loopt langer door dan de scope van de fietsagenda.

Speerpunt 29: Omgevingsvisie

Zie toelichting bij Programma 8.

Speerpunt 30: Elst Centraal

Aanbesteding en verkoop aan Vivare met betrekking tot Stationsplein-West en het Klooster is in onderzoek. Met betrekking tot Spoorlaan zijn / worden gesprekken gevoerd met verschillende initiatiefnemers. Reconstructie Nieuwe Aamsestraat bevindt zich in VO-fase.

Speerpunt 33: Verbeteren infrastructuur Elst Noord

In Q4 is gewerkt aan het samenstellen van contractdossiers voor de onderdoorgang Rijksweg Noord, het viaduct 1e Weteringsewal en de flankerende infra. Ook de verlaging van de bovenleiding door ProRail is aanbesteed. We hebben te maken met een overschrijding van ca. 15%, die grotendeels gedekt kan worden met het overschot van het project Spoorzone. De definitieve projectbegroting is/ wordt opnieuw ter besluitvorming voorgelegd aan de raad in Q1 2019.

Speerpunt 34: Stationsomgeving Zetten-Andelst

Er is een voorstel uitgewerkt voor de herinrichting van de directe stationsomgeving. We zijn in gesprek met NS en ProRail over het mogelijke gebruik van gronden van deze partijen rondom het station. Verder bereiden we een subsidieaanvraag voor.

Financiële verantwoording Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat heeft het programma Verkeer, vervoer en waterstaat gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-3.955.982	-4.445.043	-4.365.781
Totaal baten	25.715	102.615	97.777
Saldo van baten en lasten	-3.930.267	-4.342.428	-4.268.004
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		-412.161	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			74.424

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat		412.000	nadeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
8e begrotingswijziging 2018 Raadsbesluit 06-02-2018 - kosten verwijderen masten (Lichtplan 2018)	155.000	N	
14e begrotingswijziging 2018 TR4- 2018 - ophoging budget planmatig onderhoud wegen	115.000	N	
		270.000	
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		<u>142.000</u>	nadeel
		412.000	nadeel

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat		74.000	voordeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			
- geen taakvelden met verschillen > € 100.000	0		
		0	
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		<u>74.000</u>	voordeel
		74.000	voordeel

B. Nadere toelichting op taakveld niveau

Geen nadere toelichting, omdat er geen taakvelden zijn met afwijkingen groter dan € 100.000.

Financiële verantwoording Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	3.955.982	4.445.043	4.365.781	79.262
Baten	25.715	102.615	97.777	4.838
Resultaat	-3.930.267	-4.342.428	-4.268.003	-74.425

Taakveld 2.1 Verkeer en Vervoer

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	3.679.587	4.175.047	4.127.940	47.107
Baten	25.715	102.615	84.316	18.299
Resultaat	-3.653.872	-4.072.432	-4.043.624	-28.808

Taakveld 2.2 Parkeren

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	227.368	191.167	165.831	25.336
Gerealiseerd resultaat	-227.368	-191.167	-165.831	-25.336

Taakveld 2.5 Openbaar vervoer

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	49.027	78.829	72.009	6.820
Baten	0	0	13.461	-13.461
Resultaat	-49.027	-78.829	-58.548	-20.281

Verbonden partijen

Geen.

Programma 3 Economische zaken

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Economisch Uitvoeringsprogramma (speerpunt 21)

Enkele resultaten en activiteiten naar aanleiding van de uitvoering van dit programma in 2018 zijn:

- Uitreiking Keurmerk Veilig Ondernemen voor de bedrijventerreinen Andelst Oost, De Schalm, De Merm, De Aam en Poort van Midden Gelderland Noord en Zuid

- Presentatie onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de ontsluiting van Poort van Midden Gelderland Noord en Zuid
- Bedrijfsbezoeken Accountmanager Bedrijven
- Ondernemersontbijten met de portefeuillehouder economie
- Excursie met Centrum Management Elst naar de binnenstad van Eindhoven (vervolggesprekken over een BIZ)
- Instemmen Regionaal Programma Werklocaties door de raad (vastgesteld door GS)
- Verkoop van enkele kavels op Poort van Midden Gelderland, Spoorallee en De Merm
- Bijeenkomst Koopt Overbetuwsche Waar
- Bijeenkomst Voedselregio
- Kennismaking college van B&W met alle Overbetuwse ondernemersnetwerken/-verenigingen

In Q3 2018 is een bijeenkomst georganiseerd voor ondernemers en de input hiervan is o.a. gebruikt voor aanpassing van het Economisch Uitvoeringsprogramma.

Glasvezel in het buitengebied

Afgelopen zomer is er een marktconsultatie uitgevoerd in de regio Arnhem - Nijmegen over het ontwerp / aanleg, onderhoud en beheer van een glasvezelnetwerk. Het doel van deze uitvraag was het selecteren van een marktpartij om te komen tot de realisatie van een glasvezelnetwerk. Na deze uitgevoerde marktconsultatie is gebleken dat Glasvezel buitenaf voor de gemeente Overbetuwe de beste voorwaarden heeft om dit project te realiseren. Na deze selectieprocedure is er gewerkt aan het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst.

In 2019 zal deze overeenkomst worden ondertekend, waarna de aanleg kan starten.

Omgevingsvisie (speerpunt 51)

Zie toelichting bij programma 2.

Nota recreatie en toerisme (speerpunt 57)

Zie toelichting bij programma 5.

Arbeidsparticipatie: werk aan de winkel (speerpunt 62)

In de Uitvoeringsagenda 2016-2018 waren twee speerpunten opgenomen die betrekking hadden op de Participatiewet, namelijk nummer 62 (Arbeidsparticipatie: werk aan de winkel/werkgeversbenadering) en nummer 72 (Lokaal alternatief Presikhaaf Bedrijven/lokale uitvoering Participatiewet). Voor laatstgenoemd speerpunt verwijzen we naar de toelichting bij programma 6.

Arbeidsparticipatie 'Werk aan de winkel' is onderdeel van de transformatie en inmiddels een regulier onderdeel van onze werkzaamheden. Onder meer door een intensieve(re) samenwerking met het Werkgeversservicepunt (WSP) zijn we actief op zoek geweest naar werkplekken voor onze inwoners die buiten het werkproces staan. In het eerste kwartaal van 2018 is, als onderdeel van de doelstelling 'iedere inwoner participeert naar vermogen' een training gestart waarmee inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt worden getraind en gestimuleerd om actief aan het werk te gaan. Voor hen voor wie regulier werk nog een te grote stap is bemiddelen we naar andere vormen van participatie. Het WSP speelt hier, vanuit haar kennis van de behoefte van de werkgevers, een actieve rol in. Met hen hebben we aanvullende afspraken gemaakt. Bedrijven, op hun beurt, worden, mede door de accountmanager bedrijven, actief gewezen op de mogelijkheden die vanuit vergroten arbeidsparticipatie geboden worden.

Speerpunt 76: Regionale positionering vanuit economisch perspectief

De contacten met regionale belanghebbenden (o.a. Economic Board, GO Arnhem Nijmegen, Euregio, KvK, buurtgemeenten) zijn verder geïntensiveerd en leiden tot acties gericht op een stevige rol in het regionale speelveld. Voorbeelden zijn onze voortrekkersrol voor aanleg glasvezel in het buitengebied, regionale Routekaart Duurzaamheid, de werving van bedrijven die gebruik kunnen maken van de regionale Investeringsagenda, de (mogelijke) samenwerking m.b.t. startersbeleid en deelname via het LEC Nijmegen aan de Provada 2018.

In Q3-Q4 is vooral de inzet geweest op de lokale economie met aandacht voor bedrijven in onze gemeente en de voorbereidingen voor het Economisch Uitvoeringsprogramma voor de periode 2019-

2022.

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 15: Economisch Uitvoeringsprogramma

In Q3-2018 zijn er diverse activiteiten uitgevoerd die opgenomen staan in het Economisch Uitvoeringsprogramma 2017-2018. De belangrijkste activiteit betrof inventarisatie problematiek op bedrijventerrein Poort van Midden Gelderland Noord.

Financiële verantwoording Programma 3 Economische zaken

Wat heeft het programma 3 Economische zaken gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-997.743	-1.047.743	-806.644
Totaal baten	742.273	895.773	1.025.936
Saldo van baten en lasten	-255.470	-151.970	219.292
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		103.500	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			371.262

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 3 Economische zaken		104.000	voordeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
13e begrotingswijziging 2018 TR3- 2018 - tussentijdse winstneming complex Poort van Midden-Gelderland Zuid	464.000	V	
14e begrotingswijziging 2018 TR4- 2018 - bijstelling tussentijdse winstneming complex Poort van Midden-Gelderland Zuid	- 259.000	N	
		205.000	voordeel
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		101.000	nadeel
		104.000	voordeel

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma 3 Economische zaken		371.000	voordeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			
- Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	349.000	V	
		349.000	voordeel
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		22.000	voordeel
		371.000	voordeel

Toelichting bij structurele voordelen/nadelen:

Er zijn geen structurele voor- of nadelen.

Financiële verantwoording Programma 3 Economische zaken

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	997.743	1.047.743	806.644	241.099
Baten	742.273	895.773	1.025.936	-130.163
Resultaat	-255.470	-151.970	219.291	-371.261

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	344.357	319.357	314.658	4.699
Baten	0	0	19.600	-19.600
Resultaat	-344.357	-319.357	-295.058	-24.299

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- We vormden een voorziening op het tekort van onze verliesgevende grondexploitaties straks op te kunnen vangen. Het verlies van de complexen Spoorallee (€ 246.000), Elst Centraal (€ 114.000), De Merm (€ 47.000) en De Merm Oost (€ 36.000) nam af, in totaal dus met € 443.000.	443.000		I
- Voor de Poort van Midden Gelderland Zuid hebben in TR4 - 2018 een deel van winstverwachting al als resultaat in de jaarrekening verwerkt. De geactualiseerde winstverwachting valt € 18.000 lager uit.		18.000	I
- Ten opzichte van de begroting zijn er minder uren besteed aan de Bedrijventerreinen. De loon- en overheadkosten werden derhalve niet gedekt door de betreffende grondexploitaties.		83.000	I
Saldo diverse overige voor- en nadelen	7.000		I
Totaal	450.000	101.000	

Een uitgebreidere toelichting op het resultaat van de bedrijventerreinen is te vinden in de Paragraaf Grondbeleid.

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	613.613	688.613	444.014	244.599
Baten	705.732	858.732	963.184	-104.452
Resultaat	92.119	170.119	519.170	-349.051

Taakveld 3.3 Bedrijfsloket- en regelingen

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	39.773	39.773	47.972	-8.199
Baten	36.541	37.041	43.152	-6.111
Resultaat	-3.232	-2.732	-4.821	2.089

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
Ondernemerscentrum De Schalm BV

Programma 4 Onderwijs

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Onderwijsagenda (speerpunt 22)

We hebben samen met de gemeente Lingewaard en de gezamenlijke schoolbesturen in beide gemeenten de krimp in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs geïnventariseerd. Dit heeft geresulteerd in een transitieatlas voor het basis- en voortgezet onderwijs. Het koersdocument voor de kindvoorzieningen w.o. onderwijs met acties voor 2018 en verder hebben wij in december 2017 afgerond. In februari informeerden wij uw raad over dit koersdocument en het vervolgproces om te komen tot een Integraal Huisvestingsplan (IHP). We werken in het primair onderwijs bestuurlijk en ambtelijk met Lingewaard en het regionaal samenwerkingsverband voor passend onderwijs (PassendWijs) nauw samen aan de samenwerkingsthema's tussen onderwijs en de gemeentelijke taken. Vanaf start schooljaar 2017-2018 is een verbeterd en getransformeerd Klein Casus Overleg (KCO) werkzaam. Ouderbetrokkenheid blijft een aandachtspunt. Gesprekken om dit vorm te geven zijn gestart

Wij hebben uw raad in november 2017 over het Overbetuwe plan van aanpak Bestrijding Laaggeletterdheid geïnformeerd. Daarnaast zijn we aan de slag gegaan om met de kerngroep partners de verschillende activiteiten en projecten uit te voeren. Zo zijn er vrijwilligers geworven voor de Voorleesexpress. De VoorleesExpress zorgt ervoor dat kinderen met een taalachterstand extra aandacht krijgen. Een half jaar lang komt er een vrijwilliger bij een gezin thuis om voor te lezen. Samen met de ouders is het streven dat taal en leesplezier een vaste plek in het gezin krijgen. Hierin werkt de bibliotheek samen met Forte Welzijn. Het evenement Betuwe on Stage is op 27 februari bezocht door zo'n 850 leerlingen van VMBO scholen uit de regio en 240 beroepsbeoefenaren. Doel is om het beroepenveld te verkennen en een keuze voor vervolgopleiding en beroep te ondersteunen. Het evenement heeft op 15 maart een vervolg gekregen: tijdens de "doe-dag" hebben de leerlingen bedrijven die deelnamen bezocht.

Alle onderdelen van de onderwijsagenda zijn afgerond dan wel ingebed in reguliere beleidsuitvoering. Over de voortgang/uitkomst van nog lopende zaken zoals het Integraal Huisvestingsplan en de evaluatie van het Klein Casus Overleg wordt de raad via raadsinformatiememo's of raadsvoorstellen apart geïnformeerd. Het speerpunt in deze vorm hebben wij afgesloten.

Huisvesting OBC (speerpunt 23)

In 2017 is besloten dat de nieuwbouw voor het OBC zal plaatsvinden op de locatie Vinkenhof te Elst. Om te komen tot een goede kwaliteit van de inrichting van het gebied is er een stedenbouwkundige visie, een beeldkwaliteitsplan en een inrichtingsplan voor het openbare gebied opgesteld. In de klankbordgroep is de stedenbouwkundige visie beoordeeld en was er een discussie over een schoolgebouw van 2 of 3 bouwlagen. Vanuit de klankbordgroep is geadviseerd om het schoolgebouw in 3 bouwlagen vorm te geven. Het advies van de klankbordgroep is overgenomen en heeft een plek gekregen in de stedenbouwkundige visie. De stedenbouwkundige visie is in september vastgesteld door het college. De discussie over de bouwlagen heeft tot een aantal maanden vertraging geleid.

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 16: Strategisch Meerjarig Huisvestingsplan 2020

Het traject om tot een Strategisch Meerjarig Huisvestingsplan (SHP) te komen, is opgestart. Op 22 november 2018 heeft er een Kennisconferentie "Het beste voor het kind" plaatsgevonden voor o.a. onderwijs, opvang, dorpsraden/wijkplatforms en politiek. Ook is gewerkt aan de uitvraag voor het laten opstellen van een nulmeting schoolgebouwen, z.g. quickscan. De input en opbrengsten vanuit de Kennisconferentie en de quickscans worden gebruikt om in het 1e halfjaar 2019 het SHP voor te bereiden, op te stellen en nader uit te werken.

Speerpunt 17: Doorlopende leerlijn

In 2018 hebben we verder gewerkt aan het voorkomen van onderwijsachterstanden, bestrijden voortijdig schooluitval en een leven lang leren.

Lokale Educatieve Agenda (LEA):

De agendapunten van onze LEA in 2018 hadden met name betrekking op de ontwikkeling van het meerjarig huisvestingsplan en de doorontwikkeling van de ondersteunings- en zorgstructuur.

Verbindingen voorschoolse en schoolse periode:

In het kader van de verdere gezamenlijke uitwerking van de integrale ondersteunings- en zorgstructuur (voorschoolse zorgcoördinator, schoolmaatschappelijk werk, schoolnabije Ronde tafels, LeJo/LeVo, jeugdconsulenten, jeugdarts, swv PassendWijs, leerplicht en meer) is gewerkt aan versterking van de verbindingen tussen de voorschoolse-, schoolse- en gemeentelijke ondersteunings- en zorgstructuur. In 2018 is de functie van voorschools zorgcoördinator geëvalueerd en structureel gemaakt. Het schoolmaatschappelijk werk is formatief uitgebreid voor de basisscholen en voor het VO.

Integrale kindcentra:

Op 22 november vond de kennisconferentie "Het beste voor het kind" plaats.

Leerlingenvervoer in het kader van de WPO:

In samenspraak met de consulenten leerlingenvervoer en het samenwerkingsverband PassendWijs zijn nadere beleidsregels geformuleerd om in enkele bijzondere situaties maatwerk te kunnen leveren bij de match tussen kinderen en de meest passende speciale onderwijsvoorziening.

Voortijdig schoolverlaten en thuiszitterpact:

Hier wordt regionaal (Arnhem, Overbetuwe, Lingewaard, Renkum, Rheden en Rozendaal) samengewerkt aan een sluitende aanpak onderwijs – zorg en ondersteuning van de ononderbroken ontwikkeling van ieder kind. Dit traject moet uitmonden in een document waarin de partners (Onderwijs, gemeenten en partners) bekrachtigen dat ieder zijn/haar verantwoordelijkheid heeft en neemt om er voor te zorgen dat ieder kind/jongere/jong volwassene (0-23 jaar) dat krijgt wat nodig is.

Ook zijn we bezig met een inventarisatie voor motie 5 'Jongerenparticipatie en zwerfafval'.

Speerpunt 37: Huisvesting OBC

Er is een verkeersvisie en een stedenbouwkundige visie gemaakt. In het najaar is het voorontwerpbestemmingsplan in procedure gebracht. Hiervoor zijn verschillende onderzoeken gedaan.

Financiële verantwoording Programma 4 Onderwijs

Wat heeft het programma 4 Onderwijs gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-5.658.772	-6.043.312	-5.503.625
Totaal baten	315.071	185.117	200.187
Saldo van baten en lasten	-5.343.701	-5.858.195	-5.303.438
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		-514.494	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			554.757

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 4 Onderwijs		514.000	nadeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
1e begrotingswijziging 2018 PNL-post 10-2018 - kapitaallasten huisvesting OBC	252.000	N	
		252.000	nadeel
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		262.000	nadeel

		514.000	nadeel
--	--	---------	--------

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma 4 Onderwijs		555.000	voordeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			
- Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting	421.000	V	
- Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	134.000	V	
		555.000	voordeel
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		0	
		555.000	voordeel

Toelichting bij structurele voordelen/nadelen:

Er zijn geen structurele voor- of nadelen.

Financiële verantwoording Programma 4 Onderwijs

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	5.658.772	6.043.312	5.503.625	539.687
Baten	315.071	185.117	200.187	-15.070
Resultaat	-5.343.701	-5.858.195	-5.303.437	-554.758

Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	7.540	7.540	7.540	0

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- Door vertraging in bouw van de nieuwe huisvesting van het OBC (zie ook de toelichting bij speerpunt 23) zijn de werkelijke kapitaallasten lager dan in de begroting 2018 geraamd.	160.000		I
- Lagere rentelasten door verplichte nacalculatie rente. Dit voordeel van € 270.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat tegenover dit voordeel een nadeel staat op het taakveld 0.5 (Treasury). Op 0.5 staat een lager renteresultaat dan begroot (€ 270.000 nadeel). Zie de uitgebreide toelichting bij onderdeel Algemene dekkingsmiddelen.	270.000		I
Saldo diverse overige voor- en nadelen.		9.000	I
Totaal	430.000	9.000	

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	3.151.381	3.555.806	3.136.475	419.331
Baten	71.691	9.446	11.250	-1.804
Resultaat	-3.079.690	-3.546.360	-3.125.225	-421.135

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- Door lagere lasten van diverse sportaccommodaties (gymzalen) is er sprake van een lagere doorbelasting naar het bewegingsonderwijs. De lagere lasten betreffen voornamelijk onderhoudswerkzaamheden en energielasten.	37.000		I
- Er is een voordeel ontstaan bij het leerlingenvervoer. Dit komt doordat er minder leerlingen in het vervoer zaten en doordat de eigen bijdragen hoger waren dan begroot.	56.000		I
- Bij TR4 is het budget Peuterspeelopvang verlaagd met € 95.000. In werkelijkheid bleek de realisatie nog eens € 31.000 lager dan voorzien.	31.000		I
Saldo diverse overige voor- en nadelen	10.000		I
Totaal	134.000	0	

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	2.499.851	2.479.966	2.359.610	120.356
Baten	243.380	175.671	188.937	-13.266
Resultaat	-2.256.471	-2.304.295	-2.170.672	-133.623

Verbonden partijen

Programma 5 Cultuur, sport en recreatie

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Uitwerken kostendekkende tarieven accommodaties (speerpunt 3)

De notitie 'Inzicht en mogelijkheden kostprijs georiënteerde tarieven maatschappelijke accommodaties' is een van de bouwstenen voor onze visie op vastgoed. Het maakt daarom onderdeel uit van een totale samenhangende visie op vastgoed. Met de komst van het vastgoedbeheersysteem (en de koppeling met andere systemen) is er nu goed inzicht in de actuele cijfers. Omdat de pijlers uit de visie op vastgoed met elkaar te maken hebben, is eerst aan de raad op 20 februari 2018 een besluitvormende nota over deze samenhang voorgelegd (onderdeel daarvan is oa de scenario ontwikkeling rond vastgoed, zie ook speerpunt 67). De raad heeft deze nota vastgesteld. Hierna zullen diverse deelnota's aan de raad worden voorgelegd.

Investeren in maatschappelijke voorzieningen Herveld-Andelst (speerpunt 4)

Na verschillende gesprekken is geconcludeerd dat de Hoendrik niet de dagopvang van ouderen zal gaan organiseren die momenteel plaatsvindt in de Hoge Hof. Op basis van de ontwerpen voor de renovatie van de Hoendrik en nieuwbouw van het MFC is een kostenraming opgesteld. Op basis van deze raming heeft het college besloten om binnen het beschikbare budget van € 4 miljoen € 2,2 miljoen beschikbaar te stellen voor de renovatie van de Hoendrik. Dit betreft een taakstellend budget. De omgevingsvergunning (bouwvergunning) kan begin 2019 worden afgegeven. Door de architect is een voorlopig ontwerp opgesteld. De voor het bestemmingsplan benodigde onderzoeken zijn afgerond. Op basis van het VO en de verrichte onderzoeken is het bestemmingsplan gemaakt waarmee de renovatie en nieuwbouw mogelijk wordt gemaakt. Het bestemmingsplan is iets later dan gepland vastgesteld. De vertraging was onder meer het gevolg van de doorlooptijd van de verschillende onderzoeken als ook de wijziging in het programma van De Hoendrik.

Visie zwembaden (speerpunt 5)

Er heeft een verkenning plaats gevonden van alle voorhanden zijnde gegevens met betrekking tot de zwembaden. Daarnaast vond er een eerste ambtelijke/bestuurlijke afstemming plaats met betrekking tot de verwachtingen en de kaders, mede gelet op de samenhang met de visie op vastgoed en het sportaccommodatiebeleid.

In het nieuwe collegeprogramma is het streven opgenomen om nog deze raadsperiode vervangende nieuwbouw voor De Helster te realiseren. Direct na de zomer is een nader onderzoek gestart. Daarbij gaat het onder meer over aspecten als wel of niet een regionale functie, welke locatie etc. Vlak voor de zomer is ook gesproken met een afvaardiging van de binnensportverenigingen in De Helster. Zij zullen in ieder geval betrokken worden in het toekomstvisie/nieuwbouwproces.

Zie ook speerpunt 31 UA 2018-2022. Binnen dit speerpunt kijken we verder dan alleen de vervanging van De Helster. In vervolg op de gesprekken met de zwemvereniging EZZ (Zetten) en de Drie Essen zijn we een quick scan onderzoek gestart om de mogelijkheden voor Zetten te onderzoeken in samenwerking met gemeente Nederbetuwe en de Drie Essen. De resultaten van dit onderzoek worden meegenomen in het behoefteonderzoek.

Uitvoering visie bibliotheekfuncties (speerpunt 6)

Begin 2017 heeft de rekenkamer een onderzoek gedaan naar de wijze waarop de gemeente de bibliotheek aanstuurt. De rekenkamer kwam met een aantal aanbevelingen voor verbetering. In oktober 2017 is de raad geïnformeerd over de manier waarop wij Bibliotheken op School willen ondersteunen en de manier waarop wij invulling geven aan de lessen uit het rekenkameronderzoek. Hierin hebben we de prestatieafspraken, die wij aan de subsidie voor 2018 verbonden, opgenomen. Op 19 december is de raad geïnformeerd over de uitvoeringsagenda 2018. Vanuit onze aanpak laaggeletterdheid heeft ook OBGZ een rol. Onze aanpak is vastgelegd in een uitvoeringsplan laaggeletterdheid (raadsmemo 24 oktober 2017). Hiermee is dit speerpunt afgerond. Zie ook speerpunt 41 (Visie op bibliotheken) van UA 2018-2022.

Besparen op onderhoud sportaccommodaties (speerpunt 29)

Beoogde besparing is niet gerealiseerd. Het afboeken van deze taakstelling is verwerkt in TR1-2019.

Speerpunt 33: Andere opzet kleinere subsidies en uitbreiding Fonds Maatschappelijke activiteiten (Fma)

Vanaf december 2017 loopt een pilot met Overbetuwe Doet (d.i. een digitaal platform voor de koppeling van initiatieven van inwoners en het financieren daarvan door inwoners daarvoor waardecheques uit te laten geven) in Heteren. In juni 2018 heeft het college besloten deze werkwijze uit te breiden naar drie kernen. Die uitbreiding gebeurt in de periode september 2018 - mei 2019. Medio 2019 neemt het college een besluit over de totale uitrol van Overbetuwe Doet. Voor de systematiek voor de kleine subsidies werkten we in eerste instantie aan een pragmatische verordening met beleidsregels per cluster kleine subsidies. We hebben inhoudelijke redenen om met de verenigingen en het college toch diepgaander in gesprek te willen over de inhoud en uitgangspunten voor de verordening van de kleine subsidies. We gaan hiervoor in gesprek met betrokken partijen. Dit onderdeel wordt meegenomen in de nieuwe uitvoeringsagenda 2018 - 2022 en het voorstel is de start te plannen in de tweede helft van 2019.

Omgevingsvisie (speerpunt 51)

Zie toelichting bij programma 2.

MFC Valburg (speerpunt 52)

Met het bestuur van de molenstichting is overeenstemming bereikt over de nieuwbouwplannen voor het MFC en project Molenzicht. Op basis van de gemaakte afspraken zijn de plannen voor het MFC en Molenzicht verder uitgewerkt. De raad heeft het bestemmingsplan op 4 september 2018 vastgesteld. De Dorpsraad en omwonenden zijn geïnformeerd over het stedenbouwkundig plan Molenzicht, de uitkomst van de gesprekken met de molenstichting en de plannen voor het MFC. De plannen zijn positief ontvangen. Ten behoeve van een goede herinrichting van het openbaar gebied zal de woning gelegen aan het Molenhoekplein gesloopt moeten worden. Hiertoe heeft het college het besluit genomen het pand van de monumentenlijst te halen. Voor de herinrichting van het openbaar gebied (Molenhoekplein e.o.) zijn nog geen financiële middelen beschikbaar gesteld. Voordat dit wordt uitgewerkt stellen we een projectplan op. De herinrichting van het openbaar gebied betreft een nieuw project.

Zie ook speerpunt 25 UA 2018-2022.

Nota recreatie en toerisme (speerpunt 57)

Op basis van de nota Recreatie en Toerisme 'De Betuwe een dijk van een landschap' 2017-2022 zijn de volgende zaken in de eerste helft van 2018 gerealiseerd:

- Een gezamenlijke bijeenkomst met organisaties die zich in Overbetuwe en Lingewaard inzetten voor het uitdragen van het Betuws oorlogsverhaal WO2. De insteek was om de organisaties met elkaar bekend te maken, met elkaar te verbinden en initiatieven te inventariseren voor de 75e herdenking van operatie Market Garden in 2019 en de bevrijding van Nederland in 2020. Al deze initiatieven zijn geïnventariseerd en aangeboden aan stichting WO2 Gelderland die voor de provincie Gelderland alle initiatieven inventariseert om hiervoor co-financiering te krijgen zodat initiatieven gerealiseerd kunnen worden. Voor Overbetuwe is dit belangrijk omdat het Betuws oorlogsverhaal tussen operatie Market Garden en de bevrijding van Nederland veel minder bekend is.
- In samenspraak met RBT KAN is er een concept opgesteld voor de toeristische kaart van "De Betuwe".
- Onthulling van de luisterkeien op 7 juni 2018.

In het derde kwartaal is gewerkt aan de realisatie van een toeristische kaart met 10 toeristische tops in Overbetuwe en Lingewaard met een fietsroute door alle kernen in beide gemeenten. Ook verbeterden we de zichtbaarheid van ons gebied met een gezamenlijk logo 'De Betuwe' op de komborden. Daarnaast is actief gewerkt aan het herdenking(stoerisme) over de WOII aan een masterplan in nauw contacten met de regiogemeenten.

Landschapspark Park Lingezegen (speerpunt 58a)

Zie toelichting bij programma 8.

Sport in beeld (speerpunt 66)

Beleidsdocumenten Sport hard en zacht:

We hebben gewerkt aan het tegelijk in de tijd opleveren van een uitvoeringsagenda sport 2018-2020 voor de 'zachte' kant en de daarmee verbonden stukken die de 'harde' kant betreffen = de nieuwe sportnota (met daarin een duidelijke koppeling met duurzaamheid, conform de moties die door de raad zijn aangenomen). Daarin worden ook speerpunt 3 (kostendekkende tarieven) en speerpunt 29 (besparing op onderhoud sportaccommodaties) verder uitgewerkt.

Overbetuwebeweegt.nl

De diversiteit in doelgroepen en activiteiten van Overbetuwebeweegt.nl waren in 2018 goed terug te zien. Zo hebben bijvoorbeeld na de fittesten voor senioren (in november 2017) nieuw gevormde sportgroepen voor deze doelgroep zich voortgezet. De nieuwe cyclus van de Sportbus voor basisschoolleerlingen heeft begin februari een feestelijke kick-off gehad op basisschool de Sunte Werfert in Elst. Er zijn op vijf verschillende scholen Sport & Beweeg-lessen gegeven tijdens schooltijd en na schooltijd hebben kinderen 4 dagen per week kunnen sporten en bewegen bij de sportbus op het schoolplein of in de sporthal in Herveld, Oosterhout en Elst. De sportinstuif in de carnavalsvakantie was met 140 kinderen in Zetten goed bezocht. Daarnaast werd er in de week van Aangepast Sporten extra aandacht besteed aan sporten met een beperking.

Van de 22 basisscholen zijn inmiddels 16 scholen aangesloten bij OBB.nl. Dat betekent dat er regelmatig een overleg is met 16 sportcoördinatoren op de scholen. De Koningsspelen 2018 zijn in drie kernen Driel, Herveld en Elst ondersteund voor 900 kinderen. Meer dan 400 scholieren kwamen voor het eerst naar Vitaal Sportpark de Pas voor een uitgebreid programma. De sportinstuif in de voorjaarsvakantie (dit keer in Elst) was opnieuw goed bezocht.

Het ontwerpen van een duurzaam bruikbare monitoringstool om (beleids)doelstellingen beter te kunnen aantonen, screenen en bijstellen is in gang gezet met Mulier.

Sjors Sportief (en Creatief) is toegelicht op een informatieavond. Via allerlei media informeerden we verenigingen, zodat we het eerste jaar (kickoff in september 2018 op De Pas) al een ruim proefles-aanbod (analoog én via sjorssportief.nl) konden bieden aan al onze PO leerlingen.

JOGG

Vanaf februari 2018 zijn wij JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) gemeente. Dat betekent dat wij in de komende drie jaar een aanpak uitrollen die jongeren stimuleert om gezond te eten, te drinken en te bewegen. Uitvoeringspartner Overbetuwebeweegt.nl is hiervoor heel belangrijk. Zonder OBB kunnen we JOGG in minimale mate toepassen. Onze JOGG regisseuse heeft onder de vlag van

Overbetuwebeweegt.nl in samenwerking met scholen, verenigingen en het bedrijfsleven gewerkt aan het formuleren van de aanpak voor onze gemeente.

GO!

Vanaf 2018 wordt GO! als interventie beschikbaar voor de kinderen in Overbetuwe met ernstig overgewicht en obesitas. Naast de individuele trajecten van GO! kunnen scholen van Overbetuwe gebruik maken van voedingslessen/kookinstructie voor de hele klas. De lessen zijn een speelse manier om preventief kinderen te informeren over gezond eten, drinken en bewegen. GO! heeft een Plan van Aanpak ingediend voor de gemeentelijke uitrol in 2018. Het plan behoeft nog een verdere uitwerking, zodat cofinancier Menzis ook aansluit.

Ontwikkelplan Vitaal Sportpark

In het eerste kwartaal hebben een aantal bijeenkomsten plaatsgevonden met de gebruikers van De Pas met het doel om de kracht van sport breder in te zetten met De Pas als middelpunt. Betrokken partijen naast de huidige sportparkgebruikers zijn kinderopvang, Driestroom, primair onderwijsinstanties, Overbetuwebeweegt.nl en Special Sports organisatie. Het streven is een park om nog meer in te sporten en recreëren gecombineerd met een werkpost voor de doelgroepen van Driestroom, statushouders en mensen met een uitkering.

Een nieuwe subsidie is bij de provincie aangevraagd om de realisatie van het Vitale Sportpark te kunnen gaan uitvoeren. Een PNL-post van € 450.000 (naast de bestaande gereserveerde gelden voor een extra kunstgrasveld voor Spero) is hiervoor tevens geaccordeerd door de raad bij de kadernota.

In de nieuwe uitvoeringsagenda 2018 - 2022 is sport wederom als speerpunt opgenomen (nr. 18).

Visie op vastgoed (speerpunt 67)

In 2017 is het vastgoedbeheersysteem in gebruik genomen en zijn de wensen en behoeften van gebruikers en bewoners geïnventariseerd. Op basis van de indicatoren kostenefficiëntie, rol van de gemeente en het sturen op activiteiten zijn scenario's uitgewerkt.

In de raadsvergadering van 20 februari 2018 heeft de raad de visie op vastgoed vastgesteld. In het besluit geven we inzicht in ons vastgoed met informatie over o.a. de bouwkundige staat, de verhuur en leegstand en de kosten die wij maken. Het besluit informeert over de inhoudelijke en theoretische opzet en het voorkeursscenario. Het geeft ook een doorkijk hoe wij denken dat het maatschappelijk vastgoed er per kern uit zou kunnen zien over 10 jaar. Nu volgt de verdere uitwerking van een aantal pijlers daarvan, zoals duurzaamheid, beheer- en exploitatie brede scholen en bestrijding leegstand.

Nota kunst, cultuur en erfgoed (speerpunt 68)

De beleidsnota Kunst, Cultuur en Erfgoed loopt van 2017 tot en met 2020. Elk jaar zijn er actiepunten geformuleerd aan de hand van een 5-tal thema's namelijk Media en Letteren, Cultureel Erfgoed, Archeologie en monumenten, Beeldende Kunst en Bouwkunst, Amateurkunsten en Cultuureducatie.

In 2018 is verder gewerkt aan de uitvoering van een aantal actiepunten zoals:

- Kunstopdracht Slijk-Ewijk. In 2017 is de voorbereidende fase geweest, in 2018 is de daadwerkelijke uitvoering ervan. Oplevering kunstwerk in 2019.
- Archeologie zichtbaar maken. Is in 2017 voorbereid en is / wordt in 2018 en 2019 uitgevoerd.
- Wereldwijd de Heerlijkheid Hemmen. Buitengewone Kunst- en Cultuurmanifestatie die door de gemeente wordt gesubsidieerd. In 2017 voorbereid, in 2018 gerealiseerd.
- Met de basisscholen is Cultuur Met Kwaliteit opgestart; het stimuleren en verbeteren van cultuuronderwijs, waarbij o.a. gebruikt wordt gemaakt van het Kunstmenu dat de gemeente aanbiedt. Ook is er voor een voortzetting van erfgoedonderwijs gezorgd.

Voor vele onderwerpen is een goede basis gelegd en zijn ideeën gevormd. Komende twee jaar gaan we zorgen voor meer verbinding met en ondersteuning van het culturele veld.

Zie ook speerpunt 19 UA 2018-2022.

Multifunctionele accommodatie (MFA) Randwijk (speerpunt 69)

Er is eind september 2017 een stichting opgericht: 'De Haar'. De stichting heeft diverse onderzoeken uitgevoerd waarmee het bestemmingsplan opgesteld kan worden. We zijn in gesprek geweest met de initiatiefnemer over de financiën en te nemen duurzaamheidsmaatregelen.

Zie verder speerpunt 27 UA 2018-2022.

Maatschappelijke voorzieningen Zetten (speerpunt 75)

In oktober-december 2017 organiseerden wij een aantal sessies met ook deelnemers van de werkgroep Zicht op Zetten. Wij verkenden een aantal scenario's en bereiden een raadsvoorstel voor. Op 20 februari heeft de raad het scenario Wanmolen licht aangenomen als uit te werken scenario met dien verstande dat bij amendement onderzocht zal worden of er 2 of 3 zaaldelen voor sport benodigd zijn. Momenteel wordt gewerkt aan een projectplan om deze uitwerking vervolg te geven.

Het speerpunt is binnen de daarvoor gestelde termijn (besluitvorming door raad voor 1 maart 2018) uitgevoerd.

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 18: Sportnota

Wij zijn bezig met een integrale Sportnota. In de aanloop daarnaar zijn wij allereerst in gesprek met voetbalverenigingen. Werkgroepen zijn aan de slag gegaan om het ontwerp voor Vitaal Sportpark De Pas verder vorm te geven. Inpassing van extra velden voor de verenigingen zijn hier ook in opgenomen. Dit moet leiden tot een definitief ontwerp. Bij het Rijk is een aanvraag voor deelname aan de Brede Regeling Combinatiefuncties ingediend. Vanuit deze Regeling financieren wij Overbetuwebeweegt.nl en een (nieuwe) cultuurcoach.

Speerpunt 19: Uitvoering nota Kunst, cultuur en Erfgoed

Wij hebben de haalbaarheid van Meer Muziek in de klas onderzocht en we kijken of we met Lingewaard kunnen optrekken. Daarnaast wordt vanuit de gemeente vanaf november 2018 de ondersteuning bij cultuureducatie in het onderwijs geconcretiseerd met een kwartiermaker en (als de subsidieaanvraag positief is) een combinatiefunctionaris Cultuur en Onderwijs.

Speerpunt 20: Nota toerisme en recreatie

Op 2 oktober 2018 zijn door het college van Overbetuwe het Masterplan Airborne Region en het Masterplan Rivierengebied vastgesteld. In beide masterplannen staan initiatieven opgenomen van lokale partners om in 2019 en 2020 invulling te geven aan de 75e herdenking van Operatie Market Garden en aan de 75e viering van de bevrijding.

Speerpunt 21: Wanmolen

In overleg met bewonerscomité Zicht op Zetten voerden wij individuele gesprekken met alle huidige en potentiële gebruikers. De resultaten daarvan zijn input voor het exacte programma. Met de sportverenigingen en de huidige exploitant is gesproken.

Speerpunt 25: MFC Valburg

Het definitieve ontwerp van het MFC is gereed. Medio 2019 staat start bouw gepland.

Speerpunt 26: MFC Herveld

Het bestemmingsplan heeft in ontwerp ter visie gelegen. Het voorstel tot vaststelling is in december gestart. Het ontwerp voor de bouw is gereed.

Speerpunt 27: MFC Randwijk

Er is een definitief ontwerp opgesteld voor het MFC Randwijk. Een wijziging van het bestemmingsplan is door de raad op 13 november 2018 vastgesteld. De bouw van MFC Randwijk is begin 2019 gestart.

Speerpunt 31: Visie op zwembaden

De inspiratietour op 26 oktober jl. betreffende ambities van zwembaden is succesvol verlopen. Op 7 november 2018 is een verenigingsavond georganiseerd. Het behoefteonderzoek wordt uitgevoerd door Synarchis. Eind december zal het concept gereed zijn.

Speerpunt 32: Actualisering Kwaliteitsplan Beheerplan Openbare Ruimte

We zijn gestart met de voorbereiding om een plan van aanpak op te stellen. Wij koersen met de uitwerking van dit speerpunt aan op een zorgvuldig proces met belanghebbenden om tot een helder

gezaamenlijk beeld te komen van het gewenste onderhoudsniveau voor de komende jaren, inclusief de financiële vertaling daarvan.

Speerpunt 35: Landschapspark Park Lingezen

Zie toelichting bij programma 8.

Speerpunt 36: Landschapspark De Danenberg

Bij de nadere uitwerking van de plannen houden we rekening met de ontvangen inspraakreacties op het voorontwerp bestemmingsplan en het voorlopig ontwerp. In vervolg hierop hebben we inmiddels een aantal ontwerpateliers met omwonenden georganiseerd.

Speerpunt 41: Visie op bibliotheek

Momenteel vormt de bibliotheek haar strategisch beleid voor de komende jaren. Op basis hiervan voeren zij het gesprek met ons over verdere vertaling van onze bibliotheekvisie in Overbetuwe.

Financiële verantwoording Programma 5 Cultuur, sport en recreatie

Wat heeft het programma Cultuur, sport en recreatie gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-7.041.341	-7.623.840	-7.913.681
Totaal baten	1.155.857	1.133.442	1.192.765
Saldo van baten en lasten	-5.885.484	-6.490.398	-6.720.916
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		-604.914	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			-230.518

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 5 Cultuur, sport en recreatie		605.000	nadeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
1e begrotingswijziging 2018 PNL-post 17-2018 - Overbetuwe beweegt	100.000 N		
9e begrotingswijziging 2018 TR1-2018 - ophoging budget cultuur met vrijgevalen bedragen 2016 en 2017	100.000 N		
11e begrotingswijziging 2018 TR2-2018 - ophoging budgetten bomen en grondonderhoud door derden	160.000 N		
14e begrotingswijziging 2018 TR4-2018 - aframesing budget kunstprojecten openbare ruimte	140.000 V		
		220.000	nadeel
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		385.000	nadeel
		605.000	nadeel

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma 5 Cultuur, sport en recreatie		231.000	nadeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			

- Taakveld 5.2 Sportaccommodaties	139.000	V	
- Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	364.000	N	
		225.000	nadeel
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		6.000	nadeel
		231.000	nadeel

Toelichting bij structurele voordelen/nadelen:

Met de vervallen bijdrage (€ 9.000) is nog geen rekening gehouden in de begroting 2019.

Financiële verantwoording Programma 5 Cultuur, sport en recreatie

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	7.041.341	7.623.840	7.913.681	-289.841
Baten	1.155.857	1.133.442	1.192.765	-59.323
Resultaat	-5.885.484	-6.490.398	-6.720.916	230.518

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	419.180	519.180	497.232	21.948
Baten	0	0	0	0
Resultaat	-419.180	-519.180	-497.232	-21.948

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- Lagere rentelasten door verplichte nacalculatie rente. Dit voordeel van € 39.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat tegenover dit voordeel een nadeel staat op het taakveld 0.5 (Treasury). Op 0.5 staat een lager renteresultaat dan begroot (€ 39.000 nadeel).	39.000		I
- In de begroting 2019 is al rekening gehouden met de kapitaallasten van de nieuwe sporthal van het OBC. De uitvoering van dit project is echter vertraagd waardoor de bouw nog niet is gestart en dus zijn er nog geen werkelijke kapitaallasten.	35.000		I
- Lagere exploitatielasten van het MFC Valburg omdat de nieuwbouw nog niet is gerealiseerd.	31.000		I
- Het voorbereidingsbudget voor het project nieuwbouw De Helster is in 2018 nog niet volledig besteed. Dit voordeel van € 22.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat deze projectkosten wordt onttrokken aan de algemene reserve via het taakveld 0.10 (mutaties reserve). Op 0.10 staat een lagere dan geraamde onttrekking (€ 22.000 nadeel).	22.000		I
- Hogere huur- en pachtinkomsten diverse sportaccommodaties, zoals zwembad De Helster, voetbalvelden en De Kruisakkers.	19.000		I
Saldo diverse overige voor- en nadelen		7.000	I
Totaal	146.000	7.000	

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Taakveld 5.6 Media (bibliotheek en lokale omroep)

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

29

Totaal	0	364.000	
--------	---	---------	--

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	3.295.468	3.685.025	4.067.645	-382.620
Baten	239.867	161.902	180.348	-18.446
Resultaat	-3.055.601	-3.523.123	-3.887.297	364.174

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
Park Lingezegen
Recreatieschap Overbetuwe

Programma 6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Transformatieagenda (speerpunt 18)

De nieuwe Transformatieagenda 2017-2019 is in januari 2017 vastgesteld. Het doel van deze agenda is om met maatschappelijke partners en inwoners te werken aan onderwerpen die van groot belang zijn voor een toekomstbestendig Sociaal Domein. Wij concentreren ons op concrete projecten op 4 thema's: 'Preventie', 'Langer thuis wonen', het 'Versterken van algemene voorzieningen' en 'Afschaling van zorg en ondersteuning'.

Binnen het thema preventie: In 2018 zijn de lopende preventieprojecten geïnventariseerd. Ook hebben we een innovatief project rondom (v)echtscheidingsproblematiek (preventie) opgestart. Verder hebben we ingezet op de verbreding van kennis op het thema preventie en van de werkwijze om met onze partners tot effectievere samenwerking te komen.

Voor het thema langer thuis wonen is in 2018 met partners gewerkt aan de projecten 'gelukkig thuis', 'langer thuis kunnen wonen' en de 'domoticakoffer'. Beide projecten zijn niet verder ontwikkeld.

Binnen het thema 'van maatwerkvoorziening naar algemene voorziening' hebben we gewerkt aan een drietal speerpunten: eenzaamheid, individuele mobiliteit en maatjes. Op het thema eenzaamheid hebben we met het Netwerk WWWenzo in 2018 en pilot gedraaid waarin we opgavegericht aan de slag gaan. Vanuit deze pilot zijn nieuwe initiatieven ontplooid die een bijdrage leveren aan dit veelomvattende thema. Daarnaast loopt het nieuwe taalmaatjesproject statushouders. Dit laatste project is ontstaan vanuit een vraag vanuit inwoners en door onze partners in samenwerking en afstemming met de gemeente uitgewerkt en gestart.

Het thema afschalen van zorg heeft een sterke samenhang met een aantal actiepunten uit het Beleidsplan Sociaal Domein. We hebben samen met onze partners RIBW, MEE, STMR en Forte gewerkt aan een inhoudelijk meer integrale (subsidie-) opdracht met prestatieafspraken. Dit proces heeft tot aan de zomer van 2018 doorgelopen. Met de voorgestelde structuurwijziging Sociaal Domein (Overbetuwe Samen) heeft het proces een andere, intensievere invulling gekregen.

Kernteams: doorontwikkeling (speerpunt 60)

De gemeente Overbetuwe werkt inmiddels twee jaar met de Kernteams als onderdeel van de Toegang tot Zorg en Ondersteuning. De Kernteams werken volgens de uitgangspunten van de notitie 'Werken met kernteams: leidende principes'. De kernteams hebben zich, naast de reguliere cliëntcontacten die zij met inwoners hebben, in het bijzonder met de volgende thema's

beziggehouden:

- 1.het versterken van de lokale basisstructuur, onder andere door innovatieve algemene voorzieningen te realiseren;
- 2.het introduceren van nieuwe werkwijzen, zoals kortdurende begeleiding (van inwoners met ondersteuningsvragen) en nog meer aanwezigheid bij maatschappelijke activiteiten in de kernen;
- 3.het intensiveren van de samenwerking met het loket Samenleven, en in het verlengde daarvan;
- 4.het opnieuw afbakenen van werkzaamheden.

Naast deze uitvoeringsaspecten is ook uitvoering gegeven aan een beleidsmatig 'toekomstbeeld' van het werken met kernteams. De uitvoering hiervoor is inmiddels ook gestart door middel van een onderzoek naar mogelijkheden tot doorontwikkeling.

Met het aantreden van een nieuw college is ook een nieuwe visie op het sociaal domein ontstaan en is bekeken in welke mate deze nieuwe visie het traject van doorontwikkeling raakt en hoe e.a. op elkaar afgestemd kan worden.

Arbeidsparticipatie: werk aan de winkel (speerpunt 62) en Lokaal alternatief Presikhaaf Bedrijven (speerpunt 72)

In de Uitvoeringsagenda 2016-2018 zijn twee speerpunten opgenomen, die betrekking hebben op de Participatiewet, namelijk nummer 62 (Arbeidsparticipatie: werk aan de winkel/werkgeversbenadering) en nummer 72 (Lokaal alternatief Presikhaaf Bedrijven/lokale uitvoering Participatiewet).

M.b.t. speerpunt 62 verwijzen we u naar de toelichting bij programma 3.

M.b.t. speerpunt 72 is in 2017 door de Raad besloten om geen lokaal alternatief voor Presikhaaf Bedrijven te ontwikkelen, maar mee te gaan in de (regionale) overgang naar Scalabor. Dit betekent evenwel niet dat de behoefte aan een lokale voorziening niet meer bestaat. Middels de garantiebannen en het nieuw beschutwerk bestaan op onderdelen nog steeds lokale mogelijkheden. Onderzoek naar de mogelijkheden om op lokaal niveau invulling te geven aan de creatie van passende werkgelegenheid is in het eerste kwartaal van 2018 gestart, maar nog niet afgerond.

Er is gewerkt aan een nieuw visiedocument op Werk en Inkomen in Overbetuwe. Kern van dit document is lokaal maatwerk leveren zodat iedere inwoner die kan werken ook daadwerkelijk aan het werk kan gaan. Centrale thema's in het nieuwe document zijn:

- integrale afstemming met Wmo en jeugd in de toegang;
- lokale werkgelegenheidsprojecten voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- creëren van een zinvolle samenwerking met lokale werkgevers.

Het nieuwe visiedocument is begin 2019 door de raad vastgesteld. Inmiddels werkt de ambtelijke organisatie aan een uitvoeringsplan.

Minimabeleid (speerpunt 63)

Voor 2018 zijn er extra financiële middelen beschikbaar gekomen voor de uitvoering van het minimabeleid. Die middelen zijn besteed aan:

1. De ophoging van de inkomensgrens voor de collectieve ziektekostenverzekering.
2. Bijstelling van het marginale tarief om de eigen bijdrage WMO te beperken.
3. Een eenmalige subsidie aan Stichting Noodfonds van de Overbetuwse diaconieën.
4. Stichting Leergeld.
5. Huiswerkbegeleiding.

De middelen zijn besteed aan de betreffende doelen, inclusief de Huiswerkbegeleiding. Naast deze concrete maatregelen hebben we in 2018 ook het feitelijke gebruik van de Gelrepas middels een evaluatie bekeken en ontwikkelen we een alternatief. Ook gezien we of de inkomensgrens (in aanvulling op maatregel 1), behalve voor de collectieve ziektekostenverzekering, ook voor andere minimaregelingen zou kunnen gelden. Bovendien namen we de stapeling van eigen bijdragen onder de loep (in aanvulling op maatregel 2). De aanbevelingen die uit deze inventarisaties naar voren kwamen, hebben we verder in 2018 ten uitvoer gebracht.

In de tweede helft van 2018 is gewerkt aan een nota Armoedebeleid. Aandachtspunten daarbij zijn: bepalen doelgroep, inzetten voorzieningen, stapeling eigen bijdragen, organisatie schuldhulpverlening. De startnotitie is door het college vastgesteld en ter informatie naar de raad gestuurd.

Integratie statushouders (speerpunt 71)

De gemeente Overbetuwe heeft de ambitie om alle statushouders zo snel mogelijk naar vermogen te laten integreren en participeren in de Overbetuwse samenleving. Vanaf oktober 2017 zijn de klantmanagers gestart met het plaatsen van statushouders op participatie- en integratietrajecten. Gebleken is dat het veel tijd en aandacht vraagt om statushouders op traject te plaatsen en te houden, het traject te monitoren en om nieuwe plekken te vinden waar zij een traject kunnen volgen. Om de klantmanagers hierin te steunen hebben we externe organisaties ingehuurd die onderdelen van een traject, bijv. jobcoaching, kunnen leveren om hen daarbij te ondersteunen. Daarnaast zijn deze organisaties ook op zoek gegaan naar plekken waar statushouders en ook andere uitkeringsgerechtigden op een traject geplaatst kunnen worden. Tevens is in 2018 een extra klantmanager participatie statushouders geworven om het proces van het vinden van geschikte participatieplekken en het plaatsen daarop van statushouders te versnellen. Alle statushouders met een uitkering die zich sinds 2010 hebben gehuisvest in Overbetuwe zijn volledig in beeld gebracht bij onze klantmanagers. Het gaat om 198 statushouders. Van hen is 95% op een participatietraject geplaatst. In 2018 is een klantmanager gestart voor de oudkomers (ex-statushouders die vóór 2010 gehuisvest zijn in Overbetuwe en die geen betaalde baan hebben). Van de 94 oudkomers zijn er in 2018 57 gesproken en in beeld gebracht. De raad is in januari 2019 middels de memo 'stand van zaken versnelde integratie van de statushouders in de gemeente Overbetuwe (19inf0004) geïnformeerd over de behaalde resultaten.

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 03: Passende inrichting Sociaal Domein

Het college heeft het plan van aanpak Samen Overbetuwe op 25 september jl vastgesteld. Het visiedocument is, inclusief twee amendementen, vastgesteld door de raad op 26 februari 2019. Inmiddels is het plan van aanpak Samen Overbetuwe verder verfijnd met een detailplanning per werkgroep en is een communicatieplan opgesteld.

Speerpunt 04: Passende voorzieningen Sociaal Domein

In het vierde kwartaal 2018 hebben we gewerkt aan een viertal acties in het kader van passende voorzieningen, die al lopen en/of die we in het kalenderjaar 2019 gaan uitvoeren. 1. Vrijwilligers en mantelzorgers ondersteunen en betrekken in het sociale netwerk van inwoners; 2. Preventie en goede nazorg in de zorg voor jeugd en gezin; 3. Goed voorbereiden op het GGZ-beschermd wonen; 4. Volksgezondheid.

Speerpunt 05: Participatie

Het visiedocument is 26 februari 2019 vastgesteld. De veranderde focus (van recht- naar doelmatigheid) heeft effect op werkwijzen en processen en daarmee ook op het team en samenstelling. Nadere uitwerking van het visiedocument zal plaatsvinden tijdens én met het schrijven van het uitvoeringsprogramma.

Speerpunt 06: Armoedebeloid

Op 13 november 2018 is er een ronde tafel gesprek geweest om met de raad van gedachten te wisselen over de visie. Dit gesprek heeft geleid tot het plannen van een vervolgesprek met de raad voor een nadere duiding en heldere kaders. Het visiedocument is naar verwachting in het eerste kwartaal 2019 ambtelijk gereed. We zetten o.a. meer in op preventie door afspraken te maken met woningbouwcorporaties en nutsbedrijven en een duidelijke verbinding met gemeentelijk minimabeleid en de participatiewet.

Financiële verantwoording Programma 6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

Wat heeft het programma Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-39.894.411	-43.526.868	-45.466.071
Totaal baten	9.866.415	10.625.967	10.980.618
Saldo van baten en lasten	-30.027.996	-32.900.901	-34.485.453
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		-2.872.905	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			-1.584.552

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 6 Sociale voorz. en maatschappelijke . dienstverlening		2.873.000	nadeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
1e begrotingswijziging 2018 PNL-posten 23 en 26 - 2018 - structureel budget minimabeleid - structureel budget werkgeversservicepunt	250.000 N 217.000 N		
7e begrotingswijziging 2018 raadsbesluit 06-02-2018 - eenmalig budget schuldhulpverlening uitvoeringsplan Opgeteld Beter	160.000 N		
11e begrotingswijziging 2018 TR2 - 2018 - lagere uitkeringslasten algemene bijstand - hoger BUIG-budget van het Rijk - verhoging budget Sociaal Domein	317.000 V 577.000 V 508.000 N		
12e begrotingswijziging 2017 Raadsbesluit 04-09-2018 - toevoeging overschot 2017 aan budget statushouders 2018 (best. res. 2017)	426.000 N		
13e begrotingswijziging 2018 TR3 - 2018 - vrijval aanvullende gemeentelijke bijdrage Presikhaaf Bedrijven - verhoging budget Sociaal Domein	420.000 V 645.000 N		
14e begrotingswijziging 2018 TR4 - 2018 - toevoeging overschot 2017 aan budget armoedebestrijding kinderen - hoger BUIG-budget van het Rijk - verhoging budget Sociaal Domein - verhoging budget statushouders door aanvullende bijdragen rijk	145.000 N 261.000 V 493.000 N 199.000 N		
202e administratieve wijziging 2018 Raadsbesluit 11-12-2018 - overheveling budget taakmutatie armoedebestrijding vanuit ander taakveld	177.000 N		
225e administratieve wijziging 2018 Raadsbesluit 11-12-2018 - overheveling budget innovatiefonds vanuit ander taakveld	454.000 N		
		2.099.000	nadeel
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		774.000	nadeel
		2.873.000	nadeel

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma 6 Sociale voorz. en maatschapp. dienstverlening		1.585.000	nadeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			
- Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	307.000 V		
- Taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (Schuldhulpverlening)	164.000 V		
- Sociaal Domein, onderdeel Jeugdzorg	1.886.000 N		
		1.415.000	nadeel
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		170.000	nadeel

		1.585.000	nadeel
--	--	-----------	--------

Sociaal Domein - Jeugdzorg

De jaarrekening 2018 laat binnen het sociaal domein voor de jeugdzorg een nadelig resultaat zien van € 1,9 mln in vergelijking met TR4 2018. Dit nadelig resultaat komt bovenop de nadelige resultaten die in eerdere tussenrapportages in 2018 zijn gemeld. Hieronder geven we een totaal overzicht van de afwijkingen in de realisatie jeugdzorg ten opzichte van de begroting 2018 (in €'s):

	Jeugdzorg 2018
Primaire begroting Jeugdzorg 2018	9.014.000
Bijstelling TR2 (herverdeling binnen financieel kader SD)	<u>2.786.000</u>
Bijgestelde begroting jeugdzorg	11.800.000
Bijstelling TR3 (extra kosten jeugdzorg - structureel)	1.070.000
Bijstelling TR4 (extra kosten jeugdzorg - structureel)	<u>600.000</u>
Bijgestelde begroting jeugdzorg na TR4	13.470.000
Werkelijke kosten jeugdzorg 2018	<u>15.371.000</u>
Nadelige afwijking t.o.v. bijgestelde begroting (TR4-2018)	1.900.000

Van het nadelige verschil ad € 1.900.000 is € 1.250.000 structureel en € 650.000 incidenteel.

Structurele en incidentele jeugdzorgkosten

In totaal bedragen de gerealiseerde jeugdzorgkosten voor 2018 € 15.371.000, hiervan is € 14.720.000 structureel van aard. De incidentele kosten in 2018 zijn ontstaan door de afwikkeling van facturen van voormalige DBC's en door gewijzigde interpretaties van het woonplaatsbeginsel over de periode 2015 tot en met 2017 en bedragen € 651.000.

Inhoudelijke toelichting lasten en baten jeugdzorg

De begroting voor jeugdzorg is opgesteld binnen het financieel kader voor het sociaal domein. Dit kader wordt bepaald door de integratie-uitkeringen sociaal domein die we van het rijk ontvangen. Op basis van de realisatie in 2017 was de verwachting dat de begroting voor jeugdzorg niet toereikend zou zijn. Dit kwam tot uitdrukking in de tussenrapportages waarbij we als eerste de budgetten binnen het financieel kader sociaal domein hebben herverdeeld (bijstelling TR2) en we gaandeweg het jaar de toename van jeugdzorg met de bijbehorende stijging van zorgkosten hebben verwerkt (TR3 en TR4).

De 'structurele meerkosten' boven de begroting (na herverdeling budgetten) voor jeugdzorg bedragen € 2.920.000 (namelijk de structurele bijraming van € 1.670.000 van TR3 en TR4 en daarboven de structurele meerlasten van € 1.250.000). Dit zijn kosten die we niet kunnen dekken binnen het financieel kader sociaal domein (integratie-uitkeringen sociaal domein). Daarnaast zijn er 'incidentele

meerkosten' die € 651.000 bedragen (zorgkosten die nog uit de periode 2015 – 2017 komen). Alle jeugdzorgkosten zijn het gevolg van een wettelijke doorverwijzingen (o.a. gemeente, huisarts etc.) en rechtmatige uitgaven die de gemeente dient te verantwoorden. In de Monitor Sociaal Domein 2018 geven we een uitgebreider beeld van de zorgvraag en zorgkosten van Jeugdzorg.

De Jaarrekening 2018 laat een nadelig resultaat zien van € 1.900.000 ten opzichte van TR4. Hiervoor zijn meerdere oorzaken te geven:

Achterblijvend berichtenverkeer (€ 1.250.000)

Circa 70% van de jeugdzorgverwijzingen komen van andere doorverwijzers dan de gemeente, bijvoorbeeld: (huis)artsen, rechterlijke machtiging en jeugdbescherming. In zorgkosten vertaald gaat het om ruim € 10 mln. Bij deze doorverwijzingen is de gemeente afhankelijk van de zorgmelding door de zorgaanbieder via het berichtenverkeer. Vanaf het moment dat de zorg wordt gemeld kunnen wij een inschatting van de te verwachten zorgkosten maken. Meerdere zorgaanbieders, waaronder enkele grote aanbieders van specialistische jeugdzorg, hebben aan het eind van 2018 zorgmeldingen doorgegeven via het berichtenverkeer. Het gaat hierbij vaak om zorg met hoge zorgkosten, waarvan we ten tijde van TR4 niet op de hoogte waren. Deze later gemelde zorgkosten zijn gemaakt door enkele grote zorgaanbieders: Karakter (zorgkosten gemeld na TR4: € 200.000), Parnassia met het overgenomen dr. Leo Kannerhuis (€ 200.000), de OG Heldringstichting (€ 500.000), Altrecht (€ 100.000), Seys Centra (€ 100.000) de Driestroom (€ 50.000). Daarnaast zien we ook later gemelde zorgkosten bij andere kleinere aanbieders (gezaamenlijk € 100.000). Met deze zorgaanbieders zijn we zelf en/of via de regio Centraal Gelderland in gesprek om tot structurele verbetering van gegevensuitwisseling in het berichtenverkeer te komen.

Afronding van DBC's en woonplaatsbeginsel 2015 -2017 (€ 651.000)

In de periode 2015 tot en met 2017 werd er voor specialistische jeugdzorg met Diagnose Behandel Combinaties (DBC's) gewerkt. De DBC heeft als nadeel dat de zorg vaak over meerdere jaren wordt ingezet, dat de zorgkosten pas na afronding van het zorgtraject kunnen worden bepaald en dat de zorgkosten niet goed aan een specifiek boekjaar zijn toe te wijzen. Vanaf 2018 worden er geen DBC's meer ingezet en is deze zorg omgezet naar een ander zorgproduct dat maandelijks wordt gefactureerd. Ook hier zijn er veel zorgmeldingen pas binnengekomen bij de afronding van het jaar 2018, waardoor we deze niet in TR4 in ons systeem hadden (€ 300.000).

Een andere afronding van openstaande en nagekomen zorgkosten over de periode 2015 tot en met 2017 heeft plaatsgevonden op basis van het woonplaatsbeginsel. De toepassing van het woonplaatsbeginsel heeft ertoe geleid dat er meer jeugdigen financieel onder de verantwoordelijkheid van de gemeente Overbetuwe vielen. De zorg voor deze jeugdigen gaat ook vaak gepaard met hoge zorgkosten. Een specifieke groep hierbinnen vormen de asielzoekers met jeugdzorg; de OG Heldringstichting heeft jeugdige asielzoekers in zorg gehad, waarbij lange tijd onduidelijk was wie de kosten moest betalen, ook omdat het woonplaatsbeginsel hier niet geheel duidelijk in was. Deze kosten zijn alsnog bij Overbetuwe terecht gekomen, in totaal € 351.000 over de jaren 2015 tot en 2017 voor alle wijzigingen op basis van woonplaatsbeginsel.

Financiële verantwoording Programma 6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	39.894.411	43.526.868	45.466.071	-1.939.203
Baten	9.866.415	10.625.967	10.980.618	-354.651
Resultaat	-30.027.996	-32.900.901	-34.485.454	1.584.553

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- In het Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom is afgesproken om zowel het partieel effect op het gemeentefonds door de extra rijksuitgaven aan eerstejaarsopvang als de extra middelen voor integratie en participatie van vergunninghouders aan gemeenten beschikbaar te stellen volgens het uitgangspunt 'geld volgt vergunninghouder'. Dit overigens alleen voor de jaren 2016 en 2017. Via de Algemene Uitkering hebben wij in totaal € 775.000 ontvangen voor de verhoogde asielinstroom partieel effect en participatie 2016 en 2017. Hiervan is tot en met 31-12-2018 € 495.000 besteed. Hierdoor is er sprake van een voordeel van € 280.000. Voorgesteld wordt om het restant geoormerkt te storten in de algemene reserve en te gebruiken ter dekking van uitgaven in 2019. Zie hiervoor het onderdeel bestemming rekeningresultaat.	280.000		I
- Het onderzoek gebiedsgericht werken is in 2018 gestart en loopt door naar 2019. Dit voordeel van € 51.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat de uitgaven voor dit onderzoek worden onttrokken aan de algemene reserve via het taakveld 0.10 (mutaties reserve). Op 0.10 staat een lagere dan geraamde onttrekking (€ 51.000 nadeel).	51.000		I
-Meer uitgaven algemeen maatschappelijk en sociaal cultureel werk		30.000	I
Saldo diverse overige voor- en nadelen	6.000		I
Totaal	337.000	30.000	

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	3.970.623	4.816.708	4.676.976	139.732
Baten	701.243	676.448	699.062	-22.614
Resultaat	-3.269.380	-4.140.260	-3.977.914	-162.346

Taakveld 6.2 Wijkteams

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	1.257.838	862.039	784.839	77.200
Gerealiseerd resultaat	-1.257.838	-862.039	-784.839	-77.200

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	10.913.628	11.255.432	11.648.877	-393.445
Baten	8.581.819	9.459.519	9.754.889	-295.370
Resultaat	-2.331.809	-1.795.913	-1.893.988	98.075

Taakveld 6.4 Begeleide participatie

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	4.911.549	4.263.900	4.258.519	5.381
Gerealiseerd resultaat	-4.911.549	-4.263.900	-4.258.519	-5.381

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	665.667	896.974	934.445	-37.471
Gerealiseerd resultaat	-665.667	-896.974	-934.445	37.471

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	1.851.133	2.277.444	2.107.554	169.890
Baten	0	0	13.492	-13.492
Resultaat	-1.851.133	-2.277.444	-2.094.061	-183.383

Taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- In 2018 is in het kader van schuldhelpverlening een aanvullend eenmalige budget van € 160.000 beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsplan Opgeteld Beter. Uiteindelijk konden de uitgaven in uit het reguliere budget worden gedekt en hoefden deze eenmalige middelen nog niet te worden ingezet en dus is er sprake van een voordeel. Dit voordeel van € 160.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat de eenmalige uitgaven worden gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve via het taakveld 0.10 (mutaties reserve). Op 0.10 staat een lagere dan geraamde onttrekking (€ 160.000 nadeel).	160.000		I
Saldo diverse overige voor- en nadelen	4.000		I
Totaal	164.000	0	

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	4.901.798	5.026.887	5.025.794	1.093
Baten	583.353	490.000	513.175	-23.175
Resultaat	-4.318.445	-4.536.887	-4.512.619	-24.268

Taakveld 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	10.342.741	13.116.468	15.116.261	-1.999.793
Baten	0	0	0	0
Resultaat	-10.342.741	-13.116.468	-15.116.261	1.999.793

Taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	80.508	80.508	80.508	0
Gerealiseerd resultaat	-80.508	-80.508	-80.508	0

Taakveld 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	998.926	930.508	832.299	98.209
Gerealiseerd resultaat	-998.926	-930.508	-832.299	-98.209

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
MGR Sociaal Domein regio centraal Gelderland
Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Integrale veiligheid (speerpunt 9)

Zie toelichting bij programma 1.

Routekaart duurzaamheid (speerpunt 20)

De gemeente ondersteunt diverse initiatieven die leiden tot maatregelen en investeringen door bedrijven en particulieren gericht op een afname van het energieverbruik en een reductie van de uitstoot van schadelijke stoffen o.a. door een hoger gebruik van wind-, zon- en warmte energie. In samenwerking met de raads werkgroep duurzaamheid stimuleren en organiseren wij verschillende allianties op dit gebied. De uitrol van WATBETERS heeft per kern plaatsgevonden. Met het project BE+ (Bedrijventerreinen Energiepositief) richten wij ons met onze partners op het verduurzamen van bedrijventerreinen. Alle voorbereidingen zijn in het eerste kwartaal afgerond; uitvoering gescheidt vanaf april. Verder richten wij ons op het continue verduurzamen van de eigen organisatie en gelegenheid geven aan grootschalige zon- en windenergie initiatieven van derden.

De routekaart Duurzaamheid - in februari 2017 door de raad vastgesteld - geeft ons de handvatten, samen met enthousiaste partners uit de samenleving, om meters te maken op dit thema. Zo heeft er het afgelopen jaar een verdere professionalisering van het loket Duurzaam Wonen Plus plaatsgevonden (wijk- en doelgroepgerichte aanpak en het opzetten van bedrijfsnetwerken en bedrijvencollectief). Er is een opdracht verstrekt aan stichting Betuwe Energie en de woningbouwcoöperaties/ huurdersvereniging voor het opleiden van energie/ duurzaamheidscoaches. Voor het verduurzamen van de eigen organisatie is er een energie audit uitgevoerd (vastgoed, installaties en mobiliteit) en is een investeringsagenda opgesteld voor het revolverend fonds. In regionaal verband is hard gewerkt aan het opstellen van een Regionale Routekaart duurzaamheid. De deelnemende gemeenten hebben ingestemd met het concept. Deze Routekaart sluit goed aan op de Routekaart Duurzaamheid van Overbetuwe. In de regionale Routekaart wordt geanticipeerd op de landelijke Energie en klimaatnota en de onderstaande 4 projecten vormen het fundament: - aardgasloze woonwijken (in combinatie met energieloketten); - intensivering handhaving bedrijven/ duurzame bedrijventerreinen; - voorbeeld functie gemeente/ verduurzaming eigen vastgoed; - circulaire inkoop en ruimtelijke gevolgen verduurzaming. Zie ook speerpunt 2 UA 2018-2022.

Realiseren taakstellingen samenwerkingsverbanden / GGD (speerpunt 24 en 25)

Uit gesprekken met en jaarstukken van de VGGM is gebleken dat er sprake is van een structureel voordeel van € 54.000 dat voornamelijk gerealiseerd is door de regionalisering van de brandweer. Dit voordeel is aangewend ter realisatie van deze taakstelling. Tevens zijn er besparingen gerealiseerd op de diverse budgetten van de GGD.

Omgevingsvisie (speerpunt 51)

Zie toelichting bij programma 2.

Uitvoeren onderzoek wonen onder hoogspanningskabels (speerpunt 53)

Zie toelichting bij programma 8.

Dijkverlegging en-verhoging (speerpunt 78)

Door klimaatverandering krijgen we te maken met hogere waterstanden. De dijk voldoet nu niet aan de normering. Vrijwel de gehele Waaldijk in Overbetuwe moet daarom worden versterkt. Waterschap Rivierenland heeft als kerntaak te zorgen voor veilige dijken en gaat het project uitvoeren. Het project heeft een looptijd van circa 8 jaar en doorloopt een drietal fasen: een verkenningsfase (2015-2018), een planfase (2018-2020) en een realisatiefase (2020-2023).

De dijkverlegging Oosterhout is in Deltaprogramma opgenomen in de periode 2030-2050. Om te voorkomen dat inwoners en ondernemers in Overbetuwe eerst te maken krijgen met dijkverbetering en enkele jaren later met een dijkteruglegging is vanuit Overbetuwe verzocht om deze werkzaamheden te combineren. Wanneer dijkteruglegging nu niet mogelijk blijkt, zal deze op de lange termijn moeten worden gepland of achterwege moeten blijven. Het al dan niet doorgaan van de dijkteruglegging is afhankelijk van de actualisatie van de voorkeursstrategie van het Deltaprogramma, financiering en de resultaten van de verkenning die nu wordt uitgevoerd voor de dijkteruglegging. In de loop van 2019 wordt duidelijk of ook sprake kan zijn van dijkteruglegging.

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 02: Routekaart duurzaamheid 2017-2020

Voor de activiteiten op het gebied van duurzaamheid wordt de routekaart als leidraad gebruikt. In Q3-2018 is de raad nader geïnformeerd over de realisatie van zonne- en windenergie. Daaruit vloeien enkele grote projecten voort. Doel is om op basis van de Regionale Energiestrategie (RES) verder invulling te geven op deze hernieuwbare energie.

Financiële verantwoording Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Wat heeft het programma Volksgezondheid en milieu gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-8.389.942	-9.318.983	-8.871.202
Totaal baten	8.259.093	8.559.372	8.090.130
Saldo van baten en lasten	-130.849	-759.611	-781.072
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		-628.762	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			-21.461

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 7 Volksgezondheid en milieu		629.000	nadeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
3e begrotingswijziging 2018 Raadsbesluit 04-12-2017 - financiële consequenties jaarschijf 2018 GRP 2018-2022	133.000	N	
9e begrotingswijziging 2018 TR1 - 2018 - lagere inkomsten afvalinzameling	112.000	N	

14e begrotingswijziging 2018 TR4 - 2018 - hogere lasten afvalinzameling	189.000	N	
		434.000	nadeel
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		195.000	nadeel
		629.000	nadeel

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma 7 Volksgezondheid en milieu		21.000	nadeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			
- Taakveld 7.2 Riolering	173.000	N	
- Taakveld 7.4 Milieubeheer	112.000	V	
		61.000	nadeel
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		40.000	voordeel
		21.000	nadeel

Toelichting bij structurele voordelen/nadelen:

Er zijn geen structurele voor- of nadelen.

Financiële verantwoording Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	8.389.942	9.318.983	8.871.202	447.781
Baten	8.259.093	8.559.372	8.090.130	469.242
Resultaat	-130.849	-759.611	-781.072	21.461

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	1.292.224	1.266.148	1.216.208	49.940
Baten	0	134.600	135.164	-564
Resultaat	-1.292.224	-1.131.548	-1.081.044	-50.504

Taakveld 7.2 Riolering

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
<u>Algemeen</u> Voor riolering geldt het uitgangspunt dat deze 100% kostendekkend is. De kosten voor riolering bestaan uit de in dit taakveld opgenomen lasten, de kosten van waterbeheer en uit overige (administratief) in te calculeren lasten (overhead en BTW) en baten (rente over de voorziening riolering). In de paragraaf lokale lasten (onderdeel kostendekking per verordening) is een globale analyse opgenomen van de lagere onttrekking aan de voorziening riolering ten bedrage van € 563.000. <u>Toelichting op het nadeel van € 173.000 op het taakveld riolering</u> - Lagere doorberekening van loonkosten Team Projectrealisatie omdat er in 2018 geen investeringsprojecten door dit team zijn gerealiseerd. - Lagere kapitaallasten en met name rentelasten. In de jaarrekening is een nacalculatie opgenomen voor de rente. Op	71.000		I

basis daarvan is geen 2,5, maar 2% rente doorbelast.	169.000		I
- Er heeft geen rioolinspectie plaatsgevonden in 2018. Met de aanbesteding daarvan in 2018 bleek dat de aannemers dat niet meer in dat jaar konden uitvoeren. Die werkzaamheden worden alsnog in 2019 verricht. Omdat voor 2019 een wijk op de planning staat die nog geen 10 jaar oud is, is het verantwoord om die werkzaamheden niet uit te voeren.	137.000		I
- Hogere inkomsten rioolheffing			
- Lagere onttrekking uit voorziening riolering (zie onder kopje "algemeen" en de paragraaf lokale lasten).	13.000		I
		563.000	I
Totaal	390.000	563.000	

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	2.321.491	2.297.290	1.928.814	368.476
Baten	3.354.292	3.211.971	2.670.533	541.438
Resultaat	1.032.801	914.681	741.718	172.963

Taakveld 7.3 Afval

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	3.623.372	4.316.222	4.412.728	-96.506
Baten	4.832.351	5.159.351	5.238.374	-79.023
Resultaat	1.208.979	843.129	825.646	17.483

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- Het budget voor de haalbaarheidsstudie verkabeling is in 2018 niet aangewend omdat in dit stadium van de verkabeling het niet zinvol is om een studie uit te voeren. Dit heeft te maken met de wetgeving en omdat het niet helder is hoe de kostenverdeling tussen Rijk, gemeenten en andere partijen eruit ziet. Dit voordeel van € 32.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat de uitgaven voor deze studie worden onttrokken aan de algemene reserve via het taakveld 0.10 (mutaties reserve). Op 0.10 staat een lagere dan geraamde onttrekking (€ 32.000 nadeel).	32.000		I
- Diverse projecten in het kader van de routekaart duurzaamheid zijn pas later in het jaar 2018 opgestart. Hierdoor is het budget 2018 niet helemaal besteed. Dit voordeel van € 33.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat de uitgaven voor deze studie worden onttrokken aan de algemene reserve via het taakveld 0.10 (mutaties reserve). Op 0.10 staat een lagere dan geraamde onttrekking (€ 33.000 nadeel).	33.000		I
- De beschikbare middelen in het revolverend fonds Duurzaamheid zijn in 2018 nog niet volledig ingezet.			
- Geen onderhoudslasten saneringsschermen en stille wegdekken. Omdat dit budget van afgerond € 17.000 in de afgelopen twee jaar niet is ingezet en daarvoor werd slechts sporadisch gedeeltelijk werd aangewend kan dit budget structureel vrijvallen.	28.000		I
Saldo diverse overige voor- en nadelen	17.000		S
	2.000		I
Totaal	112.000		

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	1.068.896	1.355.364	1.235.083	120.281
Baten	0	0	-8.649	8.649
Resultaat	-1.068.896	-1.355.364	-1.243.732	-111.632

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen

	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Exploitatie				
Lasten	83.959	83.959	78.369	5.590
Baten	72.450	53.450	54.710	-1.260
Resultaat	-11.509	-30.509	-23.660	-6.849

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Woonagenda (speerpunt 19)

Op 7 februari 2017 is de Woonagenda door de gemeenteraad vastgesteld. In 2018 is gewerkt aan de uitvoering van de verschillende thema's van de Jaaragenda 2017/2018, zoals bijvoorbeeld het project 'doorstroming', om scheefwoners te verleiden om door te stromen van huur naar koop; het project Langer Thuis Wonen, om inwoners in de gelegenheid te stellen zo lang mogelijk veilig en comfortabel zelfstandig te kunnen blijven wonen; de prestatieafspraken met de corporaties, om zo goed mogelijk invulling te geven aan de gezamenlijke volkshuisvestelijke opgave vanuit de Woonagenda en het toepassen van een systematiek voor woningbouwprioritering. In 2018 vond een tweede prioriteringsronde plaats en zijn er 212 woningen opgeleverd (per 31-12-2018).

In het voorjaar van 2018 zijn de resultaten van de in de Jaaragenda Wonen 2017 omschreven doelen geëvalueerd. Ter verantwoording van behaalde resultaten en om input te verkrijgen voor de komende periode organiseerden we op 7 juni 2018 een partnerbijeenkomst. Van deze bijeenkomst is een verslag gemaakt in woord en in beeld. Dit verslag hebben we breed verspreid binnen het netwerk van woonpartners en ter informatie richting gemeenteraad. Vanaf 2018 is het budget verhoogd voor de komende 3 jaar van € 8.000 naar 20.000 per jaar. Gezien de ambities van de woonagenda is de verwachting door dit bedrag onder druk staat. Wanneer we ook hiermee een tekort dreigen te krijgen, rapporteren we hier onderbouwd over.

Zie vervolg bij speerpunt 9 UA 2018-2022.

Gelderse corridor (speerpunt 50)

De gemeenteraad heeft in 2017 besloten tot kaderstelling waarmee kunnen provincie en gemeente (op basis van de Gebiedsvisie) binnen de gestelde kaders kunnen doorwerken aan het instandhouden en verbeteren van de leefbaarheid in het gebied. Gezien de meerwaarde van de samenwerking met de provincie Gelderland bij de integrale gebiedsontwikkeling rond de Railterminal Gelderland, is op 16 januari 2018 een overeenkomst gesloten met daarin duidelijke afspraken over hoe partijen de visie en doelstellingen uitwerken en realiseren in het gebiedsprogramma.

Het gebiedsproces Knoop 38 is ingebed in de provinciale gebiedsopgave Gelderse corridor. Gelderse corridor en Logistics Valley zijn qua governance ineen geschoven. Vanuit deze Triple-Helix werken de overheden, bedrijven en kennisinstellingen door aan een programma met een dynamische uitvoeringsagenda met projecten in 2018 en de komende jaren. Partijen in de logistieke hotspot rondom Knoop 38 (Park15, De Grift) dragen hieraan bij in uitvoering. Zo is deelname aan de Provada (vastgoedbeurs) geregeld ter profilering van de regio. Begin maart is een Dag van de Logistiek op Bijsterhuizen georganiseerd vanuit LEC Nijmegen waar wij als gemeente deel van uit maken.

Samen met de provincie is een programmaorganisatie van start gegaan van waaruit de diverse projecten rond Knoop38 worden gecoördineerd. Deze coördinatie wordt voor beide partijen uitgevoerd

door de gemeente. Een omgevingsmanager voor het gebied is inmiddels aangesteld. Zie ook speerpunt 14 UA 2018-2022.

Omgevingsvisie (speerpunt 51)

Zie toelichting bij programma 2.

Uitvoeren onderzoek wonen onder hoogspanningskabels (speerpunt 53)

Het wetsvoorstel Voortgang Energietransitie(VET) is in het Staatsblad gepubliceerd en is bekend gemaakt dat de verkabelingsregeling in werking treedt per 1 januari 2019. De AMvB zal niet meer worden gewijzigd en treedt samen met het wetsvoorstel inwerking op 1 januari 2019. De minister van EZK komt ook nog met een besluit waar de tracés op staan die in aanmerking komen voor verkabeling of verplaatsing. Het is nog niet duidelijk wanneer het ministerie met de definitieve lijst komt. De regering heeft met Tennet, de provincies en de gemeenten afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten van tracé-aanpassingen. Daarbij is rekening gehouden met de gemeentelijke draagkracht. Grote gemeenten (> 30.000 inwoners) betalen 20% van de kosten. Dit geldt dus voor Overbetuwe.

Zie ook speerpunt 39 UA 2018-2022.

Elst centrum (speerpunt 54)

Het project is binnen de planning gerealiseerd. De nazorgfase is in Q1 2018 afgerond. Daarin zijn de passage Werenfriedplein en gewijzigde parkeerplaatsen aan de oostzijde van de Dorpsstraat opgeleverd. Een aantal scopewijzigingen heeft plaatsgevonden binnen de daarvoor (extra) beschikbaar gestelde budgetten.

Heteren Centrum (speerpunt 55)

In de raadsvergadering van 6 februari 2018 werd besloten dat het dorp Heteren de ruimte zou krijgen om de haalbaarheid van een stichting te onderzoeken die de ontwikkeling van een winkel- en voorzieningen aanbod mogelijk zou maken. 16 juli 2018 heeft het college een collegevoorstel ten behoeve van het verstrekken van de subsidie goedgekeurd, waaronder de subsidiebeschikking aan de stichting 'Hart voor Heteren'. De stichting heeft de ruimte gekregen (tot april 2019) om de businesscase rond te krijgen. Indien dit positief verloopt en er inderdaad voldoende investeerders en ondernemers zijn die het 'Hart laten kloppen', dan is dat een enorme kwaliteitsimpuls van het gebied. Zie ook speerpunt 22 UA 2018-2022.

Schil Zetten – Hemmen (speerpunt 56)

De Bestemmingsplanprocedure voor de realisatie van de begraafplaats is opgestart in Q1 van 2018. Dit plan houdt rekening met de natuurbeschermingswet en het provinciale GNN. In Q2 van 2018 is een groot aantal reacties ontvangen op het ontwerp bestemmingsplan. In Q3/Q4 van 2018 is een rapport zienswijze opgesteld. Er is een budget beschikbaar gesteld van € 350.000. Er is gewerkt aan het opstellen van een bestemmingsplan rondom de begraafplaats tussen Zetten en Hemmen. Afhankelijk van de planprocedure en het nog op te stellen inrichtingsplan kan een definitieve kostenraming worden opgesteld.

Zie ook speerpunt 38 UA 2018-2022.

Landschapspark Park Lingezegen (speerpunt 58a)

De basisuitrusting van het park is nagenoeg aangelegd, met uitzondering van enkel elementen zoals spoor kruising Notenlaan, inrichting voormalig kasteelterrein Ressen en de rietmoerassen in Waterrijk. In december 2018 heeft het Algemeen Bestuur van de Parkorganisatie het besluit genomen om de huidige Gemeenschappelijke Regeling in stand te houden voor de beheerorganisatie die de coördinatie van het beheer op zich neemt. Daarnaast zal er een netwerkorganisatie worden opgezet die zich gaat bezig houden met de doorontwikkeling van het park.

Voor wat betreft de gronden heeft het AB in december 2018 het besluit genomen dat de gronden binnen deelgebied De Park in eigendom komen van de Parkorganisatie, behalve de gronden nabij De Landerij, de woning van het projectburo en alle pocketparken binnen grondgebiedgemeente Overbetuwe. Deze gronden komen in eigendom van de gemeente Overbetuwe. Eind 2019 dienen deze gronden te worden overgedragen.

Extra huisvesting Landschapspark De Danenberg (speerpunt 58b)

De realisatie van het landschapspark is afhankelijk van vele factoren, w.o. de ontwikkeling van Park 15 en medewerking van grondeigenaren en betreft zodoende lange termijnontwikkeling.

Door een verschil van mening tussen ons en de initiatiefnemer ten aanzien van de fasering van het project zijn we uitgelopen in de tijd. De afspraken over de fasering zijn noodzakelijk om de privaatrechtelijke afspraken te actualiseren en moeten ook in het bestemmingsplan voor de Danenberg worden verwerkt. Bij het in procedure brengen van het ontwerp bestemmingsplan moet er duidelijkheid zijn over de fasering van het project. Hierbij zal ook rekening worden gehouden met het door het college vastgestelde beleid ten aanzien van de woningbouwprioritering. Momenteel wordt ook onderzocht of voor de realisatie van het landschapspark het bestemmingsplan kan worden geknipt in meerdere fasen, zodat voor fasen waarover tussen partijen overeenstemming bestaat over de inrichting een bestemmingsplan in procedure kan worden gebracht. Hierna kan de realisatie starten.

Extra huisvesting statushouders en eigen inwoners (speerpunt 59)

Ontwikkeling Vinkenhof

Wij hebben ons ingespannen om in samenwerking met Vivare 20 tijdelijke woningen op de locatie Vinkenhof te ontwikkelen. De realisatie van de woningen heeft om procedurele redenen vertraging opgelopen. De gemeente is o.b.v. een gesloten samenwerkingsovereenkomst verantwoordelijk voor het faciliteren van de planologische regeling en de aanleg van het openbaar gebied. De omgevingsvergunning voor de realisatie van 20 woningen is onherroepelijk van kracht. Zie ook speerpunt 40 UA 2018-2022.

Land van Tap, 2e fase (speerpunt 73)

De herontwikkeling van het Land van Tap wordt onderzocht vanuit een breed perspectief. Het beoogd eindresultaat van dit project is o.a.: het realiseren van functies zoals woningbouw, parkeren en eventuele andere centrumversterkende voorzieningen. In het projectplan LvT is de projectopdracht en het voorstel voor de aanpak van het project concreet verder uitgewerkt. Het projectplan met strategische en interne organisatorische informatie is op 22 mei 2018 door het college vastgesteld. Daarnaast is een voorbereidingskrediet voor de werkzaamheden in 2018 vastgesteld. De raad is hierover geïnformeerd middels een raadsmemo. Ook is aan de raad een verwerving van een perceel binnen het plangebied LvT voorgelegd. Zie ook speerpunt 28 UA 2018-2022.

Woningbouwprogrammering (speerpunt 74)

Eind 2017 hebben we een nieuwe manier van sturen en programmeren van woningbouw geïmplementeerd, waarmee dit speerpunt is voltooid. Zie speerpunt 19 Woonagenda.

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 01: Omgevingswet

De concept-omgevingsvisie is gereed. Vaststelling zal in de loop van 2019 plaatsvinden. Dan wordt ook gestart met het opstellen van programma's.

Speerpunt 09: Woonagenda

Sinds Q3/4-2018 lopen vele projecten vanuit de woonagenda met zowel interne als externe partijen. In 2018 hebben we bijvoorbeeld mooie resultaten bereikt binnen de projecten doorstroming, energiecoaches, woningbouwprioritering ed.

Speerpunt 14: Knoop 38

De raad wordt tweemaandelijks geïnformeerd over de voortgang van het totale speerpunt. De provincie is het Provinciaal Inpassingsplan aan het voorbereiden voor de RTG.

Speerpunt 22: Dorpshart Heteren

In oktober 2018 is de startbijeenkomst van het dreamteam van Fresh Forward geweest. Hiermee is de Stichting Hart van Heteren begonnen met het conceptontwikkelingsproces. Tevens heeft de Stichting Hart van Heteren zich officieel gevestigd bij de notaris.

Speerpunt 23: Dorpshart Oosterhout

De initiatiefnemers uit de kern Oosterhout hebben in Q3/4 gewerkt aan een haalbaar plan voor het Hart van Oosterhout. Deze werkzaamheden zijn nog niet afgerond. De resultaten worden in maart/april 2019 verwacht.

Speerpunt 24: Dorpshart Driel

In Q4 is gestart met gesprekken met inwoners, bedrijven en instellingen in Driel om te komen tot een Plan van Aanpak. Allereerst worden de wensen gezamenlijk in beeld gebracht. Er is nog geen concreet initiatief vanuit Driel.

Speerpunt 28: Land van Tap

Het project Herontwikkeling Land van Tap is vóór de zomer 2018 concreet gestart. Er zijn inmiddels verschillende onderzoeken gestart. De omgeving heeft in september een nieuwsbrief ontvangen en er is een webpagina voor dit project aangemaakt. Het onderzoek naar evt. centrumversterkende voorzieningen op het Land van Tap kan mogelijk vertragend zijn. Dit wordt nader onderzocht.

Speerpunt 29: Omgevingsvisie

In augustus en september zijn op specifieke thema's uit de concept-visie verdiepende gesprekken gevoerd met meest betrokken stakeholders. De concept-omgevingsvisie is gereed. Vaststelling zal in de loop van 2019 plaatsvinden. Dan wordt ook gestart met het opstellen van programma's.

Speerpunt 38: Schil Zetten/ Hemmen

Het definitieve bestemmingsplan voor realisatie van de begraafplaats is in januari 2019 door de raad vastgesteld. De middelen zoals opgenomen in de begroting zijn (vooralsnog) voldoende voor inrichting van het gemeentelijk deel. We gaan in 2019 aan de slag (in overleg met omwonenden) met het inrichtingsplan.

Speerpunt 39: Wonen onder hoogspanningskabels

We staan op de lijst voor het ondergronds brengen van de hoogspanning. In 2019 zal Tennet een haalbaarheidsanalyse uitvoeren.

Speerpunt 40: Extra huisvesting statushouders en eigen inwoners

Vanwege een noodzakelijke bodemsanering zullen de woningen een half jaar later dan gepland op 1 juni 2019 worden opgeleverd. Dit heeft ook gevolgen voor de financiën waarover wij in de tussenrapportages nader zullen rapporteren.

Financiële verantwoording Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Wat heeft het programma Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-2.422.056	-2.747.126	-3.339.935
Totaal baten	1.359.034	2.047.202	2.724.198
Saldo van baten en lasten	-1.063.022	-699.924	-615.737
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		363.098	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			84.187

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting		363.000	voordeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
1e begrotingswijziging 2018 PNL-posten 36 en 37-2018 - invoering Omgevingswet - project handhaving strijdige bewoning	100.000 N 100.000 N		
14e begrotingswijziging 2018 TR4-2018 - hogere opbrengst leges omgevingsvergunningen	550.000 V		
		350.000	voordeel
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		13.000	voordeel
		363.000	voordeel

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting		84.000	voordeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			
- Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening	140.000 V		
- Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	276.000 N		
- Taakveld 8.3 Wonen en bouwen	220.000 V		
		84.000	voordeel
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		0	
		84.000	voordeel

Toelichting bij structurele voordelen/nadelen:

Er zijn geen structurele voor- of nadelen.

Financiële verantwoording Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	2.422.056	2.747.126	3.339.935	-592.809
Baten	1.359.034	2.047.202	2.724.198	-676.996
Resultaat	-1.063.022	-699.924	-615.738	-84.186

Taakveld 8.1 Ruimtelijke Ordening

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- Door Team Projectrealisatie zijn in 2018 minder uren besteed aan ruimtelijke ordening algemeen (compenseert het nadeel op taakveld 0.4).	135.000		I
- Er is wat vertraging ontstaan in de uitvoering van het Project aanleg glasvezel buitengebied. Dit voordeel van € 47.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat deze bijdrage wordt onttrokken aan de algemene reserve via het taakveld 0.10 (mutaties reserve). Op 0.10 staat een lagere dan geraamde onttrekking (€ 47.000 nadeel).	47.000		I
- Hogere opbrengst leges bestemmingsplannen.	45.000		I
- Voor postzegelplannen moesten vaker rechtskundige adviezen worden ingewonnen bij derden.		28.000	I
- Niet geraamde storting in de voorziening verliesgevende complexen voor faciliterende grondcomplexen.		65.000	I
Saldo diverse overige voor- en nadelen	6.000		I
Totaal	233.000	93.000	

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	781.963	818.720	900.726	-82.006
Baten	151.705	173.873	395.862	-221.989
Resultaat	-630.258	-644.847	-504.864	-139.983

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- Niet geraamde storting in de voorziening verliesgevende complexen voor het grondcomplex Heteren Centrum.		391.000	I
- Lagere rente op gronden die behoren tot de materieel vaste activa (dus niet zijnde grondcomplexen) door verplichte nacalculatie rente. Dit voordeel van € 49.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat tegenover dit voordeel een nadeel staat op het taakveld 0.5 (Treasury). Op 0.5 staat een lager renteresultaat dan begroot (€ 49.000 nadeel). Zie de uitgebreide toelichting bij onderdeel Algemene dekkingsmiddelen.	49.000		I
- Hogere opbrengst verkoop van reststroken.	52.000		I
Saldo diverse overige voor- en nadelen	14.000		I
Totaal	115.000	391.000	

Een uitgebreidere toelichting op het resultaat van de woningbouwcomplexen is te vinden in de Paragraaf Grondbeleid.

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	421.642	572.439	800.181	-227.742
Baten	361.515	377.515	329.559	47.956
Resultaat	-60.127	-194.924	-470.622	275.698

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- Hogere opbrengsten leges omgevingsvergunningen. In TR 4 heeft reeds een verhoging van de opbrengsten plaatsgevonden. Niettemin zijn in het laatste kwartaal nog enkele grote vergunningen afgegeven.	131.000		I
- Het project voor de invoering van de nieuwe omgevingswet loopt nog. Van de toegekende PNL post van € 100.000 resteert er nog € 61.000. Dit voordeel van € 61.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat de uitgaven van dit project worden onttrokken aan de algemene reserve via het taakveld 0.10 (mutaties reserve). Op 0.10 staat een lagere dan geraamde onttrekking (€ 61.000 nadeel).	61.000		I
- Lagere rentelasten inzake de SVn leningen door verplichte nacalculatie rente. Dit voordeel van € 26.000 heeft feitelijk geen gevolgen voor het totale exploitatieresultaat omdat tegenover dit voordeel een nadeel staat op het taakveld 0.5 (Treasury). Op 0.5 staat een lager renteresultaat dan begroot (€ 26.000 nadeel). Zie de uitgebreide toelichting bij onderdeel Algemene dekkingsmiddelen.	26.000		I
Saldo diverse overige voor- en nadelen.	2.000		I
Totaal	220.000	0	

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	1.218.451	1.355.967	1.639.029	-283.062
Baten	845.814	1.495.814	1.998.777	-502.963
Resultaat	-372.637	139.847	359.748	-219.901

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
Commandiet Westeraam BV
GEM Westeraam Beheer BV
GEM Westeraam CV

Programma 9 Financiën en bedrijfsvoering

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Flexibel werken met passende faciliteiten (speerpunt 44)

De uitvoering van de deelprojecten loopt dusdanig, dat het beoogde resultaat behaald zal worden. Het gemeentehuis in Andelst is medio januari 2018 formeel overgedragen aan de nieuwe eigenaar. Er is een architect geselecteerd die een ontwerp heeft gemaakt voor de verbouwing en uitbreiding. Er is een omgevingsvergunning met buitenplanse afwijking verleend, die in maart 2018 onherroepelijk is geworden. De CRK heeft in dit kader ook haar opmerkingen meegegeven en een positief advies gegeven ten aanzien van het ontwerp voor de buitenkant. In april is, na een meervoudig onderhandse aanbesteding, een aannemer geselecteerd voor fase 2. Zie ook speerpunt 47 UA 2018-2022.

Verbeterde P&C cyclus (speerpunt 48)

Het project is afgerond. Alle P&C documenten zijn vernieuwd en digitaal beschikbaar. De opmaak van de Jaarstukken 2017 was het laatste onderdeel van deze modernisering. De nieuwe methodiek van rapporteren is ingevoerd: 4 rapportages per jaar met een combinatie van beleidsmatige en financiële voortgangsduiding. Een tussentijdse evaluatie van de nieuwe rapportagecyclus heeft eind januari 2018 plaatsgevonden i.a.m. de auditcommissie en dit (positieve advies) is in februari aan de raad teruggekoppeld. De Nota risicomanagement, het sluitstuk van dit project, is op 20 februari 2018 door de raad vastgesteld. Uiteraard zullen we continu aandacht blijven geven aan een adequate invulling van onze planning & control cyclus en daarover afstemming zoeken met de raad en auditcommissie. Zie ook speerpunten 48, 49 en 50 UA 2018-2022.

Visie op vastgoed (speerpunt 67)

Zie de toelichting bij programma 5.

Goed rentmeesterschap (speerpunt 70)

Dit betreft een continu aandachtspunt. Doelstelling van dit speerpunt is het op orde brengen en houden van de gemeentelijke financiële positie. Door diverse getroffen maatregelen is het eenmalige en structurele weerstandsvermogen ingrijpend verbeterd en zijn voor dit onderdeel van het speerpunt de doelstellingen behaald.

Zie speerpunt 50 UA 2018-2022.

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 42: Klantgerichte dienstverlening bij uitvoerende taken

Voor een optimale dienstverlening aan onze externe- en interne klanten hebben wij een dienstverleningsconcept en bedrijfsvoeringvisie ontwikkeld die op elkaar aansluiten. We schakelden een organisatieadviesbureau in om beide visies duurzaam in de organisatie te borgen. De implementatie neemt ongeveer 2 jaar in beslag (2019-2020).

Speerpunt 43: Strategisch HR beleid

De evaluatie van de systematiek personeelsbudget is in 2018 uitgevoerd en zal in Q2-2019 worden afgerond. Het medewerkersonderzoek is in februari 2019 uitgevoerd. Het SPP-traject is nog niet tot uitvoering gekomen. De reden hiervoor is dat we eerst de uitkomsten van overige ontwikkelingen willen afwachten en de effecten ervan willen meenemen in het traject.

Speerpunt 44: Van buiten naar binnen bij vormgevende taken

De pilot SBP/Opgavegericht werken (OGW) is geëvalueerd. Helder is dat de pilot ons niet gebracht heeft wat we ervan verwacht hadden. De doelstellingen zijn niet gehaald. Ondanks dat het een moeizaam traject was, is er aan alle kanten heel hard gewerkt en hebben we er ook veel van geleerd. Een van de lessen is dat OGW niet het instrument voor ons is om een wendbare en op de samenleving georiënteerde organisatie te worden. Dit betekent dat de pilot wordt beëindigd. We ronden dit traject zorgvuldig af en feitelijke beëindiging is voorzien rond de zomerperiode 2019. De evaluatie van OGW maakt onderdeel uit van een bredere analyse van de gemeente Overbetuwe. Hoe staat de organisatie ervoor? Wat loopt prima, wat kan anders en waaraan gaan we in 2019 werken? Voor de zomer komt er duidelijkheid over wat dit betekent voor de organisatie.

Speerpunt 45: Professionele bedrijfsvoering / optimale procesinrichting

Afgesproken is om de bedrijfsvoeringvisie en het dienstverleningsconcept tegelijkertijd in de organisatie te implementeren. In oktober 2018 zijn externe bureaus uitgenodigd om hun visie op de implementatie te geven. De implementatie zal onderdeel zijn van organisatie brede ontwikkelingen.

Speerpunt 46: Optimale informatievoorziening

Dit betreft een doorloop van het speerpunt uit de vorige Uitvoeringsagenda. Daarvan is al een groot deel gerealiseerd, maar ook de komende jaren moet nog een groot gedeelte plaatsvinden. We werken met een projectenlijst voor de informatievoorzieningsprojecten. Daarvan zijn de projecten voor 2018 geïmplementeerd, waarbij rekening is gehouden met de vooraf gestelde doelen en de impact die het heeft op de organisatie.

Speerpunt 47: Realiseren toekomstbestendig gemeentehuis

De engineeringfase loopt ten einde. De tijdelijke huisvesting van de publieksbalies/receptie in 't Fort was eind oktober gereed. Diverse teams zijn intern verhuisd om dit mogelijk te maken. In juli 2018 is besloten om met een andere werktuigbouwkundige installateur fase 2 te realiseren. Dit betekent dat er na de vakantieperiode een overdracht van gegevens en werkzaamheden plaats heeft gevonden van de 'oude' naar de 'nieuwe' installateur. Dit heeft een vertraging van 3 maanden in de planning veroorzaakt. De huidige situatie in de bouwsector wordt gekenmerkt door behoorlijke prijsstijgingen. Er bestaat een risico dat het budget niet toereikend zal zijn. Dit is ook gemeld aan de raad.

Speerpunt 48: AO/IB (adm.org./interne fin. beheersing) uitwerken

Vanaf het 2e kwartaal zijn diverse verbijzonderde interne controles uitgevoerd op verschillende bedrijfsprocessen. Daarbij zijn met betrokkenen afspraken gemaakt over de reparatie van geconstateerde fouten en/of het treffen van preventieve maatregelen. Specifieke aandacht is er voor de ontwikkeling van de controle op de uitgaven van het sociaal domein met als doelstelling om waar nodig verbeteringen door te voeren t.a.v. de juiste, tijdige en volledige verantwoording van de transactiestromen binnen het sociaal domein.

Speerpunt 49: Nota risicomanagement uitwerken

Het opstellen van het plan van aanpak voor toepassen van de Nota risicomanagement heeft vertraging opgelopen en is doorgeschoven naar Q2-2019. Over de uitwerking van de nota RM zal gedurende het proces met de Auditcommissie worden gecommuniceerd.

Speerpunt 50: Financiën: goed rentmeesterschap

De begroting 2019 voldoet aan de vastgestelde normen voor het begrotingsoverschot, de minimale omvang van de algemene reserve en de ratio voor het weerstandsvermogen. Een strakke begrotingsdiscipline vraagt om een eenduidige visie op de financiële rollen, om heldere instructies én om helderheid over de vaardigheden van functionarissen die een rol vervullen in de P&C cyclus. In Q2 2019 starten we met de opleiding / instructie van deze financiële functies.

Financiële verantwoording Programma 9 Financiën en bedrijfsvoering

Wat heeft het programma Financiën en bedrijfsvoering gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-13.530.157	-13.912.305	-14.527.155
Totaal baten	1.044	891.044	899.946
Saldo van baten en lasten	-13.529.113	-13.021.261	-13.627.209
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		507.852	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			-605.948

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 9 Financiën en bedrijfsvoering		508.000	voordeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
2e begrotingswijziging 2018 Raadsbesluit 04-12-2017 - vrijval uit voorziening groot onderhoud t.b.v. nieuwe huisvesting	230.000 V		
9e begrotingswijziging 2018 TR1 - 2018 - incidentele meeropbrengst gemeentehuis Andelst - vrijval exploitatielasten gemeentehuis Andelst	253.000 V 160.000 V		
11e begrotingswijziging 2018 TR2 - 2018 - hogere P-lasten door incidenteel nadeel effect IKB en functiewaardering	210.000 N		
13e begrotingswijziging 2018 TR3 - 2018 - hogere P-lasten voor met name Strategie, Beleid en Projecten	650.000 N		
Diverse administratieve wijzigingen 2018 Raadsbesluit 11-12-2018 - overheveling hogere P-lasten naar de teams	575.000 V		
		358.000	voordeel
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		<u>150.000</u>	voordeel
		508.000	nadeel

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma Programma 9 Financiën en bedrijfsvoering		606.000	nadeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			
- Taakveld 0.4 Overhead	606.000 N		
		606.000	nadeel
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		0	
		606.000	nadeel

Toelichting bij structurele voordelen/nadelen:

Er zijn geen structurele voor- of nadelen.

Financiële verantwoording Programma 9 Financiën en bedrijfsvoering

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	13.530.157	13.912.305	14.527.155	-614.850
Baten	1.044	891.044	899.946	-8.902
Resultaat	-13.529.113	-13.021.261	-13.627.209	605.948

Taakveld 0.4 Overhead

Toelichting	Voordelen	Nadelen	I/S
- Administratief nadeel in verband met de doorbelasting van meer interne uren aan het taakveld Overhead. Hier tegenover staat een lagere doorbelasting aan interne uren op andere taakvelden (zie TV 8.1)		128.000	I
- Hogere kosten voor het personeelsbudget. Voor een belangrijk deel wordt dit nadeel gecompenseerd omdat er tevens een hogere doorbelasting aan verhaalbare kosten, projecten zijn doorbelast. Zie tevens de toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering.		240.000	I
- De kosten voor het regionale subsidiebureau worden door de 5 deelnemende gemeenten gedragen. De bijdrage bestaat uit een vast bedrag van € 20.000 plus een afrekening naar rato van de gehonoreerde subsidieaanvragen. Die extra lasten worden uit de betreffende projecten bekostigd.		25.000	I
- Hogere kosten accountant en bijdrage A en O fonds (compensatie via algemene uitkering)		63.000	I
- Hogere kosten voor abonnementen en portiekosten		45.000	I
- hogere onderhoudskosten voor gemeentewerf en Ambtshuis		39.000	I
- Hogere kosten representatie (o.a. Polenherdenking en afscheid wethouders)		36.000	I
- Hogere ICT kosten (nagekomen factuur 2017) en hogere licentiekosten		10.000	I
Saldo diverse overige voor- en nadelen		20.000	I
Totaal	0	606.000	

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	13.530.157	13.912.305	14.527.155	-614.850
Baten	1.044	891.044	899.946	-8.902
Resultaat	-13.529.113	-13.021.261	-13.627.209	605.948

Verbonden partijen

Geen.

Programma 10 Algemeen bestuur

Wat hebben we in 2018 gerealiseerd en welke activiteiten zijn daarvoor verricht?

Uitvoeringsagenda 2016-2018

Kernenestafette (speerpunt 1)

Met de Kernenestafette hebben we in 2016 en 2017 de dorpen en wijken ondersteund bij het bepalen en uitvoeren van hun agenda's. De kernenestafette is afgerond en het volledige budget is besteed. De raad is in juni 2018 middels een informatiememo over de evaluatie van de Kernenestafette geïnformeerd (18inf00079). Hierna is het speerpunt afgesloten.

Uitvoeringsagenda 2018-2022

Speerpunt 07: Inwonerparticipatie

Er is intern gewerkt aan een beginnend bewustzijn in de organisatie om vroegtijdig een interactieniveau te kiezen en consequenties te verwerken in beleid/project-plan. Er is een praktisch hulpmiddel ontwikkeld voor de organisatie. In de college en raadsvoorstellen heeft participatie een plek gekregen en moet dit aspect voortaan expliciet worden beschreven.

Speerpunt 08: Kerngericht werken

Volgens planning is er in het vierde kwartaal van 2018 een projectmanager ingehuurd en wordt er gewerkt aan deelproject 1a: Uitgangspunten en 1b: Testcases. Dit doen we samen met betrokken partijen waaronder de gemeentelijke organisatie en bewonersorganisaties.

Financiële verantwoording Programma 10 Algemeen bestuur

Wat heeft het programma 10 Algemeen bestuur gekost?

	A. Primaire begroting 2018	B. Begroting 2018 na wijz.	C. Werkelijk 2018
Totaal lasten	-2.685.439	-2.912.131	-3.039.918
Totaal baten	733.748	936.129	1.059.520
Saldo van baten en lasten	-1.951.691	-1.976.002	-1.980.398
I. Verschil primair en begr. na wijz. (A - B)		-24.311	
II. Toelichting op verschil tussen begroting en werkelijk (B - C)			-4.396

I. Toelichting op verschil tussen primaire begroting en de begroting na wijziging:

Totaal verschil programma 10 Algemeen bestuur		24.000	voordeel
Verklaard met begrotings- en admin. wijzigingen > € 100.000:			
11e begrotingswijziging 2018 TR2 - 2018 - storting in voorziening wachtgeldverplichting voormalige wethouders	203.000	N	
14e begrotingswijziging 2018 TR4 - 2018 - vrijval uit voorziening wethouderspensioenen	192.000	V	
		11.000	nadeel
Saldo diverse overige begrotings- en adm. wijz.		35.000	voordeel
		24.000	voordeel

II. Toelichting op verschil tussen begroting na wijziging en werkelijk:

A. Recapitulatie totaal verschil per programma			
Totaal verschil programma 10 Algemeen bestuur		4.000	nadeel
Verklaard met verschillen > € 100.000:			
- geen taakvelden met verschillen > € 100.000	0		
		0	
Saldo diverse taakvelden met verschillen < € 100.000		4.000	nadeel
		4.000	nadeel

Toelichting bij structurele voordelen/nadelen:

Er zijn geen structurele voor- of nadelen.

Financiële verantwoording Programma 10 Algemeen bestuur

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	2.685.439	2.912.131	3.039.918	-127.787
Baten	733.748	936.129	1.059.520	-123.391
Resultaat	-1.951.691	-1.976.002	-1.980.399	4.397

Taakveld 0.1 Bestuur

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	1.618.067	1.828.122	1.892.463	-64.341
Baten	0	192.000	192.000	0
Resultaat	-1.618.067	-1.636.122	-1.700.463	64.341

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Exploitatie	Primair Begroot 2018	Actuele Begroting 2018	Realisatie 2018	Saldo 2018
Lasten	1.067.372	1.084.009	1.147.455	-63.446
Baten	733.748	744.129	867.520	-123.391
Resultaat	-333.624	-339.880	-279.936	-59.944

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:
Euregio RijnWaal
Arnhem Nijmegen City Region

Paragrafen

I. Lokale lasten

1. Inleiding

In deze paragraaf bieden wij inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, de soorten heffingen, de tariefs- en kostenontwikkeling, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

Het BBV geeft minimum voorschriften voor de inhoud van deze paragraaf. De belangrijkste wijziging is dat vanaf 2017 een overzicht opgenomen moet worden van de baten en de lasten voor de heffingen waarbij er sprake is van het verhalen van kosten.

Om die reden zijn aan het einde van deze paragraaf kosten- en dekkingsoverzichten opgenomen van de belangrijkste bestemmingsheffingen: rioolheffing en de reinigingsheffingen.

2. Het beleidskader van de lokale heffingen

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Beleidskader

Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) en Verordening onroerende-zaakbelastingen gemeente Overbetuwe 2018.

Algemeen

Jaarlijks worden de WOZ-waarden voor woningen en niet-woningen vastgesteld. Deze WOZ-waarde is de grondslag voor de aanslag OZB. Wij zorgen voor een tijdige en correcte verzending van de waardebeschikkingen (WOZ-waarde) en belastingaanslagen. Met dagtekening 24 februari 2018 zijn de WOZ-beschikkingen/aanslagen gemeentelijke belastingen 2018 verzonden. Ook de afhandeling van bezwaarschriften heeft tijdig plaatsgevonden. De wettelijke termijn voor het doen van een uitspraak is het einde van het kalenderjaar. In 2018 zijn 99 % van de bezwaren tegen de WOZ-waarde binnen 5 maanden en de bezwaren tegen de overige belastingen binnen 3 maanden afgehandeld.

Herwaardering

Voor het belastingjaar 2018 is de OZB gebaseerd op de WOZ-waarden per de waardepeildatum

1 januari 2017. Uitgangspunt is dat schommelingen van WOZ-waarden geen invloed hebben op de hoogte van de gemiddelde aanslag OZB. Niet alleen wanneer waarden dalen, maar ook niet als waarden stijgen. Wel kan het natuurlijk zo zijn dat bepaalde typen onroerende zaken een waardeontwikkeling laten zien die van het gemiddelde afwijkt, wat dan ook tot een hogere of lagere belastingaanslag zal leiden.

Tarieven

Bij de vaststelling van de OZB-tarieven voor 2018 is rekening gehouden met de waardeontwikkeling van de onroerende zaken. De waarden van woningen zijn in de periode van 1 januari 2016 tot 1 januari 2017 met gemiddeld 2,77% gestegen. De waarden van niet-woningen zijn in die periode gemiddeld met 1,05% gedaald. De OZB-tarieven zijn, naast de hiervoor vermelde aanpassing in verband met de waardeontwikkeling, trendmatig verhoogd met 1,5%. De totale OZB-opbrengst 2018 bedraagt € 7.171.000 (afgerond).

Hondenbelasting

Beleidskader

Verordening hondenbelasting gemeente Overbetuwe 2018.

Algemeen

De hondenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengst in de algemene middelen vloeit en van waaruit gemeenten zelf mogen bepalen waaraan het wordt besteed. Uit onze inkomsten van de hondenbelasting worden onder andere de aanleg, het onderhoud en de schoonmaak van de hondenvoorzieningen (hondenuitlaatplaatsen en hondenlosloopgebieden) betaald.

Tarieven

De tarieven van de hondenbelasting zijn in 2018 niet verhoogd. De opbrengst van de hondenbelasting is door een toename van het aantal honden licht gestegen naar € 284.000 (afgerond).

Rioolheffing

Beleidskader

Verordening rioolheffing gemeente Overbetuwe 2018 en Gemeentelijk Rioleringsplan Overbetuwe 2018-2022 (GRP).

Algemeen

De rioolheffing wordt geheven voor de bekostiging van beheer en onderhoud van het gemeentelijke rioleringsstelsel. Evenals de afvalstoffenheffing is de rioolheffing kostendekkend: we gaan uit van het principe 'de vervuiler betaalt'. De belasting wordt geheven van de gebruiker van een pand. De raad heeft een voorziening riolering ingesteld: het verschil tussen de opbrengsten en de kosten van riolering komen ten gunste of ten laste van de voorziening. Als uit de jaarrekening verschillen blijken met het vastgestelde GRP, dan dat wordt dit verschil bij de tariefvaststelling van het eerstvolgende jaar meegenomen.

Tarieven

Om tot een volledige kostendekking voor 2018 te komen is een onttrekking aan de voorziening nodig geweest van afgerond € 364.000. Dit is ten opzichte van de vastgestelde begroting GRP € 542.000 minder. De belangrijkste oorzaak hiervan is het vastgestelde GRP en de daaruit voortvloeiende verlaging van het tarief voor 2018. Daarnaast zijn er exploitatievoordelen.

Door de inzet van de voorziening riolering in 10 jaar, kunnen de riooltarieven in die periode uiterst beperkt blijven. Het tarief van 2018 is verlaagd in verband met de verlaging van het rentepercentage en de doorwerking van het voordeel uit de jaarrekening 2017. De tarieven zijn verlaagd met 6,7%. Het belangrijkste tarief 2018 is € 110,25 voor een waterverbruik tot 500 kubieke meter.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten

Beleidskader

Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer en Verordening reinigingsheffingen gemeente Overbetuwe 2018. In 2016 is het Uitvoeringsplan afval 2017 door de raad vastgesteld. De evaluatie van het

Uitvoeringsplan afval 2017 is in het voorjaar van 2018 vastgesteld.

Algemeen

Voor de reinigingsheffingen geldt het beginsel: 'de vervuiler betaalt'. Om die reden is de 100% kostendekking het uitgangspunt. Vanaf 2017 geldt het nieuwe afvalplan.

Tarieven

Om de lagere inkomsten door een te verwachten grotere vermindering voor het aantal aanbiedingen voor restafval te compenseren zijn de tarieven in 2018 met 3,9% verhoogd. Uit nacalculatie is gebleken dat er ongeveer 5.700 meer aanbiedingen van de 140 liter restcontainer zijn in 2018 dan begroot. Dit komt onder andere doordat ongeveer 250 huishoudens in 2017 een 240 liter restcontainer hebben omgewisseld voor een 140 liter restcontainer. Ook zijn er ongeveer 1.000 aanbiedingen meer van de 240 liter restcontainer dan begroot. Beide stijgingen verklaren het grootste deel van de meeropbrengst van € 72.000 (afgerond).

Precariobelasting op kabels en leidingen

Beleidskader

Verordening precariobelasting gemeente Overbetuwe 2018 en de Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting ter zake van buizen, kabels, draden of leidingen gemeente Overbetuwe 2018.

Algemeen

Vanaf 1 januari 2022 is het voor gemeenten niet meer mogelijk om precariobelasting op kabel- en leidingnetwerken te heffen. Tot 1 januari 2022 mag maximaal het tarief dat gold op 10 februari 2016 geheven worden. De geraamde structurele opbrengst wordt in 4 jaar (2018-2021) naar nul afgebouwd.

Tarieven

De tarieven voor precariobelasting (exclusief het tarief voor precariobelasting op kabels en leidingen) zijn trendmatig verhoogd met 1,5%. Met ingang van 1 november 2014 wordt er precariobelasting op kabels en leidingen geheven. Voor 2018 is de belastingopbrengst hiervan € 2.822.000 (afgerond). Tegen een aanslag precariobelasting elektriciteitsnetwerk 2018 is beroep ingesteld. Voor een bedrag van € 1.791.000 (afgerond) is het daarom onzeker of deze opbrengst daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Dit risico is tevens aangeduid in de paragraaf weerstandsvermogen / risicoparagraaf.

Marktgelden/standplaatsen

Beleidskader

Verordening marktgelden gemeente Overbetuwe 2018.

Algemeen

Iedereen die een standplaats heeft op de wekelijkse markt betaalt marktgeld. Dat geldt ook voor degene die een standplaats heeft voor bijvoorbeeld één dag. Naast marktgeld betalen ze een bedrag voor de elektriciteitsvoorzieningen als daarvan gebruik wordt gemaakt.

Tarieven

Voor de goederenmarkt in Zetten geldt een lager tarief dan voor Elst. De reden hiervoor is de beperkte omvang van de kern Zetten en de markt. De tarieven zijn afgeleid van de in de Tarieventabel leges, behorende bij de legesverordening, opgenomen tarieven voor overige standplaatsen. De tarieven voor marktgeld zijn voor 2018 trendmatig verhoogd met 1,5%.

Lijkbezorgingsrechten

Beleidskader

Verordening lijkbezorgingsrechten gemeente Overbetuwe 2018

Algemeen

Voor het gebruik van een algemene begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats worden rechten geheven. In deze gemeente zijn er drie algemene begraafplaatsen.

Tarieven

De tarieven voor lijkbezorgingsrechten zijn trendmatig verhoogd met 1,5%.

Reclamebelasting

Beleidskader

Verordening reclamebelasting gemeente Overbetuwe 2018.

Algemeen

In 2015 is de reclamebelasting ingevoerd ter financiering van de invoering van Centrum Management Elst (CME). Het CME heeft als doel om samen met de ondernemers uit het centrum van Elst en de gemeente een gezond ondernemersklimaat neer te zetten en Elst te promoten in de regio. De reclamebelasting is ingevoerd voor een periode van 5 jaar.

Tarieven

De tarieven voor 2018 zijn verhoogd met 1,7% inflatie.

Leges

Beleidskader

Legesverordening gemeente Overbetuwe 2018 en de Tarieventabel leges 2018.

Algemeen

We heffen leges om een gedeelte van onze taken te bekostigen. Deze taken worden in de vorm van een dienst individueel afgenomen door bewoners of bedrijven.

Tarieven

De tarieven voor leges zijn trendmatig verhoogd met 1,5%, met uitzondering van de bouw gerelateerde leges voor omgevingsvergunningen die geheven worden met de bouwkosten als grondslag. Een stijging van de bouwkosten leidt immers al tot een verhoging van de leges. Halverwege 2018 zijn de percentages van het schijventarief voor het berekenen van de leges bouwactiviteiten aangepast. De percentages lagen niet in een juiste verhouding met de bouwkosten van de aangevraagde omgevingsvergunningen. Deze aanpassing is budgettair neutraal. Voor sommige diensten heeft het Rijk een maximum tarief ingesteld, zoals voor rijbewijzen, paspoorten en identiteitskaarten. Het uitgangspunt voor de tarieven is gebaseerd op 100% kostendekking.

3. Lokale lastendruk in vergelijking met het regionale en landelijke beeld

De lokale lasten worden jaarlijks door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) in beeld gebracht.

De cijfers over 2018 leveren een goede vergelijking op van de lastendruk in onze gemeente ten opzichte van het regionale en landelijke beeld. Volgens de COELO (landelijk) staat de gemeente Overbetuwe op nummer 18 van de 387 (van laag naar hoog). De gemeente behoort hiermee tot de 5% van goedkoopste gemeenten van Nederland. In vergelijking met andere gemeenten in Gelderland staat Overbetuwe in 2018 op de 5e plaats van de 54 Gelderse gemeenten.

Belastingdruk per object en inwoner op basis van de werkelijke opbrengsten van de afgelopen belastingjaren:

	2014	2015	2016	2017	2018
Opbrengst per object	639,71	639,80	623,27	592,23	605,73
Opbrengst per inwoner	300,70	299,08	293,00	276,71	283,32

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Beleidskader

Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 en Kwijtscheldingsregeling gemeente Overbetuwe 2018.

Algemeen

Net als in voorgaande jaren worden de maximale mogelijkheden tot het verlenen van kwijtschelding benut. Kwijtschelding is mogelijk voor de OZB, het vaste bedrag van de afvalstoffenheffing en de

rioolheffing. Of kwijtschelding wordt verleend hangt af van de betalingscapaciteit van belastingsschuldigen. Bij de bepaling daarvan houden wij rekening met 100% van de kosten van levensonderhoud zoals die normatief zijn opgenomen in de landelijke richtlijnen voor het kwijtscheldingsbeleid.

Kwijtscheldingsaanvragen

Voor degenen die eerder ook al kwijtschelding hebben gekregen maken we, met verleende toestemming van de belastingsschuldigen, gebruik van een procedure voor automatische toetsing voor kwijtschelding door het Inlichtingenbureau. Dit heeft er toe geleid dat in 2018 443 belastingsschuldigen geen verzoek om kwijtschelding hoefden in te dienen.

In 2018 zijn er, naast de automatische kwijtschelding, nog 370 kwijtscheldingsaanvragen ingediend. Van deze aanvragen zijn er 255 geheel of gedeeltelijk gehonoreerd. Wij streven ernaar om de kwijtscheldingsverzoeken binnen 5 maanden af te handelen. In 2018 is 80% van alle kwijtscheldingsaanvragen binnen 5 maanden en 20% binnen 7 maanden afgehandeld.

In 2018 is er voor € 20.000 (afgerond) minder aan kwijtschelding verleend dan begroot. Dit heeft verschillende oorzaken:

- ongeveer 20 kwijtscheldingsaanvragen minder ingediend dan in 2017;
- veel minder kwijtschelding verleend aan inwoners met een eigen woning dan in 2017;
- minder kwijtschelding toegekend o.a. in verband met de verplichte kostendelersnorm per 1 januari 2018.

Overzicht belastingopbrengsten 2018

Heffing	begroot 2018 incl.begr. wijz.	werkelijk 2018
OZB woningen	4.926.400	4.932.196
OZB niet-woningen	2.246.800	2.239.385
Hondenbelasting	278.243	284.400
Rioolheffing	2.281.676	2.294.422
Reinigingsheffingen	3.790.044	3.862.413
Marktgelden	30.802	33.647
Standplaatsen	6.239	7.120
Lijkbezorgingsrecht	53.450	54.709
Reclamebelasting	76.300	75.525
Precariobelasting	2.855.250	2.854.397
Kwijtschelding	- 172.809	- 152.975
<i>subtotaal inkomsten excl. leges</i>	16.372.395	16.485.239
Leges:	2.383.480	2.677.082
Totaal netto opbrengst heffingen	18.755.875	19.162.321

Heffing	Opbrengst per object 22.400	totaal 2018 in %	Opbrengst per inwoner 47.508	totaal 2018 in %
OZB woningen	€ 220,19	25,7%	€ 103,82	26,4%
OZB niet-woningen	€ 99,17	11,7%	€ 47,14	11,9%
Hondenbelasting	€ 12,70	1,5%	€ 5,99	1,6%
Rioolheffing	€ 102,43	12,0%	€ 48,30	13,4%

Reinigingsheffingen	€ 172,43	20,2%	€ 81,30	19,9%
Marktgelden	€ 1,50	0,2%	€ 0,71	0,2%
Standplaatsen	€ 0,32	0,0%	€ 0,15	0,0%
Lijkbezorgingsrecht	€ 2,44	0,3%	€ 1,15	0,3%
Reclamebelasting	€ 3,37	0,4%	€ 1,59	0,4%
Precariobelasting	€ 127,43	14,9%	€ 60,08	15,6%
Kwijtschelding	- € 6,83	- 0,8%	- € 3,22	- 1,0%
Leges	€ 119,51	14,0%	€ 56,35	11,3%
Totaal	€ 855,46	100,0%	€ 403,35	100,0%

4. De kostendekking

Inleiding

Het BBV schrijft voor dat in deze paragraaf inzicht geven moet worden in de mate van kostendekking van de belastingen die op inwoners en/of bedrijven worden verhaald.

In het beleidskader (zie hiervoor) wordt de beoogde dekking omschreven. Hieronder wordt inzicht gegeven in de gerealiseerde kostendekking van de twee belangrijkste bestemmingsheffingen, te weten: de rioolheffing en de reinigingsheffingen.

In de paragraaf lokale heffingen bij de programmabegroting 2018 én in de vastgestelde “Financiële verordening 2017 gemeente Overbetuwe” staan de uitgangspunten voor de berekeningswijze opgenomen.

Kostendekking 2018 per verordening

Verordening:
Omschrijving
Directe lasten
Inkomsten

Netto kosten
Toe te rekenen kosten:
Overhead: opslag uurtarief
Compensabele BTW
Kwijtschelding
Kosten waterbeheer
Kosten straatreiniging
Totale kosten
Opbrengst heffing
Bespaarde rente voorziening riolering
Totale baten
Totale lasten – baten (onttrekking aan voorziening)
Dekkings% excl. de onttrekking aan voorziening
Dekkings% incl. de onttrekking aan voorziening

Toelichting op de belangrijkste afwijkingen (t.o.v. primaire begroting):

1. Zie de toelichting op de exploitatie: € 390.000. Tevens hebben enkele begrotingsmutaties plaatsgevonden.

2. De lagere overhead is een direct gevolg van de lagere toerekening van uren aan riolering (zie ook de toelichting op het taakveld riolering).

3. De lagere BTW compensatie vloeit voort uit de lagere lasten.
4. De vaststelling van het GRP heeft geleid tot een verlaging van de tarieven.
5. De raad heeft in 2017 besloten om € 6,8 miljoen te storten in de voorziening riolering. Het saldo van de voorziening is dan ook hoger dan in het GRP was opgenomen. De in te calculeren rente over de voorziening is dan ook hoger.
6. De lagere onttrekking aan de voorziening riolering bedraagt € 543.000 + € 20.000 (begrotingswijziging) is € 563.000.

Verordening:	Reinigingsheffingen				
Omschrijving	taakveld	begroot primair	werkelijk	verschil	toelichting
Directe lasten	7.3	3.623.372	4.146.082	- 522.710	
Inkomsten	7.3	- 930.307	- 1.109.314	179.007	
Netto kosten		2.693.065	3.036.767	- 343.702	
Toe te rekenen kosten:					
Overhead: opslag uurtarief (incl. Boa's)	7.3	576.120	576.120	0	
Compensabele BTW	7.3	544.895	544.895	0	
Kwijtschelding	6.3	91.000	81.036	9.964	
Totale kosten		3.905.080	4.238.818	- 333.738	
Opbrengst heffing	7.3	- 3.905.080	-3.862.413	- 42.667	
Totale lasten - baten		0	376.405	- 376.405	
Dekkingspercentage		100,0%	91,12%	-12,78%	

Toelichting op de belangrijkste afwijkingen t.o.v. primaire begroting)

1. In TR 2 en TR 4 is al gerapporteerd over de belangrijkste (financiële) ontwikkelingen. In grote lijnen:

hogere kosten voor de inzameling en verwerking van met name PMD afval. Daar staat deels tegenover dat vergoeding voor PMD afval ook hoger is.

2. Uit de analyse van de werkelijke cijfers ten opzichte van begroting na wijziging blijkt:

- een structureel nadeel van € 125.000 voor het verwerken en inzamelen van GFT en hout;
- eenmalige voordelen van € 100.000 in hoofdzaak als gevolg van de vertraagde invoering van de afvalpas in de milieustraten.

II. Weerstandsvermogen

1. Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële risico's die de gemeente loopt en de financiële buffer die de gemeente achter de hand heeft om deze risico's op te vangen. Dit laatste wordt ook wel de weerstandscapaciteit genoemd.

Weerstandsvermogen = de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit.

Risico's zijn gebeurtenissen:

- waarvan niet zeker is dat deze gaan plaatsvinden en
- waarvan de kosten nagenoeg niet zijn in te schatten.

Deze risico's moeten worden vermeld in deze paragraaf. Voorbeelden hiervan zijn: bodemvervuiling, juridische procedures, financiële gevolgen decentralisaties, etc.

Het is op basis van de begrotingsvoorschriften niet toegestaan om hiervoor een financiële voorziening te treffen. Dat mag alleen voor gebeurtenissen die zeker gaan plaatsvinden en waarvan de financiële consequenties redelijk zijn in te schatten. Voorbeelden hiervan zijn: voorziening groot-onderhoud gebouwen, verwachte tekorten grondexploitatie o.b.v. actuele exploitatieberekeningen, e.d.

Weerstandscapaciteit: bestaat uit middelen en mogelijkheden om financiële risico's op te vangen.

Daarbij kan worden gedacht aan reserves, onbenutte belastingcapaciteit en begrotingsoverschotten.

Voor een gezonde financiële positie van de gemeente is het van belang dat de financiële risico's goed in beeld zijn en er voldoende financiële buffers zijn om die risico's op te vangen.

Voor een zuivere bepaling van het weerstandsvermogen wordt er in deze paragraaf onderscheid gemaakt in:

- **eenmalig weerstandsvermogen**:

de verhouding tussen incidentele financiële risico's en eenmalige weerstandscapaciteit

- **structureel weerstandsvermogen**:

de verhouding tussen risico's met structurele financiële gevolgen en structurele weerstandscapaciteit

Paragraaf in één Oogopslag

Eenmalig weerstandvermogen			
	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2017
Verhouding tussen:			
- eenmalige risico's	€ 10,8 miljoen	€ 13,7 miljoen	€ 14,2 miljoen
- eenmalige weerstandscapaciteit (betreft AR)	€ 19,3 miljoen	€ 23,9 miljoen	€ 19,8 miljoen
Ratio:	1,8	1,7	1,4
Kwalificatie eenmalige weerstandsvermogen:	ruim voldoende	ruim voldoende	ruim voldoende

Structureel weerstandvermogen			
	mei 2019 (TR1-2019)	november 2018 (begr. 2019)	mei 2018 (kadernota 2019)
Verhouding tussen:			
- structurele risico's	pm *	pm *	pm *
- structurele weerstandscapaciteit (begrotingssaldo)	€ 1,6 miljoen	€ 2,2 miljoen	€ 1,5 miljoen
Kwalificatie structurele weerstandsvermogen:	goed	goed	goed
* niet gekwantificeerd			
Overbetuwe scoort categorie A (= voldoende) op vier van de vijf financiële kengetallen. Alleen het kengetal solvabiliteit scoort categorie B (= matig). Het totaaloordeel over de financiële positie van de gemeente is hiermee (volgens de normen de Provincie) voldoende.			

2. Incidenteel weerstandsvermogen

2.1 Incidentele financiële risico's

A. Grote projecten, niet zijnde grondexploitatie

De gemeente heeft de volgende grote projecten in voorbereiding en uitvoering (niet specifiek / niet alleen grondexploitaties):

- Spoorzone/Ontsluiting Heinz
- Elst Centrum
- Verbeteren infrastructuur Elst Noord
- Ontsluiting Park 15
- Land van Tap
- Schil Zetten Hemmen
- De Danenberg
- MFC Valburg
- MFC Herveld
- MFA Randwijk
- Huisvesting OBC
- Knoop / Gebiedsmaatregelen 38
- Gemeentehuis

Onderstaand is beknopte informatie opgenomen over de stand van zaken. Uit deze toelichting blijkt dat alle eenmalige risico's van deze projecten zijn gedekt.

Risico's als gevolg van prijsstijgingen schatten we in op **€ 1 miljoen**.

Spoorzone/Ontsluiting Heinz

Het project Spoorzone is afgerond:

- de eerste fase van het 3e spoor vanuit Tiel en benodigde perronaanpassingen- en toegangen, uitgevoerd in opdracht van de Stadsregio, in 2015 opgeleverd
- de auto-onderdoorgang voor hulpdiensten, bus- en autoverkeer inclusief een nieuwe ontsluiting aan de zuidzijde van het Heinz-perceel, in 2016 opgeleverd.
- de fietsonderdoorgang, nieuwe fietsenstallingen, gerealiseerd en in gebruik

Eind 2018 heeft de eindafrekening met ProRail plaats gevonden. De werkelijke kosten passen (ruim) binnen de hiervoor beschikbare budgetten (bestemmingsreserve Spoorzone). Voor het vooralsnog positieve prognoseresultaat van het project Spoorzone wordt rekening gehouden met mogelijke negatieve bijstellingen van (enkele) subsidies, omdat deze procentueel zijn gekoppeld aan de uiteindelijk gerealiseerde kosten. Momenteel worden de subsidies vastgesteld door de subsidie verstrekkers (Provincie Gelderland en Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat). Per saldo hebben de

lagere uitvoeringskosten en de lagere subsidies geen nadelige impact op het gemeentelijk aandeel van € 5,5 miljoen. Er worden geen risico's verwacht die niet vanuit de beschikbare budgetten kunnen worden gedekt.

Elst Centrum

Voor de herinrichting van de openbare ruimte in het hart van het dorpscentrum Elst is in totaal een bedrag van € 4,5 miljoen beschikbaar gesteld. De herinrichting openbare ruimte is in april 2017 afgerond. Het project is binnen de planning gerealiseerd. De nazorgfase is in Q1-2018 afgerond. Daarin zijn de passage Werenfriedplein en gewijzigde parkeerplaatsen aan de oostzijde van de Dorpsstraat opgeleverd. Een aantal scopewijzigingen heeft plaatsgevonden binnen de beschikbaar gestelde budgetten.

Verbeteren infrastructuur Elst Noord

De infrastructuur (spoor kruisingen) Elst Noord bevat naast de onderdoorgang Rijksweg-Noord tevens het viaduct en de fietsverbinding 1e Weteringsewal en de flankerende maatregelen. De kosten voor het totale project zijn globaal geraamd op € 20 miljoen. Deze kosten worden voor een deel gedekt uit bijdragen van Prorail, ministerie van I&M, de provincie en Park Lingezegen. Voor Overbetuwe resteert een (netto) investering van € 6,55 miljoen.

Het afgelopen jaar is onder andere ingezet op verwerving van gronden voor realisatie van dit project. De bestemmingsplannen zijn begin 2019 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd. We hebben te maken met een verwachte overschrijding van ca. 15% die grotendeels gedekt kan worden met het overschot van het project Spoorzone. De definitieve projectbegroting is opnieuw ter besluitvorming in Q1-2019 aan de raad voorgelegd.

Ontsluiting Park 15

Overbetuwe draagt in financiële zin bij aan een goede verkeerskundige ontsluiting van Park 15. Om dit goed te regelen, is een bestemmingsreserve afslag 38 gevormd ter grootte van € 4,5 miljoen waarvan momenteel nog € 2,3 miljoen resteert. Deze middelen worden ingezet ter dekking van de kosten volgende fase Afslag 38.

Zie nadere toelichting bij Programma 8 (Gelderse corridor, speerpunt 50).

Land van Tap

In 2015 is door de gemeente het "Land van Tap" aangekocht. Deze grond is tot op heden beschikbaar gesteld voor tijdelijke parkeervoorzieningen. Op dit moment is er nog geen inzicht in het ontwikkelprogramma. Daarmee kan de bijbehorende potentiële grondwaarde nog niet bepaald worden en is het risico aanwezig dat (een deel van) de gronden afgewaardeerd moet worden. Vooral nog is in afwachting van meer inzicht in het ontwikkelprogramma hier nog geen concreet risicobedrag aan gekoppeld.

Schil Zetten Hemmen

Als onderdeel van een landschappelijke bufferzone met daarbij de realisatie van een algemene begraafplaats in Zetten is in de Programmabegroting 2017 voor dit project een taakstellend budget van € 350.000 opgenomen. De procedure voor het bestemmingsplan loopt. Het bestemmingsplan is vastgesteld en er is beroep ingesteld bij de Raad van State. De verwachting is dat de Raad van State eind 2019 uitspraak zal doen. Na onherroepelijk worden van het bestemmingsplan wordt het werk voorbereid en in uitvoering genomen. Op dat moment wordt bezien of het project haalbaar is binnen het taakstellende budget.

De Danenberg

Voor de ontwikkeling van landschapspark de Danenberg is een voorlopig stedenbouwkundig en landschappelijk ontwerp gemaakt. Dit is in 2017 als onderdeel van het voorontwerp bestemmingsplan gepubliceerd om de reacties uit de omgeving op te halen. Daarnaast worden ook de overeengekomen privaatrechtelijke afspraken geactualiseerd. Uitgangspunt is dat het project binnen de financiële kaders wordt gerealiseerd.

MFC Valburg

De raad heeft op 26 februari 2019 het krediet vanwege sterk gestegen bouwkosten en

duurzaamheidsmaatregelen verhoogd. Het ontwerp van het MFC Valburg wordt uitgewerkt in bouwtekeningen en een bestek. In mei 2019 worden diverse overeenkomsten gesloten met de gemeente, de stichting MFC Valburg en de eigenaar van het Wapen van Valburg. Direct erna zal de aanbestedingsprocedure worden gestart. Het streven is er op gericht nog in 2019 met de bouw van het MFC te starten waardoor oplevering eind 2020 mogelijk kan zijn. In overleg met de dorpsraad Valburg en bewoners wordt een inrichtingsplan Molenhoekplein opgesteld waardoor ruimtelijk en functioneel het MFC Valburg en het Molenhoekplein één geheel wordt.

MFC Herveld

Met de vereniging 'Ons Dorpshuis' heeft de gemeente begin 2019 overeenkomsten gesloten. De aanbestedingsprocedure is in voorbereiding en zal in mei 2019 aanvangen. In het najaar van 2019 zal de bouw van het MFC de Hoendrik starten. Een inrichtingsplan Jupiterplein is vastgesteld. Een subsidie SteenGoed benutten bij de provincie Gelderland, ter financiering van het Jupiterplein is aangevraagd.

MFA Randwijk

Eind 2018 heeft de raad het beschikbare budget opgehoogd (van € 1,8 naar € 2,1 miljoen). Dit vanwege de sterk gestegen bouwkosten en de te treffen duurzaamheidsmaatregelen. De bouw van het MFA Randwijk is inmiddels gestart. Realisatie is gepland eind 2019 / begin 2020.

Huisvesting OBC

In 2017 is besloten dat de nieuwbouw voor het OBC zal plaatsvinden op de locatie de Vinkenhof te Elst. Voor de realisatie van de nieuwbouw inclusief 1^e inrichting gymzaal en openbaar gebied is in totaal € 9,2 miljoen beschikbaar gesteld. De kosten voor de bouw van de school en het omliggende openbare gebied vallen naar laatste inschatting hoger uit. Bij de Kadernota 2020 zal een voorstel worden gedaan om aanvullende middelen beschikbaar te stellen.

Knoop 38

Voor het proces Knoop 38 is voor 2018 en 2019 een bedrag van € 75.000 beschikbaar gesteld. Het gaat hierbij alleen om proceskosten. De kosten van Knoop 38 zijn daarmee direct afhankelijk van de looptijd van het project en vrij eenvoudig in te schatten. Onderdeel van het project vormt de aanvullende aankoopregeling die per amendement door de gemeenteraad is aangenomen (24 oktober 2017). De contouren van de aankoopregeling worden nu zichtbaar. Naar verwachting wordt na de zomer 2019 een voorstel hieromtrent aan de gemeenteraad gedaan. Daarbij moet rekening worden gehouden met verlieslijdende verkoop van woningen.

Gebiedsmaatregelen Knoop 38

De gebiedsmaatregelen worden door de gemeente gerealiseerd met een door de provincie Gelderland beschikbaar gesteld budget (€ 4,5 miljoen). Bij de keuze van de uit te voeren maatregelen is het beschikbare budget een harde randvoorwaarde. Mochten er meer maatregelen wenselijk blijken dan gaat het om een uitbreiding van de scope en zullen daarvoor aan de gemeenteraad aanvullende middelen worden gevraagd. Er wordt op dit moment geen aparte risicopost opgenomen in deze paragraaf.

Gemeentehuis

De interne verbouwing van twee kantoorvleugels van het bestaande gemeentehuis verloopt goed. De oude publiekshal is inmiddels gesloopt en het terrein is gereed gemaakt voor de nieuwe fundering. De oplevering van de nieuwbouw zal, volgens de huidige planning, in april 2020 plaatsvinden.

Er is in november 2018 een akkoord bereikt over de bouwkostensom, waardoor er een grotere mate van prijszekerheid over de bouwkosten is. Conform dit akkoord wordt nu uitvoering gegeven aan de geplande werkzaamheden. Het geprognosticeerde tekort bedraagt op dit moment zo'n 2,5% van het totale krediet, wat gezien de ontwikkelingen in de markt zeer beperkt is. Om dit tekort gedeeltelijk op te lossen, zetten we eenmalig een deel van de beschikbare dekkingsmiddelen voor de kapitaallasten in 2019 in.

B. Grondexploitatie algemeen

Risicoanalyse

Voor de grondcomplexen wordt elk jaar een gewogen risicoanalyse opgesteld. De gewogen risicobedragen per 1-1-2019 van de actieve en passieve (in exploitatie en nog in exploitatie te nemen) complexen over de periode 2018-2023 bedragen in totaal afgerond **€ 1,5 miljoen**. Voor dit bedrag wordt met ingang van 2016 geen afzonderlijke voorziening meer opgenomen. Tijdens het boekjaar vindt monitoring plaats van alle gewogen risicoanalyses uit het oogpunt van risicobeheersing en planoptimalisatie.

Vennootschapsbelasting (VpB)

Per 1 januari 2016 zijn de gemeenten vennootschapsbelastingplichtig (VpB). In 2017 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar optimaliseringsmogelijkheden. In het eerste kwartaal 2018 is uit een overleg met de belastingdienst gebleken dat de gemeente VpB-plichtig is voor de grondexploitatie. Om die reden wordt jaarlijks in de jaarrekening een inschatting opgenomen voor de te betalen VpB.

Ruimtelijke initiatieven en passieve grondcomplexen

De gemeente faciliteert een aantal ruimtelijke initiatieven en passieve grondcomplexen die voor rekening van initiatief nemende partijen worden uitgevoerd. We noemen het een passief grondcomplex als er een overdracht van nieuwe openbare ruimte naar de gemeente plaats vindt. Het uitgangspunt bij al deze projecten is dat de gemeentelijke kosten bij de initiatiefnemer worden verhaald. Hiervoor worden privaatrechtelijke afspraken gemaakt en zekerheden in de vorm van een bankgarantie of concerngarantie gevraagd. Voor het deel van de kosten dat mogelijk niet verhaald kan worden wordt jaarlijks een voorziening gevormd of deze kosten worden afgeboekt.

RPW (Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem Nijmegen)

In de regio Arnhem Nijmegen is al geruime tijd sprake van overaanbod van bedrijfsterreinen, kantoren en perifere detailhandel. Het bestaande, deels verouderde en deels versnipperde aanbod, staan gewenste en nieuwe ontwikkeling in de weg. De regio kan dit uitsluitend oplossen door in onderlinge samenwerking dit overaanbod terug te brengen. De provincie Gelderland heeft de regiogemeenten de ruimte geboden om deze oplossing gezamenlijk uit te werken. In 2015 is de regio hiermee aan de slag gegaan en gezamenlijk is toegewerkt naar een definitief RPW. Het definitieve RPW is in oktober 2017 aangeboden aan de gemeenten. De raad heeft ingestemd met het RPW. In februari 2018 hebben de Gedeputeerde Staten het RPW vastgesteld.

Overbetuwe mag 5,2 hectare lokale bedrijventerreinen hebben. Overbetuwe heeft momenteel een overschot van 1,9 hectare aan lokale bedrijventerreinen. Dit zou maximaal een kostenpost zijn van afgerond **€ 1,9 miljoen**. In de concept ruimtelijke uitwerking van de provincie Gelderland van 21 januari 2019 (voor 1 juli 2019 wordt de definitieve ruimtelijke uitwerking vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten) is 1,9 ha. bedrijventerrein op de Merm voorzienbaar gemaakt. Dat betekent dat indien er minder dan 1,9 hectare is verkocht/uitgegeven aan lokale bedrijventerreinen voor 1 januari 2021 dat op de aangewezen kavels (de Merm) de 'harde' plancapaciteit (deels) geschrapt moet worden. Dit kan leiden tot een kostenpost voor de gemeente Overbetuwe. Het mogelijke verlies moet in 2021 (na de gevolgde procedure voor transformatie) genomen worden. Kijkend naar de uitgifte van bedrijventerreinen de afgelopen twee jaar dan is de verwachting dat er in gemeente Overbetuwe per 1-1-2021 minder dan 5,2 ha. aan voorraad van lokale bedrijventerrein is en dat er geen harde plancapaciteit geschrapt dient te worden.

Nog te realiseren opbrengsten grondverkoop

De administratieve voorschriften (BBV – Besluit Begroting en Verantwoording) zijn met ingang van het boekjaar 2016 op enkele onderdelen gewijzigd. Dit betreft onder andere het aspect tussentijdse winstneming bij complexen grondexploitatie. Winsten moeten als gerealiseerd worden beschouwd indien en voor zover het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat.

De hoogte van deze verplichte winstneming- volgens de zogenaamde POC-methode (percentage of completion) – is gerelateerd aan het feit dat nagenoeg alle kosten zijn gemaakt, opbrengsten een gelijkmatig verloop hebben en er geen signalen van onzekerheden zijn. Dit neemt echter niet weg dat deze opbrengsten nog gerealiseerd moeten worden; de betreffende gronden zijn nog niet verkocht.

Uitgangspunt is dat de opbrengsten conform de prognose vanuit de grondexploitatie worden gegenereerd. Echter, vanuit het oogpunt van voorzichtigheid, benoemen wij de voorgeschreven winstneming in deze paragraaf als een risico en nemen wij de **€ 0,9 miljoen** mee in de berekening van het incidenteel weerstandvermogen.

Woningbouwprioritering

Sinds 2017 hebben we een nieuwe manier van sturen en programmeren van woningbouw. We sturen als gemeente nu op realisatie en kiezen op basis van kwaliteit. De overprogrammering is opgelost, er is ruimte voor nieuwe projecten in de toekomst én 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt' is verleden tijd. Voor de sociale huursector hebben we in prioritering extra aandacht. Eén keer per jaar kunnen nieuwe 'zachte' plannen (na inhoudelijke toetsing) zich inschrijven voor een prioriteringsronde waarin de beschikbare plancapaciteit voor de betreffende jaarschijf verdeeld wordt. De beste initiatieven krijgen onder voorwaarden programmaruimte om binnen 3 jaar tot realisatie te komen. Een soort aanbesteding dus, op basis van kwalitatieve criteria.

Er zijn veel initiatiefnemers, die willen bouwen in Overbetuwe. Dat vraagt dat de gemeente erop stuit dat de juiste woningen op de juiste plek gerealiseerd kunnen worden. Goed inspelen op de actuele woningbehoefte vraagt namelijk focus. En het maken van keuzes. Met de nieuwe programmeringssystematiek regisseert de gemeente ook beter de (voortgang en actualisatie van) het woningbouwprogramma. We kunnen de projecten faciliteren die kwalitatief het beste aansluiten bij de vraag van de woningzoekenden. De nieuwe systematiek en bijbehorend afwegingskader biedt tevens meer duidelijkheid over de eventuele financiële gevolgen en/of risico's voor de gemeente in actieve complexen (een zeer beperkt deel van het totaal van plannen).

C. Overige risico's

Huisvesting statushouders

Zoals gemeld in de paragraaf weerstandsvermogen Jaarstukken 2017 is er geen sprake meer van achterstand in huisvesting statushouders. Er is geen financieel risico meer m.b.t. eventueel verhaal op de gemeente.

Garantieverplichtingen

	x € 1 miljoen
Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	41,8
Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)	128,5
Stichting Waarborgfonds Sport (SWS)	0,3
Particulieren (voormalige gemeentegaranties)	15,0
Overige garanties en borgstellingen	4,7
Totaal (per 31-12-2018)	190,3

Het totaalbedrag aan garanties is ten opzichte van de laatst opgestelde paragraaf (bij de Programmabegroting 2019) afgenomen met € 1,3 miljoen door voornamelijk een afname van het totaalbedrag van garanties van de onderdelen WSW.

Het overgrote deel van de garanties heeft betrekking op garanties voor eigen woningen. Voor

garanties vanaf 1-1-2011 loopt de gemeente hiervoor geen concreet risico meer. Dat geldt ook voor de garanties aan particulieren, waarvoor het risico in het verleden is afgekocht. Voor de overige garanties loopt de gemeente een secundair of tertiair risico. Dat betekent dat de gemeente pas in tweede of in derde instantie wordt aangesproken. Het is nog steeds verantwoord er vanuit te gaan dat er in de voor ons liggende jaren geen substantieel beroep zal worden gedaan op de door de gemeente verstrekte garanties of afgegeven achtervang.

Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland/Presikhaaf Bedrijven (PHB)

In december 2017 heeft het AB van PHB ingestemd met de overdracht van haar activiteiten aan Scalabor. Hiermee is een nieuwe situatie ontstaan vertaald in een nieuwe begroting 2018. Ingevolge de begrotingssystematiek sluit deze op een resultaat van nihil. Met de overdracht van de activiteiten draagt PHB niet langer het exploitatierisico van die activiteiten. Hiermee is het risico van de deelname vanaf 1 januari 2018 beperkt tot het verschil in rijksbijdrage enerzijds en de loonkosten, aangevuld met uitvoeringskosten voor personeelsadministratie, anderzijds. De overgang van de uitvoering van Wsw naar Scalabor per 1 januari 2018 heeft voor Presikhaaf Bedrijven in 2017 tot frictiekosten geleid. Het aandeel van Overbetuwe betrof € 737.000 (betaald in 2018). Gelet op het voorgaande hebben wij in deze paragraaf geen risicobedrag opgenomen.

Brandbestrijding, hulpverlening bij rampen, opruiming explosieven

In het geval van incidenten op "rampschaal" kan de gemeente worden geconfronteerd met flinke financiële aanspraken. Daarbij moet worden gedacht aan herstelwerkzaamheden, opvang, begeleiding en compensatie van schade. Verder kan het bij grondwerkzaamheden noodzakelijk zijn om oude explosieven op te ruimen. Bij nieuwe projecten, waarbij deze kans bestaat, wordt al zoveel mogelijk een kostenraming opgenomen en worden kosten, waar mogelijk doorbelast aan projectontwikkelaars, e.d. Ook kan de gemeente een deel van de kosten (70%) bij het rijk declareren. Een deel van de kosten blijft echter voor rekening van de gemeente en hiervoor is geen bestemmingsreserve meer beschikbaar. Eventuele kosten van de beschreven onderdelen kunnen in eerste instantie worden opgevangen met de algemene post van € 5 miljoen (zie totaaloverzicht).

Precariobelasting

Een belanghebbende heeft in 2018 bezwaar gemaakt tegen de aanslag precariobelasting voor het elektriciteitsleidingnetwerk. Nadat het bezwaarschrift ongegrond is verklaard, heeft belanghebbende een beroepschrift ingediend bij de rechtbank. Het omstreden deel van de aanslag is € 1.791.000 (afgerond).

Tegen dezelfde aanslag over 2015 was beroep aangetekend. Voor het financiële risico uit 2015 is een bestemmingsreserve (BR) precariobelasting gevormd. De juridische argumenten tegen de aanslag 2018 zijn afwijkend van het eerdere beroepschrift. Het beroep over 2015 is door belanghebbenden in april 2019 ingetrokken.

In de begroting wordt al rekening gehouden met de afbouw van de opbrengst precariobelasting, i.v.m. het vervallen van deze belasting vanaf 2022. Om die reden is er geen structureel risico.

In de meerjarenraming wordt voor de algemene reserve wel rekening gehouden met een extra groei bestaande uit: geraamde totaal opbrengsten precarioheffing op kabels en leidingen minus het in de exploitatiebegroting geraamde bedrag. Het maximale theoretische risico is dat die aanvullende groei van de algemene reserve wordt beperkt voor de jaren 2018 t/m 2021: $4 \times € 1.791.000 = € 7.164.000$.

Juridische procedures ruimtelijke plannen e.d.

De mogelijkheid bestaat dat aan de algemene reserve middelen moeten worden onttrokken om één of meerdere langsepende (ruimtelijke) kwesties voor de gemeente tot een goed eind te kunnen brengen. Hiervoor nemen wij een risicobedrag op van **€ 0,5 miljoen**.

Opvang tekorten jaarrekening en verbonden partijen

De gemeente heeft geen afzonderlijke bestemmingsreserve om eventuele rekeningstekorten op te vangen. Ook kan het zijn dat er zich bij de grote projecten in de toekomst toch nog onverwachte aanvullende tekorten voordoen, ondanks de getroffen voorzieningen en ingeschatte risico's in deze paragraaf.

Als deelnemer aan een verbonden partij zijn we verantwoordelijk voor de financiële risico's van deze partij. Inzicht in de risico's van een verbonden partij en sturing op de beheersing van deze risico's

wordt daarom steeds belangrijker.

Voor het onderdeel tekorten jaarrekening en verbonden partijen nemen we een risicobedrag op van **€ 5 miljoen**.

Recapitulatie incidentele financiële risico's

x € 1 miljoen

A. Prijsstijgingen grote projecten, niet zijnde grondexploitatie	1,0
B. Grondexploitatie algemeen	
Gewogen risicoanalyse	1,5
RPW (Regionaal Programma Werklocaties)	1,9
Nog te realiseren opbrengsten grondverkoop	0,9
C. Overige risico's	
Juridische procedures	0,5
Algemene stelpost rekeningstekort, e.d.	5,0
Totaal eenmalige financiële risico's	10,8

De incidentele risico's zijn met € 2,9 miljoen afgenomen t.o.v. de vorige paragraaf (Programmabegroting 2019). Dit komt vooral door RPW (van € 3,7 naar € 1,9 miljoen) en de nog te realiseren opbrengsten grondverkoop (was € 2,2 miljoen en nu € 0,9 miljoen).

2.2 Conclusie incidentele weerstandsvermogen

In de afgelopen jaren zijn er belangrijke stappen gezet op het pad naar een stabiele financiële situatie. Deze positieve ontwikkeling heeft zich zowel bij het incidentele als structurele weerstandsvermogen voorgedaan. In de Jaarstukken 2016 is het percentage dat de verhouding weergeeft tussen de gekwantificeerde eenmalige financiële risico's en de incidentele weerstandscapaciteit voor het eerst boven de 100% uitgekomen, namelijk 112%. In de Programmabegroting 2018 bedroeg dit percentage 149% en bij de Jaarstukken 2017 139%.

Op 20 februari 2018 heeft de raad de 'Nota risicomanagement 2018' vastgesteld. In die nota is vastgelegd welk niveau (ratio) van weerstandsvermogen de gemeente nastreeft. Daarbij is gebruik gemaakt van de waarderingstabel ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR). De gemeente Overbetuwe streeft naar een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2. De ratio van 1,8 uit de voorliggende Jaarstukken 2018 (is 'ruim voldoende') sluit aan bij het vastgestelde streefniveau.

3. Structureel weerstandsvermogen

Zoals toegelicht in de deze paragraaf bij eerdere P&C-stukken hebben we al een aantal structurele risico's stapsgewijs bewust beperkt. Deze acties tot het terugbrengen van de structurele risico's zullen wij hier niet opnieuw toelichten. Wel hebben dergelijke acties onze voortdurende aandacht.

3.1 Structurele risico's

Dit zijn risico's waaruit structurele financiële consequenties kunnen voortvloeien. Hieronder beschrijven wij de belangrijkste structurele risico's.

De decentralisaties in het sociaal domein

Met ingang van 1-1-2019 ontvangen we de integratie-uitkeringen sociaal domein (IUSD) niet meer apart voor de domeinen Jeugdzorg, Maatschappelijke Ondersteuning en Participatie. De baten voor de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein zijn daarmee niet meer als apart onderdeel zichtbaar in de algemene uitkering. De structurele risico's die voortvloeien uit de taken in het SD blijven lastig te kwantificeren, omdat we de zorgvraag van onze inwoners en de daarmee samenhangende zorgkosten niet op voorhand weten.

Om de stijgende kosten in het SD te verminderen heeft het college in 2018 een nieuwe visie op

transformatie van de zorg opgesteld. Sturingsmogelijkheden liggen er bij de inkoop, het contracteren van zorg en bij het verbeteren en uitbreiden van algemene voorzieningen, zodat de kosten voor maatwerkvoorzieningen afnemen. De komende vier jaar is de inzet van de gemeente Overbetuwe erop gericht om zorg, ondersteuning en participatie voor en van haar inwoners dichtbij, betaalbaar, bereikbaar en kwalitatief nog beter te organiseren. Om dat doel te bereiken wil de gemeente Overbetuwe de inrichting en uitvoering van het sociaal domein doorontwikkelen. Concreet door het verder vorm geven van de 1-loket-gedachte, verdere professionalisering van de kernteams en het op een nieuwe manier vorm geven aan het samenspel met de maatschappelijke partners. Het college heeft het plan van aanpak Samen Overbetuwe op 25 september 2018 vastgesteld. Het college heeft in februari 2019 op verzoek van de raad een aanvullend memo over de noodzaak van de gewenste doorontwikkeling aan de raad aangeboden. De raad heeft het visiedocument - aangevuld met een tweetal amendementen - vastgesteld tijdens de raadsvergadering van 26 februari 2019. In deze paragraaf volstaan wij met deze toelichting en nemen wij geen afzonderlijk structureel risicobedrag op voor dit onderdeel. In de Kadernota en Programmabegroting 2020 zullen we voorstellen doen m.b.t. verwerking van de structurele uitvoeringslasten van het sociaal domein.

Samenwerking op diverse taakgebieden

Wij hechten aan samenwerking met andere gemeenten en andere partners, maar stellen ons kritisch op bij het aangaan van nieuwe samenwerkingsvormen. Deelname aan een verbonden partij kan een nadelig financieel effect hebben. Bijvoorbeeld overheadkosten die deels bij de gemeente achterblijven of prijsstijgingen en/of areaaltoename waarop we geen directe invloed meer hebben en die we verplicht zijn, als onderdeel van de gemeentelijke bijdrage, te betalen.

Invoering vennootschapsbelasting (VpB)

Zie toelichting op VpB bij eenmalige risico's/grondexploitatie.

Niet te realiseren deel structurele taakstellingen

In de periode 2010-2016 zijn er diverse omvangrijke heroverwegingsoperaties uitgevoerd. De op basis daarvan ingeboekte taakstellingen zijn grotendeels gerealiseerd. Een aantal taakstellingen bleek niet haalbaar en deze zijn inmiddels afgeboekt.

Recapitulatie gekwantificeerde structurele financiële risico's

Samenvattend zijn er wel structurele financiële risico's, maar deze zijn niet zodanig hard of concreet dat deze ook te kwantificeren zijn.

3.2 Het structurele weerstandsvermogen en de eindconclusie

Het structurele weerstandsvermogen is, zoals reeds vermeld in de inleiding: de verhouding tussen structurele risico's en structurele weerstandscapaciteit.

Op basis van de positieve begrotingssaldo 2019 en het bijbehorende meerjarenperspectief en het feit dat wij steeds meer grip op risico's krijgen, kwalificeren wij het structurele weerstandsvermogen als "goed". Het spreekt voor zich dat wij ons blijven inzetten om deze goede positie te handhaven en waar mogelijk te versterken.

Kengetallen

De verplichte financiële kengetallen

Op grond van artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), worden met ingang van de jaarrekening 2015 en begroting 2016 de volgende kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen:

- 1.a. Netto schuld quote
- 1.b. Netto schuld quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
2. Solvabiliteitsratio
3. Structurele exploitatieruimte
4. Grondexploitatie
5. Belastingcapaciteit

De kengetallen maken het gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente. Hieronder wordt allereerst vermeld wat de betekenis is van de diverse kengetallen.

Vervolgens zijn uitkomsten van de kengetallen verzameld in een tabel. In deze tabel is niet alleen het betreffende kengetal voor de jaarstukken 2018 opgenomen, maar ook die van de begroting 2018 en het jaarverslag 2017. Bij de beoordeling van de financiële positie is het immers ook relevant om inzicht te hebben hoe de kengetallen zich ontwikkelen ten opzichte van voorgaande jaren. Tenslotte worden conclusies getrokken.

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.

3. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

4. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Jaarverslag 2018	Verloop van de kengetallen		
	Jaarverslag 2017	Begroting 2018	Jaarverslag 2018
Kengetallen:			
1.a. Netto schuldquote	73%	75%	75%
1.b. Netto schuld quote gecorrig.	65%	66%	68%
2. Solvabiliteitsratio	27%	28%	27%
3. Structurele exploitatieruimte	1,69%	1,80%	1,89%
4. Grondexploitatie	11,86%	8,99%	10,13%
5. Belastingcapaciteit	84%	80%	85%

Conclusies en normen Provincie Gelderland

1a. Netto schuldquote

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Categorie A	Tot 100%
Categorie B	100% tot 130%

Categorie C	Hoger dan 130%
--------------------	----------------

Overbetuwe 2018: **75%** en **68%** dus **categorie A** (= voldoende).

2. Solvabiliteitsratio

Categorie A	50% en hoger
Categorie B	Tussen 20% en 50%
Categorie C	Kleiner dan 20%

Overbetuwe 2018: **27%** dus **categorie B** (= matig).

3. Structurele exploitatieruimte

Categorie A	Hoger dan 0,6%
Categorie B	Tussen 0% en 0,60%
Categorie C	Kleiner dan 0%

Overbetuwe 2018: **1,89%** dus **categorie A** (= voldoende).

4. Grondexploitatie

Categorie A	Kleiner dan 20%
Categorie B	Tussen 20% en 35%
Categorie C	Hoger dan 35%

Overbetuwe 2018: **10,13%** dus **categorie A** (= voldoende).

5. Belastingcapaciteit

Categorie A	Kleiner dan 95%
Categorie B	Tussen 95% en 105%
Categorie C	Hoger dan 105%

Overbetuwe 2018: **85%** dus **categorie A** (= voldoende).

De **algemene conclusie** is dat gemiddeld over alle financiële kengetallen onze gemeente voldoende scoort en dat alleen de solvabiliteit een matig aangeeft. Dit wordt veroorzaakt door de huidige stand van de algemene reserve. De omvang daarvan is de afgelopen jaren al aanzienlijk toegenomen en de verwachting is dat deze toename zich in de komende jaren verder voortzet.

III. Onderhoud kapitaalgoederen

1. Inleiding

In de openbare ruimte bevinden zich veel zaken die eigendom van de gemeente zijn. Deze eigendommen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- infrastructuur: wegen, water en riolering
- voorzieningen: groen, verlichting, sportvelden, speelvoorzieningen
- gebouwen: scholen, sport- en welzijnsaccommodaties, huisvesting gemeente en brandweer

Al deze eigendommen, die ook wel kapitaalgoederen worden genoemd, moeten door de gemeente worden onderhouden. De door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden in deze paragraaf toegelicht.

2. Welke afspraken zijn over het onderhoud van de kapitaalgoederen gemaakt?

De gemeenteraad heeft beleids- en beheerplannen vastgesteld die de uitgangspunten bevatten voor dat onderhoud. Het kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte (BOR) is een goed instrument gebleken om daadwerkelijk de afgesproken kwaliteit in de praktijk te realiseren. De raad heeft bij de behandeling van de Kadernota 2019 amendement A-2 aangenomen, waarbij zij aangeeft dat zij het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte op een hoger niveau wil brengen. Dit is een speerpunt in het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 geworden. Een aantal specifieke plannen moet worden herzien. In de plannen die op termijn ter vaststelling worden aangeboden wordt het kwaliteitsniveau concreter geformuleerd. Hierdoor is een betere afweging te maken. Er wordt nu gewerkt aan een voorstel om de actualisatie van beheerplannen op de agenda van 2019 en 2020 te plaatsen. Verwacht wordt dat de gemeente in 2020 alle plannen actueel heeft.

Beleidsdocument	Datum vaststelling	Geplande actualisatie [1]
Beheerplan Openbare Ruimte	14-12-2010	2020
Beheerplan wegen 2014 - 2018	17-03-2015	2019 / 2020
Gemeentelijk Rioleringsplan	04-12-2017	2021 [2]
Beleidsplan Licht in Overbetuwe	06-02-2018	2021
Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	2021
Nota Voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	11-04-2013	2019 / 2020
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris)	28-10-2008	2020
Visie op vastgoed	20-02-2018	2022

[1] Het jaartal geeft weer in welk jaar de actualisatie leidt tot een voorstel aan de gemeenteraad.

[2] Zie ook de opmerkingen over de bekostigingssystematiek riolering in de paragraaf lokale lasten.

Kwaliteitsniveaus

In het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte is gewerkt met drie kwaliteitsniveaus te weten laag, basis en goed[3]. Deze kwaliteitsniveaus zijn in het hierna opgenomen overzicht uitgewerkt, zodat duidelijk wordt wat eronder wordt verstaan. (overigens wordt in de CROW –systematiek gewerkt met niveaus A+ tot en met D maar worden vanwege de leesbaarheid van deze paragraaf vertaald in onderstaande kwalificaties Laag, Basis en Hoog).

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet niet of niet-geheel aan de minimaal vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet voldoende aan de vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet ruimschoots aan de vereiste wettelijke voorschriften
Duurzaamheid (Vervangingstermijnen)	Door het lage onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed korter dan gebruikelijk	De levensduur is de gebruikelijke vervangingstermijn van het kapitaalgoed	Door het hoge onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed verlengd
Opbouw achterstallig onderhoud	Achterstallig onderhoud komt periodiek voor	Achterstallig onderhoud komt incidenteel voor	Achterstallig onderhoud komt niet voor
Milieu effecten	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in onvoldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in voldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in ruime mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan
Oordeel inwoners (schaal 1,0-10,0)	Score 1,0 - 5,5	Score 5,5 – 7,0	Score 7,1 – 10,0

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Veiligheid (objectief)	Door de wijze van onderhoud bestaat een gerede kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat weinig kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat een zeer geringe kans op ongelukken
Gevoelswaarde inwoners (subjectief)	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als onveilig en onvoldoende leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als voldoende veilig en leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als zeer veilig en leefbaar
Klachten	De gemeente ontvangt veel klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt weinig klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt geen klachten over het kapitaalgoed
Claims	Grote kans op gegronde schadeclaims	Weinig kans op gegronde schadeclaims	Geen kans op gegronde schadeclaims

[3] In de overzichten is het kwaliteitsniveau “goed” gewijzigd in “hoog”.

4. In plannen vastgelegde kwaliteitsniveaus van het onderhoud

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Beheerplan Openbare Ruimte	14-12-2010	Wegen: basisniveau <i>Groen</i> Binnen bebouwde kom: basis/hoog niveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau <i>Straatreiniging</i> Centra en bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau Openbare verlichting: basisniveau <i>Straatmeubilair</i> Binnen bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau
Beheerplan Wegen 2014 - 2018	17-03-2015	Wegen basisniveau
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	04-12-2017	De gemeente moet voldoen aan de gemeentelijke watertaken zoals beschreven in de Wet milieubeheer en de Wet op de waterhuishouding. Deze taken vormen de basis van het GRP 2018-2022. Algemene uitgangspunten bij het opstellen van het GRP waren: - In stand houden van de huidige voorzieningen, waarbij wordt voldaan aan de wettelijke voorschriften. In het GRP 2018-2022 zijn de exploitatielasten, de investeringen en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten opgenomen. De belangrijkste financiële uitgangspunten zijn: - De financiële consequenties van de investeringen en werkzaamheden worden voor een periode van 20 jaar berekend; - In de meerjarenramingen van het GRP wordt rekening gehouden met een jaarlijkse loon- en prijsstijging van 1,5%. Ter compensatie hiervan wordt het riooltarief jaarlijks met 0,5% verhoogd; - Een kostendekking van 100%, waarbij rekening wordt gehouden met de in te calculeren rente over de voorziening riolering; - De minimumomvang van de voorziening riolering bedraagt € 1.000.000 - Het (resterende) saldo van de voorziening wordt in 10 jaar ingezet ter verlaging van de rioolheffing; De uit de jaarrekening blijvende exploitatievoordelen worden gebruikt ter verlaging van de rioolheffing.
Beleidsplan Licht in Overbetsuwe	06-02-2018	Zowel voor de beheerskaders (masten, armaturen, etc.) als voor de beleidskaders (sociale veiligheid, verkeersveiligheid, etc.) is in het plan vastgelegd dat het na te streven kwaliteitsniveau “basis” is. Uitgangspunt is: Openbare verlichting voor de verkeersveiligheid en op hoofdlijnsroutes (plus). Dit betekent alleen openbare verlichting buiten de bebouwde kom als dat voor de verkeersveiligheid nodig is (bijvoorbeeld bij kruispunten en verkeersgevaarlijke situaties als bochten, obstakels ed.) en er geen betere alternatieven zijn zoals markering, reflectie e.d. Op alle hoofdlijnsroutes (en plus routes) is oriëntatieverlichting behalve op de Drielse Rijndijk, de Randwijks Rijndijk en de Waaldijk vanwege de flora en faunawetgeving, dit is namelijk Natura2000 gebied.
Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	Onderhoud en beheer van speelvoorzieningen gaat uit van wettelijke (veiligheids)voorschriften. Met behulp van inspecties wordt dit geborgd. Er is een grens aan de financiële ruimte voor het onderhoud en beheer. Met behulp van een meerjaren renovatieplan wordt wijk- en kerngericht gewerkt aan renovaties van speelruimte.
Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	11-04-2013	Het gaat hier om de gemeentelijke gebouwen voor welzijn en sport, de schoolgebouwen en de overige gebouwen (huisvesting bestuur en ambtenaren, brandweer, enz.). De basis onder de onderhoudsbegrotingen is gelegen in door derden opgestelde meerjarenonderhouds-planningen. In 2018 zijn er nieuwe meerjarige onderhoudsplannen (MJOP's) gemaakt. Voor de gebouwen met de gebruiksfuncties sport, welzijn en kantoor zijn de plannen inmiddels omgevormd tot DMJOP's, waarbij duurzaamheid een belangrijk uitgangspunt is. We gaan kritisch om met het onderhoud. Indien op basis van de (D)MJOP's vervanging noodzakelijk is, bekijken we eerst kritisch of vervanging daadwerkelijk nodig is. Incidenteel komt achterstallig onderhoud voor. Wij gaan op een afgewogen manier met de financiële middelen om. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als “basis”. Daarnaast maken we nog in 2018 een concreet voorstel voor verduurzaming van een aantal gebouwen. De uitvoering is in 2019 gepland.
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (voetbalvelden, veldmeubilair en sportinventaris)	28-10-2008	Bij de voetbalvelden bekijken we jaarlijks kritisch welk onderhoud daadwerkelijk nodig is. We hebben hiervoor geen meerjarenonderhouds-plannen gemaakt. Gekeken moet worden naar de onderhoudsvergoedingen die de verenigingen ontvangen in combinatie met kostprijsdekkende tarieven. Er wordt een Sportnota gemaakt, waarbij ook een uitspraak over kostprijsdekkende tarieven wordt gedaan. De sportinventaris wordt jaarlijks gekeurd. Hiervoor is in 2018 de aanbesteding afgerond. Aan de hand van de jaarlijkse keuring bekijken we of vervanging nodig is of dat onderhoud voldoende is. Ook controleren we middels jaarlijkse inspecties het veldmeubilair. Aan de hand hiervan bekijken we welk veldmeubilair aan vervanging toe is. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als “basis”.

5. Financiële consequenties

Voor klein onderhoud, investeringen en stortingen in voorzieningen voor groot onderhoud van al onze kapitaalgoederen is € 8,3 miljoen in de jaarstukken 2018 opgenomen. Dat is ongeveer 8% van de

totale uitgaven. In de volgende tabel staan de werkelijke uitgaven vermeld van het onderhoud om het door de raad opgedragen kwaliteitsniveau waar te maken. Tevens wordt aangegeven of er naast deze uitgaven onderhoudsvoorzieningen of bestemmingsreserve (BR) zijn gevormd, waaruit het groot onderhoud op de langere termijn kan worden bekostigd. In het geval dat "nvt" wordt vermeld, wordt daarmee bedoeld dat er geen onderhoudsvoorziening of bestemmingsreserve beschikbaar is. In dat geval zijn de onderhoudskosten geheel opgenomen in de exploitatiebegroting.

Omschrijving	Plan	Jaar vaststelling	Werkelijk 2018	Voorz. /BR beschikbaar	Voldoende omvang?
Wegbeheer	Beheerplan Wegen	2015	3.353.480	nee	nvt
Straatverlichting	Beleidsplan Licht in Overbetuwe	2006	399.960	nee	nvt
Straatreiniging	Beheerplan Openbare Ruimte	2010	36.746	nee	nvt
Water	Waterplan gemeente Overbetuwe	nvt	177.362	Maakt alleen voor de bekostiging deel uit van het GRP	Zie GRP
Schoolgebouwen	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties. Basis is het M.O.P. 2018	2008	7.869	ja	ja
Openbaar groen	Beleidsplan Openbare Ruimte	2010	2.008.495	nee	nvt
Speelvoorzieningen	Speelruimteplan	2012	184.438	nee	nvt
Riolering	GRP 2018-2021	2017	1.928.708 ^[1]	ja	ja
Gebouwen voor welzijn en sport	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties. Basis is het M.O.P. 2018	2008	144.987	ja	ja
Gebouwen voor huisvesting bestuur en ambtelijk apparaat	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties. Basis is het M.O.P. 2018	2008	52.067	ja	ja
Totaal			8.294.113		

[1] Excl. de onttrekking uit de voorziening.

In bovenstaande financiële gegevens zijn de bedragen uit de betreffende taakvelden verwerkt.

Voor de gemeentelijke gebouwen zijn de werkelijke onderhoudslasten uit het meerjarenonderhoudsplan op het overzicht vermeld. Op de taakvelden van de gemeentelijke gebouwen zijn namelijk ook overige niet onderhoudsgerelateerde exploitatielasten verwerkt.

IV. Financiering

1. Algemene ontwikkelingen

Beleidskader

Het financieringsbeleid is vastgelegd in het Treasurystatuut gemeente Overbetuwe 2016. De financieringsparagraaf is samen met het Treasurystatuut voorgeschreven in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido).

Interne ontwikkelingen

De uitvoering van de treasuryfunctie heeft in het verslagjaar plaatsgevonden binnen de regelgeving zoals vastgelegd in het Treasurystatuut. Door middel van het aantrekken van kasgeldleningen is optimaal gebruik gemaakt van de lage renteniveaus. Door spreiding in de looptijden van langlopende geldleningen is het renterisico optimaal gespreid.

De geldstromen die voortkomen uit de grote projecten en de grondcomplexen hebben in grote mate

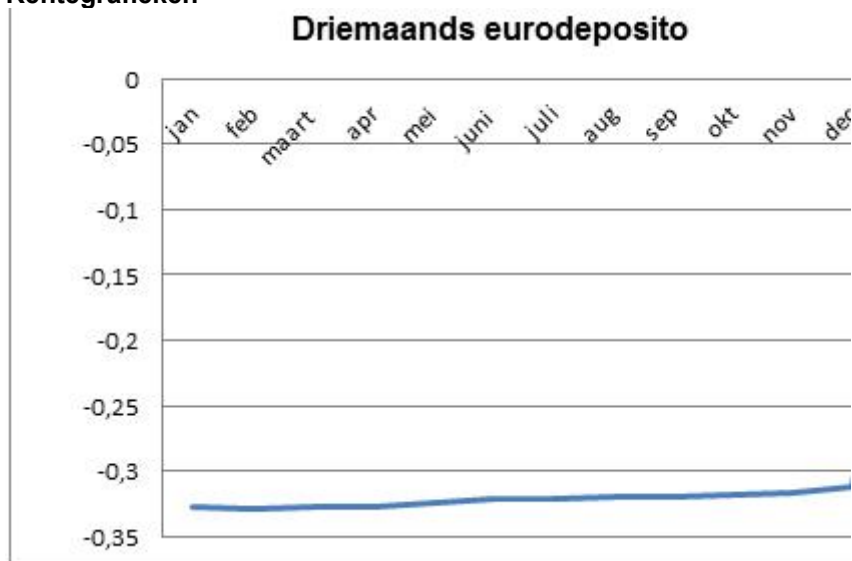
de omvang van de financieringsportefeuille bepaald. De vaste geldleningsportefeuille is in 2018 licht gestegen met afgerond € 0,5 miljoen. Bij nieuwe lange financiering is geprofiteerd van de daling van de kapitaalmarktrente. Kasgeldleningen zijn opgenomen tegen negatieve rente. We hebben dus geld toe gekregen.

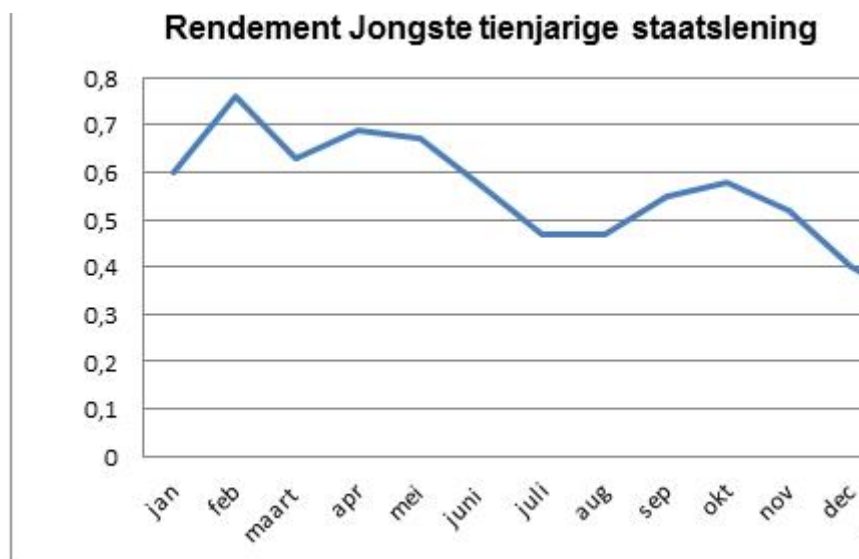
Externe ontwikkelingen

Het economisch herstel in de eurozone heeft zich in 2018 doorgezet. De rente is historisch laag gebleven, mede door het ruime monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Over heel 2018 was er sprake van een economische vooruitgang van 1,8 procent in de eurozone. Een jaar eerder werd een groei van 2,4 procent gemeten in zowel de eurozone. Het ECB-bestuur spreekt van een „vertraging” van de groei. Maar alleen al een groeivertraging maakt het waarschijnlijker dat het huidige, extreem lage renteniveau (0 procent voor banken die lenen bij de ECB en minus 0,4 procent voor banken met deposito's bij de ECB) nog even aanhoudt. Want met een renteverhoging in tijden van economische tegenspoed kan de centrale bank in Frankfurt zomaar een recessie veroorzaken. En dan raakt het inflatiedoel ook buiten bereik. Ondanks de groeivertraging is de ECB eind 2018 gestopt met zijn opkoopprogramma voor obligaties en is daarmee een einde gekomen aan het ultra ruime monetaire beleid. Aflopende obligaties zullen nog wel worden geherinvesteerd zolang dat nodig is. De korte rente (3 maands euribor) is gedurende 2018 ongeveer gelijk gebleven op 0,32%.

De lange rente (10-jaars staatslening) is in 2018 per saldo gedaald van 0,53% ultimo 2017 tot 0,38% ultimo 2018. Een belangrijke reden voor deze daling is de toename van mondiale onzekerheden zoals onzekerheid over de handelsoorlog tussen de VS en China en de angst voor een 'no deal'-Brexit. Hierdoor hebben beleggers in 2018 veilige staatsobligaties opgezocht zoals Nederlandse staatsobligaties.

Rentegrafieken

(Bron: EMMI en DNB)

Schatkistbankieren

Per 15 december 2013 is Schatkistbankieren ingevoerd. Alle overtollige liquiditeiten boven het drempelbedrag moeten worden afgeroomd naar de schatkist. De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de hoogte van de begroting. De drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal. Voor onze gemeente is de drempel afgerond € 693.000.

In het volgend overzicht is de ontwikkeling van de saldi op de gemeentelijke bankrekeningen opgenomen. Het drempelbedrag is in onze gemeente in 2018 niet overschreden.

Begroting: 2018		92.392.525		
Limiet:	0,75%	692.944		
2018	Gemiddeld saldo BNG	Gemiddeld saldo ABN Amro	Totaal	Over-/onderschrijding
1e kwartaal	166.707,24	58.159,66	224.866,90	468.077,04
2e kwartaal	257.808,08	18.631,37	276.439,45	416.504,49
3e kwartaal	297.289,24	33.511,49	330.800,73	362.143,21
4e kwartaal	208.968,51	46.524,56	255.493,07	437.450,87

Positief bedrag is onderschrijding

Negatief bedrag is overschrijding

2. Gemeentefinanciering

In 2018 is de gemeentefinanciering per saldo toegenomen met € 0,5 miljoen. Dit betreft een toename van de vaste schulden (langlopende leningen). In totaal is in 2018 € 14,5 miljoen aan langlopende leningen afgelost en voor € 15 miljoen aan nieuwe langlopende leningen afgesloten. De toename in langlopende leningen is voornamelijk het gevolg van het saldo van de investeringen en de opbrengsten uit grondverkoop gedurende het jaar. De gemiddelde resterende looptijd van de uitstaande lange termijn leningen per ultimo 2018 is 15 jaar. De gemiddeld gewogen rentelast op deze leningen is 2,6% (2017 3,2%).

Rentekosten

De totale boekwaarde van de investeringen per 1 januari 2018 bedroeg € 155 miljoen. De toegerekende rentelasten over deze investeringen over het verslagjaar bedroegen € 3,04 miljoen. De werkelijke betaalde rente in 2018 is € 2,96 miljoen waarvan € 363.000 door te belasten aan grondexploitatie. Het verschil tussen de vooraf begrote rentelasten en de werkelijke rentelasten vormt het renteresultaat. Het renteresultaat over 2018 bedraagt afgerond € 79.000.

Schema rentetoerekening 2018 (bedragen x € 1.000)

Saldo externe rente lasten en baten	1.616	
Rente over eigen vermogen en voorzieningen	1.347	
Toe te rekenen rente aan grondexploitatie	-363	
Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente	2.601	
De aan taakvelden toegerekende rente via rentomslag	-2.680	
Renteresultaat op taakveld Treasury	79 (Voordeel)	

Renterisicobeheer

Voor de korte en lange financiering zijn er de Fido-normen kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de hoogte van het bedrag aan waarover renterisico mag worden gelopen. Hieronder vallen alle financieringen met een looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet voor het jaar 2018 bedraagt afgerond € 7,9 miljoen. Dit is 8,5% van het begrotingstotaal.

Tabel Kasgeldlimiet 2018 (bedragen x € 1.000)

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
1. Toegestane kasgeldlimiet				
- in procenten van de grondslag	8,50	8,50	8,50	8,50
- in bedragen	7.853	7.853	7.853	7.853
2. Omvang vlottende korte schuld	7.990	6.041	1.295	2.743
3. Vlottende middelen	1.283	3.107	3.526	4.537
4. Totaal netto vlottende schuld (2-3)	6.707	2.934	- 2.231	- 1.794
Toegestane kasgeldlimiet (1)	7.853	7.853	7.853	7.853
Ruimte +, Overschrijding (1-4)	1.146	4.919	10.084	9.647

De kasgeldlimiet is in 2018 niet overschreden. De kasgeldlimiet mag maximaal twee aaneengesloten kwartalen worden overschreden. De gemeente heeft dus binnen de wettelijke kaders gehandeld.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld

Berekening (bedragen x €1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	begroting	werkelijk	verschil
(1)	Renteherziening	0	0	0
(2)	Aflossingen	14.882	14.549	- 333
(3)	Renterisico (1+ 2)	14.882	14.549	- 333
(4)	Renterisiconorm	18.479	20.400	1.921

(5a)=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	3.597	5.851	2.254
(5b)=(3>4)	Overschrijding renterisiconorm	0	0	0
Berekening	Renterisiconorm			
(4a)	Begrotingstotaal	92.393	102.000	9.607
(4b)	Percentage regeling	20%	20%	20%
(4)=(4a x 4b)	Renterisiconorm	18.479	20.400	1.921

Uit de tabel blijkt dat de gemeente in 2018 binnen de renterisiconorm is gebleven.

Kredietrisico's

Onze gemeente heeft in 2018 over € 7.437.000 kredietrisico gelopen.

Dit kredietrisico heeft betrekking op onderstaande leningen (uitzettingen).

- De gemeente heeft een lening verstrekt aan ondernemingscentrum De Schalm ter grootte van € 1.520.000. De waarde per 1 januari 2018 bedraagt € 1.084.000.
- Hypothecaire geldleningen verstrekt aan personeel met een waarde per 1 januari 2018 van € 468.000 (betreffen restanten van de opgeheven regelingen).
- Achtergestelde geldlening aan Vitens. In 2006 zijn de preferente aandelen Vitens verkocht en omgezet in een lening. De waarde per 1 januari 2018 bedraagt € 621.000.
- Verstrekte geldlening SVn inzake Startersleningen ter grootte van afgerond € 5.539.000 per 1 januari 2018. Rente en aflossing zijn afhankelijk van het aantal Startersleningen.
- Overige leningen aan verenigingen, scholen en personeelsregelingen voor een bedrag van totaal € 100.000 per 1 januari 2018.

Derivaten[1]

Derivaten worden in de markt onder meer afgesloten ter afdekking van (rente)risico's. De gemeente Overbetuwe heeft in 2018 geen gebruik gemaakt van derivaten.

Kengetallen

Zie hiervoor de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

[1] Derivaten zijn financiële instrumenten die valuta- en/of renterisico's afdekken.

V. Bedrijfsvoering

1. Bedrijfsvoeringsparagraaf begroting 2018

In deze paragraaf leggen wij verantwoording af op de verschillende onderwerpen op het terrein van de bedrijfsvoering. Wij gaan hierbij in op het beleid en de speerpunten ten aanzien van de bedrijfsvoering per 'PIOFACH' onderwerp (personeel, inkoop, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting). Hiernaast besteden wij in deze verantwoording ook specifiek aandacht aan de onderwerpen: juridische zaken, informatiebeveiliging en procesgericht werken & lean.

Financiën

De financiële positie van de gemeente Overbetuwe is solide. Op begrotingsbasis werken we met een sluitende (meerjaren) begroting, is de reservepositie goed en is er voldoende weerstandsvermogen om de risico's die we als gemeente lopen op te kunnen vangen. Het is belangrijk om deze begrote situatie ook in werkelijkheid te realiseren. Dat vraagt om realistische budgettering, goede begrotingsdiscipline en een scherp risicomanagement.

We stuurden hierop in 2018 aan de hand van de speerpunten "Verbeterde planning & control cyclus" en "Goed rentmeesterschap" en "Uitwerken van het risicomanagement".

Verbetering planning & control cyclus

Dit speerpunt is in 2018 afgerond. Een aangepaste programmabegroting en een vernieuwde rapportagecyclus zijn de resultaten die we realiseerden. De auditcommissie besprak de aangepaste rapportagecyclus in november 2018 en januari 2019. Aanbeveling was om nog een jaar op deze wijze te rapporteren en eind 2019 een evaluatie te plannen.

Goed rentmeesterschap

Het speerpunt goed rentmeesterschap bleef in de nieuwe uitvoeringsagenda 2018-2022 een speerpunt. De begroting 2019-2022, die we in 2018 opstelden, voldeed aan de afgesproken normeringen over het begrotingsoverschot, de omvang van de algemene reserve en de weerstandsratio.

Mede door de opbrengsten vanuit de grondexploitaties is de omvang van de algemene reserve daadwerkelijk toegenomen. De reserve bedraagt op 31 december 2018 € 20,7 miljoen. Rekening houdend met het terugdraaien van het toegevoegde begrotingssaldo 2018 is de omvang € 19,3 miljoen. Dat is ruimschoots boven de vastgestelde ondergrens van € 10 miljoen.

Het realiseren van een structureel rekeningoverschot is lastig. In 2018 liepen de tekorten op het Sociaal Domein zowel landelijk als in Overbetuwe op. We starten een onderzoek naar het structurele effect van deze ontwikkeling op onze meerjarenbegroting. Het resultaat van dit onderzoek maken we bij in de Kadernota 2020 inzichtelijk.

Uitwerken van het risicomanagement

In 2018 is de nieuwe nota Risicomanagement vastgesteld. Hierin staan de uitgangspunten van ons risicobeleid en de wijze waarop we dit gaan uitvoeren. Een van die uitgangspunten is dat er minimaal 2 keer per jaar, bij de jaarstukken en de begroting, een integraal beeld geschetst wordt van de risico's, de aanwezige weerstandscapaciteit en de ratio voor het weerstandsvermogen. De eerste resultaten worden zichtbaar in de begroting 2020.

Huisvesting

In de Programmabegroting 2018 was de informatie over dit onderwerp te vinden in een aparte paragraaf van de uiteenzetting van de financiële positie. In het jaar 2018 is er veel gebeurd op het gebied van ambtelijke huisvesting. Hieronder volgt een beknopte samenvatting.

De medewerkers die in het gemeentehuis van Andelst werkzaam waren, hebben 2 januari 2018 hun intrek genomen op de verbouwde eerste verdieping van het gemeentehuis in Elst. Daar werken ze sindsdien volgens een nieuw werkplekconcept, met flexplekken en verschillende activiteitenzones. De eerste verdieping beschikt nu over een sterk verbeterd binnenklimaat, voldoet weer aan de wettelijke vereisten (zoals brandveiligheid, Arbo, bouwbesluit) en is in grote mate verduurzaamd:

- LED verlichting
- Dakisolatie
- Na-isoleren gevels door middel van voorzetwanden
- Nieuwgeplaatste installatie-onderdelen zijn energiezuinig(er)
- (Bouw)materialen zijn, waar mogelijk, hergebruikt (zoals de oude plafondlatten)

Alle medewerkers van gemeente Overbetuwe hebben hiermee een werkplek in de kern Elst gekregen.

In januari 2018 vond de formele overdracht plaats van gemeentehuis Andelst aan een organisatie die daarin kamers voor zelfstandig wonende ouderen met Alzheimer gaat realiseren. De opening van 'Residence Andelst' vond in juni plaats.

Vervolgens moest de rest van het gemeentehuis in Elst nog aangepakt worden. Fase 2 van het project Huisvesting behelst het grondig verbouwen van de huidige begane grond (inclusief publiekshal) en het souterrain, inclusief het opknappen en verduurzamen van de bestaande gevels. Vervangende nieuwbouw wordt gerealiseerd aan de voorkant van het gemeentehuis. Daarin komt onder andere de nieuwe publiekshal op straatniveau en een multifunctionele vergaderzaal daarboven. Door deze nieuwbouw kan uiteindelijk bouwdeel 't Fort, wat in slechte bouwkundige staat verkeert, afgestoten worden. Het bestuursgebouw valt buiten de scope van de huidige verbouwing.

In maart is een omgevingsvergunning met buitenplanse afwijking verleend voor de nieuwbouw en gevelwijziging van de bestaande bouwdelen. Vervolgens is in april, na een meervoudig onderhandse aanbesteding, een aannemer geselecteerd voor fase 2. Deze opdracht is gegund aan Kuijpers Bouw

Heteren. De rest van het jaar heeft in het teken gestaan van het optimaliseren en verfijnen van de ontwerpen, samen met de aannemer, architect en installateurs, om tot een uitvoeringsgereed ontwerp te komen. Tegelijkertijd is in het gemeentehuis veel werk verzet ter voorbereiding op de verbouwing. Zoals het leegruimen van de kantoren en de commissiekamer, het verhuizen van de publieksbalies en het verhuizen van medewerkers naar andere delen van het gebouw.

Eind oktober werden de tijdelijke publieksbalies aan de achterzijde van het gemeentehuis geopend, aan 't Fort 4. De oorspronkelijke hoofdentree aan de Dorpsstraat is vanaf die datum gesloten. De sloop van de 'oude' publiekshal startte daarna, alsook een deel van de kantoren en vergaderruimtes op die verdieping.

Het vergaderen op locatie door de gemeenteraad startte in oktober. De politieke avonden met raadsvergadering worden sindsdien in Het Westeraam gehouden. De andere politieke avonden worden georganiseerd in Oosterhout, Driel en Heteren.

Een bijzonder noemenswaardig initiatief in 2018 is de Spijkerbroekenactie. Met medewerking van kledinginzamelaar Curitas zijn in alle 11 kernen van Overbetuwe containers geplaatst voor het inzamelen van oude spijkerbroeken. De actie was enorm succesvol. Veel inwoners en bezoekers hebben meegedaan en spijkerbroeken ingeleverd. Aan het eind van de actie stond de teller in onze gemeente op ruim 2.200 kg. Eind 2018 werden de ingezamelde spijkerbroeken vervoerd naar de fabriek waar deze vervezeld worden tot thermisch en akoestisch isolatiemateriaal. Het isolatiemateriaal wordt in 2019 verwerkt in de nieuwe binnenwanden en gevel van het gemeentehuis.

Organisatie en Personeel

Om (blijvend) te kunnen anticiperen op ontwikkelingen in de samenleving en de rol die we daarbij hebben als overheid, werken we aan een 'flexibele' en 'schaalbare' organisatie. Bij schaalbaarheid dient u vooral te denken aan een organisatie waar de burger zich in herkent en erkent voelt (persoonlijk), maar ook groot genoeg (georganiseerd) om alle vraagstukken aan te kunnen. Hierdoor blijven we van toegevoegde waarde bij de diverse maatschappelijke opgaven die er spelen. We streven daarbij naar een efficiënte en effectieve organisatie.

Om dit te kunnen bereiken hebben we in 2018 stappen ondernomen op het gebied van organisatie-ontwikkeling:

- In het Sociaal Domein zijn in het najaar van 2018 de twee voormalige teams Werk en Inkomen en Zorg en Inkomen formeel samengevoegd en is er een sturingsmodel vastgesteld. Daarnaast is het ontwikkeltraject Overbetuwe Samen gestart waarbij de uitvoering van het sociaal beleid meer in samenhang met de ketenpartners wordt ingericht en uitgevoerd.
- Binnen de uitvoering van het fysiek-ruimtelijk domein hebben ontwikkelingen plaatsgevonden die zich richten op verdere afstemming van werkzaamheden van de teams Buitenruimte en Vastgoed en Openbare Werken ten behoeve van een betere dienstverlening en bedrijfsvoering.
- In het najaar zijn de voorbereidingen op de implementatie van de Omgevingswet voortvarend ter hand genomen.
- De pilot opgavegericht werken is in het najaar van 2018 geëvalueerd. Hieruit is naar voren gekomen dat de doelen van de pilot nog steeds onderschreven worden, maar dat er onvoldoende draagvlak bestaat voor de wijze waarop het tot nu toe was vormgegeven. Momenteel wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor vervolg, dat rond de zomer van 2019 gereed is.
- De dienstverlenende teams zijn in 2018 aan de slag gegaan met het uitwerken en implementeren van de dienstverleningsvisie die in 2017 is vastgesteld.
- Op het gebied van bedrijfsvoering zijn er stappen gezet in de aanpassingen van de huisvesting, de optimalisering van de (digitale) informatievoorziening, ICT-samenwerking met Lingewaard, verbetering van de P&C cyclus en het optimaliseren van diverse bedrijfsvoeringsprocessen.

Naast bovenstaande ontwikkelingen willen wij u informeren over de volgende speerpunten die in 2018

hebben plaatsgevonden op het terrein van Personeel & Organisatie.

Speerpunt 43 Strategisch HR beleid

In de Uitvoeringsagenda is speerpunt 43 Strategisch HR beleid opgenomen. Op diverse wijzen wordt invulling gegeven aan dit speerpunt. Door middel van de informatiememo van april 2019 bent u geïnformeerd over de voortgang van dit speerpunt waar wij graag naar verwijzen.

In de huidige HR-visie zijn vier speerpunten opgenomen en deze zijn:

Passende formatie en bezetting, houding en gedrag, duurzame inzetbaarheid / de vitale medewerker, diversiteit van het personeelsbestand. Aan deze vier speerpunten wordt doorlopend aandacht besteed. Hierbij kan gedacht worden aan kwaliteit en kwantiteit van onze formatie en bezetting, vastgestelde kernwaarden, ontwikkelen van vitaliteitsbeleid etc. Wij verwachten dat de trajecten die wij continue doorlopen en nu specifiek bijdragen aan de speerpunten in de HR-visie en speerpunt 43 in de Uitvoeringsagenda.

Op basis van de doorontwikkeling van de organisatie die vanaf Q4 2018 intensief wordt doorlopen vindt herijking van de HR-visie plaats en actualisatie van ons HR-beleid.

Medewerkersonderzoek

In Q4 2018 zijn we gestart met de voorbereidingen van het medewerkersonderzoek. Doel van het onderzoek is de werkbeleving meten van onze medewerkers. Dit is het 3^e medewerkersonderzoek dat door het externe bureau Effectory is uitgevoerd bij onze organisatie. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen wij benutten voor de verdere doorontwikkeling van de organisatie.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (WNRA)

Met ingang van 1 januari 2020 is de WNRA van toepassing. Kort gezegd regelt de WNRA dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde rechten en plichten krijgen als werknemers in het bedrijfsleven.

In de 2^e helft van 2018 zijn wij gestart met de voorbereidingen van de effecten van deze Wet voor onze organisatie. De VNG heeft hierin een belangrijke faciliterende rol waar gemeenten gebruik van kunnen maken.

Personeelsbudget

In 2018 is gestart met de bestuurlijke evaluatie van de systematiek van het P-budget. De grondslag voor deze evaluatie zijn de gemaakte afspraken bij de evaluatie die in 2016 heeft plaatsgevonden. Een delegatie van de Raad en het College en daarnaast de directie zijn nauw betrokken geweest bij de evaluatie. De evaluatie wordt in 2019 afgerond en de uitkomsten worden dan gerapporteerd aan het bestuur.

De omvang van het primaire personeelsbudget 2018 bedraagt € 22,6 mlj. (afgerond). Het totale personeelsbudget 2018 bedraagt bij de jaarrekening uiteindelijk € 24,3 mlj. Het verschil is in hoofdlijn te verklaren door de volgende mutaties. In TR-1 is het signaal afgegeven dat een overschrijding van het P-budget 2018 wordt verwacht. In TR-2 is € 115.000 incidenteel gemeld voor het Individueel Keuze Budget (IKB) en € 95.000 structureel voor functiewaarderingstrajecten (Fuwa). In TR-3 is totaal € 650.000 incidenteel gemeld voor AVG, organisatieontwikkelingen (w.o. Opgave Gericht Werken en het Sociaal Domein). Het P-budget is tevens verhoogd met een loonkostenmutatie van € 460.000 (afgerond) voor loon- en premieontwikkelingen die o.a. voortvloeien vanuit cao-afspraken en wettelijke verplichtingen (bijv. de pensioenpremie).

Het verschil tussen TR-4 en de jaarrekening is € 360.000 (afgerond). Dit verschil is met name te verklaren door de hogere inhuurkosten van projectmedewerkers bij Strategie Beleid en Projecten (TPR) en organisatieontwikkelingen (w.o. bij het fysiek domein).

Arbo / verzuim

Ons verzuimpercentage van 6,7% in 2018 laat een hele lichte daling zien ten opzichte van het verzuim in 2017 (6,9%). Dit verzuim bestaat uit een groot gedeelte langdurig niet beïnvloedbaar verzuim. Daarnaast is sprake van werkgerelateerd verzuim dat gerelateerd kan worden aan bijv. het speerpunt

passende formatie / - bezetting en organisatieontwikkelingen. Er worden diverse inspanningen gedaan om nog beter grip te krijgen op het ziekteverzuim zodat we in 2019 een verdere daling van het ziekteverzuim kunnen realiseren.

Het verzuim in onze gemeente is hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit is 5,3% bij een gemeente-klasse van 20.000 tot 50.000 inwoners en het gemiddelde verzuimpercentage voor alle gemeenten is 5,4% (bron VNG personeelsmonitor 2017). In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het werkelijke ziekteverzuim weergegeven.

Ontwikkeling ziekteverzuim (excl. zwangerschapsverlof)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Norm ^[1]	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%
Werkelijk	4,5%	5,7%	5,5%	5,4%	5,4%	6,9%	6,7%
Gemeenteklasse 20.000 – 50.000 inwoners	4,8%	4,8%	4,8%	4,9%	5,1%	5,3%	N.n.b.
Landelijk alle gemeenten	5,3%	5,2%	5,1%	5,3%	5,6%	5,4%	N.n.b.

Inkoop

Ook voor het jaar 2018 is de inkoopfunctie geconcentreerd op de kerntaken: 'advisering aan de organisatie', 'wettelijke verplichte taken' en de prioriteiten uit de uitvoeringsagenda. Concreet zijn in 2018 de volgende taken uitgevoerd:

- De inkoopkalender 2018 is uitgevraagd;
- Als gevolg van het in 2017/2018 aangepaste inkoopproces is meer grip gekomen op het aantal aanbestedingen en konden we daar directer op adviseren.
- Lokaal ondernemerschap is gestimuleerd, waaronder het evenement Koopt Overbetuwsche Waar, een marktdag MKB Midden Nederland, regio Arnhem en Betuwe Onderneemt Beter;
- We hebben deelgenomen aan de VNG werkgroep Model Inkoop-en AanbestedingsBeleid (MIAB) om het VNG-model voor het inkoop- en aanbestedingsbeleid aan te passen op het thema van maatschappelijk verantwoord inkopen.
- Er is een (tijdelijke) contractmanager aangenomen om contractbeheer en -management op te zetten en te implementeren. Samen met twee stagiaires is een start gemaakt met het centraal verzamelen van alle overeenkomsten in onze organisatie.
- Ook is een (tijdelijke) tactische inkoper aangenomen om de organisatie te ontlasten en beter te kunnen ondersteunen bij aanbestedingen.

In het kader van de speerpunten *verbetering van de informatievoorziening* en *de klantgerichte dienstverlening* hebben we de volgende acties uitgevoerd:

- Het verbeterde en versimpelde inkoopproces, met een lagere drempel, heeft ertoe geleid dat meer voorgenomen aanbestedingen gemeld en begeleid konden worden. Als gevolg van de gewijzigde aanbestedingswetgeving in combinatie met de decentrale inrichting van inkoop is gebleken dat er een verschuiving in de focus van de inkoopadviseur nodig is: van advies over aanbestedingen naar daadwerkelijke uitvoering van die aanbestedingen. Het onderzoek naar de huidige positionering van de decentrale inkoop, afgezet tegen een centrale positionering heeft in Q1 2019 geleid tot een voorstel aan de directie om de inrichting van inkoop te wijzigen. Met de komst van de tijdelijke tactische inkoper kan, in afwachting van het directiebesluit, al wel reeds invulling aan deze behoefte van de organisatie worden gegeven.
- In overleg met gemeente Lingewaard is gekeken naar de gezamenlijke ICT-middelen die bij inkoop in gebruik zijn. Afgesproken is een aantal ICT-middelen, die niet meer voldoen aan de interne vraag, op te zeggen. De verbetering van de interne dienstverlening, waaronder de locatie van informatievoorziening, blijft een doorlopend proces, in nauw overleg met de organisatie.
- De komst van de contractmanager heeft ertoe geleid dat er ook in 2018 al meer gestuurd is op (aflopende) contractafspraken.

Juridisch

Juridische kwaliteitszorg algemeen: het juridisch jaarverslag liet zien dat de juridische kwaliteit van de organisatie goed is te noemen. Wij verwijzen naar het jaarverslag voor meer gedetailleerde informatie. Jaarlijks worden standaarddocumenten zoals basisbeschikkingen waar nodig geactualiseerd. Enkele

malen per jaar wordt de training Algemene wet bestuursrecht aan nieuwe medewerkers aangeboden. Diverse malen per jaar wordt het juridisch vakoverleg georganiseerd, waarin jurisprudentie, nieuwe wetgeving of specifieke thema's worden besproken.

Digitalisering: in 2018 zijn we steeds meer officiële bekendmakingen elektronisch gaan publiceren. Dit krijgt een vervolg in 2019, dit jaar gaat naar verwachting de Wet digitale publicatie algemene bekendmakingen en mededelingen in werking.

Aanpassing mandaatbesluit: als gevolg van de onduidelijkheid rondom het vervolg van de pilot Opgavegericht werken en wat er na de pilot structureel wijzigt in de inrichting van de organisatie is het onderzoek naar een omgekeerd en eenvoudiger mandaatbesluit afgelopen jaar aangehouden.

Privacy en gegevensbescherming: Het afgelopen jaar is benut voor verdere implementatie en 'fine-tuning' van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) in de organisatie. De meeste werkprocessen zijn onder de loop genomen om deze AVG proof te maken. Voorts zijn de benodigde verwerkersovereenkomsten geïnventariseerd en voor zover nodig geactualiseerd. Dit is een continu proces. De privacy officer is gestart met een awarenesscampagne. Ook bieden wij een AVG basiscursus aan de medewerkers. Er wordt voor 2019 en 2020 met de CISO een awareness-programma opgesteld ten aanzien van iBewustzijn AVG en informatiebeveiliging. De uitvoering hiervan zal extern worden uitbesteed.

Procesgericht werken & Lean

Procesgericht werken & Lean is sinds 2016 de leidende aanpak bij het inrichten en beheren van onze processen om goed, snel en efficiënt producten en diensten aan externe én interne klanten te kunnen leveren. Wij hebben ons in 2018 specifiek gericht op het Sociaal Domein en het Domein Bedrijfsvoering waarbij het volgende gerealiseerd is:

- *Opleveren organisatieschets Team Uitvoering Sociaal Domein* (akkoord door college) met besluit tot aanstellen procescoördinatoren en procesgericht inrichten van dit team.
- *Verbeterd ingericht WMO proces* - waarbij op het moment van oplevering het huisbezoek direct na melding ingepland wordt; dit huisbezoek twee keer zo snel plaats kan vinden en de doorlooptijd omlaag is doordat consultants zelf beschikkingen maken i.p.v. overdragen. (Vanwege ziekte/gebrek aan capaciteit is dit geen blijvend resultaat gebleken)
- *Verbeterd ingericht W&I proces* - waarbij gewerkt wordt met een meer integrale poort.
- *Inrichting procesbeheer Bedrijfsvoering* – waarbij alle bedrijfsvoering processen gedefinieerd zijn én gekoppeld aan een proceseigenaar.
- *Verbeterd ingericht proces Instroom* - waarbij het proces nu digitaal uitgevoerd wordt, sturing van het proces belegd is door het benoemen proceseigenaar; Manager ontlast is door overhevelen taken naar medewerker PSA en de doorlooptijd is teruggebracht van tien naar vijf dagen.

Over 2018 leveren de procesverbeteringen tot nu een jaarlijkse besparing op van €279.000 wat neerkomt op 2,1 FTE

Communicatie

In 2018 hebben we verder invulling gegeven aan de communicatievisie 'Luisteren en verbinden'. In deze communicatievisie zijn drie pijlers te onderscheiden. We benoemen hieronder per pijler kort de meest in het oog springende resultaten of een vernieuwende manier van werken.

1. Luisteren

Het dagelijks luisteren naar signalen vanuit de samenleving en deze – naast een gezamenlijke webcare met KCC – vertalen naar issues en proactieve communicatie is onderdeel van het dagelijkse werk geworden. Daarnaast begeleiden we klankbordgroepen en zijn aanwezig bij bewonersavonden om feeling te houden met wat er leeft.

Hoe betrekken we niet alleen de usual suspects bij ons beleid en projecten? Om het antwoord op deze vraag te vinden hebben we in 2018 onderzoek gedaan naar betrokkenheidsprofielen samen met de Han, HU en Citisens. Het resultaat is een overzicht van communicatiestrategieën (kanalen en tone of voice) om de verschillende 'betrokkenheidsprofielen' in actie te krijgen of verbonden te houden.

2. Verbinden

- Doorontwikkeling van de website van de gemeente naar een toptakenwebsite gericht op publieke dienstverlening
- Ons sociaal Intranet Nivo ondersteunt het verbinden van onze medewerkers én van stakeholders. Daarnaast ondersteunt Nivo kennisuitwisseling binnen de organisatie en ook vanuit de organisatie met stakeholders die lid zijn van bepaalde groepen op Nivo.
- Interne communicatie ondersteunt de organisatieontwikkeling en de activiteiten rondom de verbouwing / nieuwe huisvesting
- Vanuit bestuurscommunicatie leggen we continu de verbinding tussen gewenste inhoud van het bestuur en de informatiebehoefte van inwoners/ stakeholders.

3. Communicatiekracht organisatie versterken

Een beeld zegt meer dan duizend woorden: In alle communicatiemiddelen proberen we daar rekening mee te houden. Resultaten 2018:

- Gebruik vlogs, infographics, animaties of foto's in plaats van geschreven tekst
- Trainingen Klare Taal voor alle medewerkers
- Uitwerking vernieuwd participatiebeleid (Interactiewijzer) naar aanleiding van motie van de gemeenteraad. Doel: medewerkers volgens deze nieuwe interactiewijzer laten werken in 2018.

Informatievoorziening

In 2018 waren de hoofdthema's voor onze informatievoorziening de volgende:

De implementatie van het zaaksysteem en zaakgericht werken;

Hoewel we het zaakgericht werken niet voor de gehele organisatie hebben uitgerold, is 2018 wel een belangrijk voorbereidingsjaar geweest. In dit jaar zijn de uitgangspunten en kaders vormgegeven, zodat we voor 2019 ons volledig kunnen richten op de verdere uitrol in de organisatie. Een eerste tranche is al wel live gebracht, namelijk de Meldingen Openbare Ruimte en een aantal digitale producten die via de website kunnen worden aangevraagd.

De implementatie van de nieuwe Burgerzaken modules;

De implementatie van de Burgerzakenmodule is in 2018 volop doorgegaan. Inmiddels zijn alle tot nu beschikbare modules binnen de iBurgerzaken Suite van PinkRoccade geïmplementeerd. Daarmee heeft PuZa nu een moderne toekomstvaste applicatie waarmee de processen optimaal ondersteund worden.

Doorontwikkeling van de website www.overbetuwe.nl voor burgers en bedrijven;

Het afgelopen jaar is een start gemaakt met het herinrichten van de website op basis van de Toptaken. Op die manier kunnen onze burgers en bedrijven de voor hen relevante onderwerpen gemakkelijker vinden. Inmiddels is men hier al behoorlijk mee gevorderd, maar dit zal nog een doorloop hebben in 2019.

De invoering van e-facturering;

e-Facturering is ingevoerd. Daarmee is Overbetuwe klaar om vanaf 17 april aanstaande te voldoen aan haar wettelijke verplichting om e-facturen te kunnen ontvangen en verwerken.

Informatiebeveiliging

Op gebied van informatiebeveiliging is in 2018 is een ISMS aangeschaft waarmee beveiligingsmaatregelen worden bijgehouden, beoordeeld en bijgesteld (indien nodig). Inrichting en implementatie zal plaatsvinden in 2019. Middels ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) zijn er voor SUWI en DigiD verbeterpunten tot stand gekomen. Deze zijn verwerkt in verbeterplannen en zo goed mogelijk door de teams opgepakt. Er is er periodiek overleg binnen de informatiebeveiligingswerkgroep. Hiermee worden zowel generieke als domein specifieke onderwerpen aangekaart en behandeld. Ook heeft er een pilot plaatsgevonden binnen Sociaal Domein waarmee het concept beveiligd mailen is getest. Naast deze acties in 2018 moet er in 2019 nog verdere structuur aangebracht worden in de

organisatie en uitwerking van informatiebeveiliging. De CISO stelt hiervoor een gemeente breed programma op en coördineert dit geheel van beheersmaatregelen.

En daarnaast;

- Hebben wij een pilot Veilig mailen gedaan in het Sociaal Domein, met het oog op de verdere organisatiebrede uitrol. Met behulp van een tool geïntegreerd in ons mailprogramma Outlook kunnen onze medewerkers privacy- en bedrijfsgevoelige gegevens op een veilige manier versturen naar onze burgers en bedrijven.
- Hebben wij een aantal werkprocessen voor het Sociaal Domein verbeterd door berichten die vanuit het Inlichtingenbureau komen geautomatiseerd te laten verwerken.
- Hebben wij het beheer van de basisregistraties BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) en BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) op orde gebracht en met elkaar in samenhang gebracht. Op deze manier zijn de gegevens voor de gehele organisatie te gebruiken.
- Is een start gemaakt met het dichterbij elkaar brengen van de beheerders van de diverse applicaties in Overbetuwe, met als doel ze van elkaar te laten leren en zaken integraal en in de keten op te pakken.

[1]de norm is vastgesteld excl. zwangerschapsverlof

VI. Verbonden partijen

Inleiding

3.6.1 Inleiding

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), titel 2.3., artikel 15, dient de gemeente in de begroting aandacht te besteden aan derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft. Er zijn immers bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten kunnen voortvloeien. Om te spreken van een verbonden partij, dient de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang in de betreffende partij te hebben.

De paragraaf verbonden partijen dient tenminste te bevatten:

1. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
2. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
3. de lijst van verbonden partijen.

3.6.2 Bestuurlijk belang

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een bestuurlijke participatie of het hebben van stemrecht. Het uitoefenen van bestuurlijke invloed op het bestuur van een bestuurlijk verbonden organisatie door de gemeente is er op gericht het publieke belang te dienen. In het nastreven van het publieke belang dient de reden gelegen te zijn van het aangaan van een relatie met een derde rechtspersoon.

3.6.3 Financieel belang

Alleen een bestuurlijk belang maakt een partij nog geen zogenaamde verbonden partij, daarvoor is ook een financieel belang vereist. Onder financieel belang worden niet alleen eigendomsrechten, zoals die voortvloeien uit het bezit van aandelen begrepen, maar ook constructies als het verstrekken van leningen, het verlenen van subsidies en het stellen van garanties.

3.6.4 Beleid verbonden partijen

In de "Nota verbonden partijen" is een dwingend kader opgenomen voor de oprichting van en de deelneming in een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie, maar ook voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in deze organisaties. Bovendien geeft deze nota aan op welke wijze de interne

controle, verantwoording en toezicht met betrekking tot de verbonden partijen is geregeld. Het doel hiervan is de gemeenteraad inzicht te geven over de mate waarin de beoogde doelstellingen binnen de verbonden partijen worden gerealiseerd, over goede borging van het publieke geld dat in de verbonden partijen omgaat en over adequate beheersing van de eventuele risico's.

In de Uitvoeringsagenda 2014-2018 is bij speerpunt 11 'Regionale samenwerking' vermeld dat we interne sturing, beheersing, verantwoording en toezicht m.b.t. verbonden partijen willen verbeteren. En ook de mogelijkheden van de raad vergroten om haar kaderstellende en controlerende rol uit te oefenen. Als uitwerking van genoemd speerpunt werken we aan een (nieuwe) actualisatie van de Nota verbonden partijen. Ook de paragraaf verbonden partijen passen we aan.

In voorliggende versie vermelden we vooraan een beknopt samenvattend overzicht van alle verbonden partijen. In komende versies willen we meer aandacht geven aan het bereiken van doelstellingen van de partijen en het bereiken van de doelstellingen van de gemeente met deelname in de verbonden partij. Waarbij het niet alleen financiële doelen betreft, maar ook inhoudelijke prestatieafspraken.

Financieel overzicht

Nr.	Verbonden partij	Bijdrage 2018	Eigen Vermogen per 1-1-2018	Eigen Vermogen per 31-12-2018	Vreemd Vermogen per 1-1-2018	Vreemd Vermogen per 31-12-2018
Gemeenschappelijke regelingen						
1	(A) Veiligheids-en Gezondheidsregio Gelderland Midden te Arnhem (VGGM)	€ 3.252.430	€ 8.239.000	€ 7.368.000	€14.246.000	€ 16.739.000
	Veilig thuis	€ 273.100	€ 207.000	€ 50.000	€ 770.000	€ 770.000

2	(A) Omgevingsdienst Regio Arnhem (ORA), later ODRA geworden	€ 749.240	€ 771.300	0	€ 3.121.900	0
3	(A) Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) te Arnhem	€ 4.234.00 0				
4	(A) Park Lingezegen	€ 240.000	€ 15,9 miljoen.	€ 12,3 miljoen		

5	(B) Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland te Arnhem	€ 470.408	n.v.t.	n.v.t.	€ 1.586.000	€ 2.449.00 0
6	(B) Samenwerkingsverb and Euregio Rijn/Waal te Kleve	€ 11.875	€ 2.103.000	€ 2.199.000	€ 1.627.000	€ 1.170.000
7	(B) Bedrijfsvoerings- organisatie Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen (BVO-DRAN)	€ 707.358				
8	(B) Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen City Region	€ 71.082	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vennootschappen en coöperaties						

9a	(A) Commandiet Westeraam B.V. te Elst			€ 21.000		€218.000
9b	(A) GEM Westeraam Beheer B.V. te Elst			€457.411		€ 13.186.3 94
9c	(A) GEM Westeraam Elst C.V. te Elst			€ 453.781		€ 13.186.3 94

10	(A) Ondernemerscentru m De Schalm B.V. te Andelst/Valburg		€ 903.000	Nog niet bekend	€ 1.371.000	Nog niet bekend
11	(B) Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag		€ 4.953 miljoen	€ 4.991 miljoen	€ 135.072 miljoen	€ 132.518 miljoen
12	(B) Vitens N.V. te Zwolle		(op 01-01-2017) € 489,1 miljoen	(op 31-12- 2017) € 533,7 miljoen	(op 01-01- 2017) € 1.249,2 miljoen	(op 31-12- 2017) € 1.194,4 miljoen

Stichtingen en verenigingen						
13	(B) Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA)	€ 2.573	Egalisatierekening: (op 01-01-2017) € 3.530.380	Egalisatierekening: (op 31-12-2017) € 3.294.572	Vreemd vermogen: (op 01-01-2017) € 1.141.627	Vreemd vermogen: (op 31-12-2017) € 1.109.421
Overige verbonden partijen						
Geen						

VP Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)	
Regionale brandweer: Geen bijzonderheden: going concern Jeugdgezondheidszorg: Er heeft een doorontwikkeling van de JGZ plaats gevonden zowel bedrijfsmatig door de integratie van Icare en STMG in VGGM, als beleidsmatig door de taakherschikking van de jeugdgezondheidszorg. In 2018 is tevens ook de nieuwe bekostigingssystematiek van de Jeugdgezondheidszorg doorgevoerd. Veilig Thuis: De stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden is in 2018 opgericht. De stichting staat onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van VGGM maar heeft een financieel onafhankelijke positie en als gevolg daarvan eigen jaarstukken.	
Doelstelling/openbaar belang	Draagt zorg voor de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg, preventie, epidemiologie, hulpverlening op het gebied van de brandweer, geneeskundige hulpverlening bij rampen, ambulancehulpverlening, GGD en de meldkamerfunctie van brandweer en ambulancedienst.
Bestuurlijk belang	AB-lid: Burgemeester A.S.F. van Asseldonk (plv locoburgemeester), Wethouder R. Engels Lid van de financiële commissie VGGM: Wethouder R.W.M. Engels
Deelnemende partijen	15 regiogemeenten: Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar

Risico's	Groot. De algemene bedrijfsreserve (ABR)wordt gebruikt om exploitatieoverschotten en verliezen te compenseren en de risicoparagraaf af te dekken. Aangezien deze partij zelf geen verdere mogelijkheden heeft om nadelige exploitatiesaldi op te vangen komen eventuele hogere tekorten geheel voor rekening van de deelnemende Gemeenten.
Programma	Reguliere Werkzaamheden
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ORA), later ODRA geworden Oprichting 14 november 2012.	
De wijze waarop en de voorwaarden waaronder de ODRA als opdrachtnemer de aan haar overgedragen taken uitvoert zijn schriftelijk vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst die de gemeente Overbetuwe is aangegaan met de ODRA. In het Bedrijfsplan ODRA is vastgesteld dat de eerste jaren het principe van inputfinanciering wordt aangehouden. De productdienstencatalogus (PDC) 2018, die door het Algemeen Bestuur eind 2017 is vastgesteld, is een doorontwikkeling van de PDC 2017 en heeft de basis gelegd voor het werkprogramma 2018. In deze PDC zijn de prijzen/tarieven per product /dienst vastgelegd. Evenals in 2017 heeft ook in 2018 de ODRA nog zowel op basis van input (ingebrachte formatie) als op basis van output gerapporteerd. Thans wordt bekeken of het mogelijk is om per 1 januari 2020 alsnog volledig op outputfinanciering over te gaan. Ook in 2018 zijn er weer structureel meer vergunningenprocedures, meldingen en vooroverleggen afgerond dan geraamd. Deze trend zet zich naar verwachting voort in 2019. Hiermee zal rekening worden gehouden bij de vaststelling van de werkprogramma's 2019 en 2020. De samenwerking op dit gebied met gemeente Overbetuwe verloopt constructief. Aan het einde van 2018 is een groot aantal controles uitgevoerd. De administratieve afhandeling van deze controles is nagenoeg volledig afgerond in 2018. Ook in 2018 is de opdracht die bij de ODRA is neergelegd, namelijk het uitvoeren van toezicht en handhaving en het behandelen van vergunningaanvragen en meldingen op het gebied van milieu, naar tevredenheid uitgevoerd. In 2018 is geheel binnen de marge (90-110%) van het budget gehandeld. Het aantal gerealiseerde uren bedraagt namelijk 108% ten opzichte van het aantal begrote uren.	
Doelstelling/openbaar belang	De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.
Bestuurlijk belang	AB-lid: • Burgemeester A.S.F. van Asseldonk (plv locoburgemeester), • Wethouder R. Engels Lid van de financiële commissie VGGM: Wethouder R.W.M. Engels
Deelnemende partijen	15 regiogemeenten: Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar

Risico's	Risico is in principe beperkt tot de verstrekte bijdrage. Eventuele bedrijfsrisico's worden gedragen naar rato van inbreng van taken en verantwoordelijkheden zoals beschreven in het bedrijfsplan van ODRA.
Programma	Volksgezondheid en milieu
Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) te Arnhem	
2018 is het eerste jaar geweest waarin een splitsing is aangebracht tussen het formeel (PHB) en materieel (Scalabor) werkgeverschap voor alle 2300 SW medewerkers. Een belangrijke opgave in 2018 voor Presikhaaf Bedrijven was verder om in lijn met eerdere besluitvorming het formeel werkgeverschap van de SW medewerkers per 1-1-2019 over te dragen aan de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR SDCG). Dit vanuit de gedachte dat de MGR juist is ingericht om taken die in de regio gemeenschappelijk uit te voeren te centreren binnen 1 gemeenschappelijke regeling om daarmee bestuurlijke drukte te verkleinen en zo efficiënt mogelijk te kunnen werken. In deze besluitvorming zijn de Raden van alle 9 gemeenten betrokken met als sluitstuk een besluit op 6 december 2018 van zowel de MGR als Presikhaaf Bedrijven tot overdracht van dit formeel werkgeverschap aan de MGR. Dit maakt dat het jaarverslag voor PHB over het jaar 2019 er drastisch anders uit gaan zien t.o.v. die van 2018. Presikhaaf bedrijven heeft een positief resultaat geboekt van € 692.000. Dit heeft grotendeels te maken met verhoogde rijksbijdrage en een verlaagde loonsom. In een nog nader te besluiten voorstel (gelijk met vaststellen van de jaarrekening - eind Q1 2019) wordt voorgesteld dit bedrag toe te voegen aan de voorziening om de dekkingsgraad te verhogen tot 81%.	
Doelstelling/openbaar belang	Het bieden van werk onder aangepaste omstandigheden aan personen die (nog) niet kunnen re-integreren in een reguliere baan
Bestuurlijk belang	AB-lid en DB-lid: Wethouder D.E.W. Horsthuis-Tangelder (plv. AB wethouder R. W.M. Engels)
Deelnemende partijen	9 regiogemeenten: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Neder Betuwe, Overbetuwe, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar.
Risico's	In 2018 is het risico verkleind omdat het exploitatierisico bij Scalabor is komen te liggen. Daarmee is het risico aanzienlijk verkleind. Toch zijn er in 2019 nog risico's (waarvoor overigens ook een voorziening is getroffen) ten aanzien van boventalligen, huurcompensatie en vervuilde grond.
Programma	Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening
Park Lingezegen	
Alle activiteiten zijn nagenoeg afgerond. Voor De Park en De Woerd geldt dat nog een brug over het spoor en een natuurgebied naast de A15 worden gerealiseerd. Het realiseren van de basisuitrusting is medio 2019 volledig afgerond. Uitgevoerde activiteiten: • Grondverwerving: In 2018 heeft de parkorganisatie de koopovereenkomst gesloten met de Provincie Gelderland m.b.t. de aankoop van de gronden van de provincie. Deze worden in 2019 (deels) doorverkocht aan de grondgebiedgemeenten. • Planontwikkeling: Waterrijk West is volledig afgerond in 2019	

- Organisatie: In 2018 is de uitvoeringsorganisatie verder afgebouwd. In december 2018 heeft het Algemeen Bestuur een besluit genomen over de nieuwe beheerorganisatie vanaf medio 2019 en het verder uitwerken van een netwerkorganisatie.

Voor de gebieden die al ingericht zijn, wordt invulling gegeven aan het beheer conform het beheerplan. De nieuwe beheerorganisatie zal de coördinatie van het beheer gaan organiseren. De parkorganisatie heeft alle gronden van de provincie Gelderland aangekocht en zal eind 2019 de gronden doorverkopen aan de gemeente Overbetuwe, met uitzondering van de natuurgebieden en het evenemententerrein in deelgebied De Park. De huidige governance structuur blijft vooralsnog ongewijzigd. Eind 2019 is helder wat het concrete overschot is binnen de begroting van het park. Deze middelen kunnen echter pas worden ingezet wanneer er overeenstemming is over de besteding. De bestedingsdoelen zijn: aanleggen missing links en verbeteren infra en bevorderen doorontwikkeling. De jaarrekening 2018 heeft een (netto) tekort van € 3,7 miljoen. Dit tekort heeft betrekking op de investerings- en beheerskosten over 2018. Het eigen vermogen zal worden aangewend voor de realisatie van het park en de toekomstige beheerskosten.

Doelstelling/openbaar belang	De realisatie en coördinatie van het beheer Park Lingezegen
Bestuurlijk belang	AB-lid en DB-lid: Wethouder W.H. Hol (plv. AB wethouder D.E.W. Horsthuis-Tangelder)
Deelnemende partijen	Provincie Gelderland en gemeenten: Arnhem, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe en Waterschap Rivierenland
Risico's	n.v.t.
Programma	Cultuur en recreatie

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland te Arnhem

MGR beheerorganisatie is de algemene aansturing van de MGR en coördineert alle bestuurlijke activiteiten, voorbereidingen en uitwerkingen van bestuursvergaderingen (AB en DB) en de daarbij horende terugkoppeling naar colleges en gemeenteraden. Het Algemeen Bestuur stelt de jaarrekening 2018 vast vóór 1 juli, te weten in haar vergadering van 27 juni 2019. Vooruitlopend hier op:

De gemeentelijke bijdrage voor alle modules is in 2018 lager geweest dan begroot. In totaliteit is de gemeentelijke bijdrage € 200.000 lager dan begroot. Het deel van Overbetuwe is:

De module inkoop heeft drie doelen 1) inkoop(advies) 2) relatiemanagement en 3) contractbeheer. Er is in 2018 een lagere gemeentelijke bijdrage van € 177.000 geconstateerd. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere kosten voor de module inkoop uit 2017 die in 2018 opgenomen moesten worden.

De module RBL/Onderwijszaken heeft als doel de leer-en kwalificatieplicht en RMC-functie uit te voeren. Voor de module RBL is het saldo voor 2018 positief. Het voorstel is om dit saldo (a € 11.930 - net als in 2016 en 2017) beschikbaar te stellen voor meerkosten in 2019.

De module Werkgevers Service Punt heeft als doel om werkgevers te ondersteunen bij het plaatsen en plaatsbaar maken van personen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De missie is om dé vraagbaak te zijn in de regio voor sociaal ondernemerschap. Het WSP heeft over 2018 een positief saldo van € 60.000 gerealiseerd. Op advies van de bestuurscommissie wordt dit saldo meegenomen naar 2019 middels een begrotingswijziging in 2019 om benodigde meerkosten (o.a. ICT) in 2019 te kunnen bekostigen.

Per 1-1-2019 wordt ook de module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening toegevoegd (en vervalt per die datum bij GR WMG/PHB)

Doelstelling/openbaar	In april 2017 is de MGR als nieuwe organisatie gestart als MGR
-----------------------	--

belang	beheerorganisatie met de module Inkoop. Elf gemeenten in de regio Centraal Gelderland werken samen op het terrein van inkoop van het sociaal domein. Per 1-1-2018 zijn de module WSP en module RBL/Onderwijszaken toegevoegd.
Bestuurlijk belang	AB-lid: Wethouder W.H. Hol (plv R.W.M. Engels).
Deelnemende partijen	De 11 regio- gemeenten: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. (Zevenaar na fusie met Rijnwaarden tot 1 gemeente)
Risico's	Risico beperkt zich tot de betaalde bijdrage. Risico is uittredende gemeenten uit de GR. Friciekosten worden toegerekend aan de uittredende partij, maar de verdeling t.a.v. overhead zal verhogen.
Programma	Diversen

Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal te Kleve

De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, waarbij ca. 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten. De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. In het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. In 2018/2019 zijn er met betrekking tot het toekomstige Europese structuurbeleid na 2020 belangrijke besluiten te verwachten die mogelijk gevolgen hebben voor de Euregio Rijn-Waal.

Doelstelling/openbaar belang	Bevordering van de regionale grensoverschrijdende samenwerking
Bestuurlijk belang	Euregioraad: • Wethouder J.A.M. van Baal, plv. wethouder D.E.W. Horsthuis- Tangelder • J.T.A. Hanekamp-Janssen (raadslid), plv H.J. Mulder • K. Grimm (raadslid), plv R.B.H. Beune
Deelnemende partijen	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, waarbij ca. 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten.
Risico's	Gering
Programma	Algemeen Bestuur

Bedrijfsvoerings-organisatie Vervoersorganisatie Arnhem Nijmegen (BVO-DRAN)

De 18 deelnemende gemeenten werken samen op het gebied van het regionale doelroepenvervoer. Dit betreft het vervoer voor inwoners die wegens een beperking geen gebruik kunnen maken van regulier openbaar vervoer. De bijdrage van Overbetuwe bedroeg € 776.800 in 2018. Het laatste kwartaal van 2018 en het eerste van 2019 brengt de regio in beeld hoe het samenwerkingsverband na de zomer van 2020 wordt vormgegeven, hoe de nieuwe aanbesteding wordt ingevuld en welk acties er vanaf 2019 worden ondernomen om meer grip te krijgen op de kosten van dit vervoer.	
Doelstelling/openbaar belang	De samenwerking van de 18 deelnemende gemeenten moet ertoe leiden dat het aanvullend openbaar vervoer en het gemeentelijk maatwerkvervoer slimmer, efficiënter en klantvriendelijker georganiseerd worden. Tevens kan het beter afgestemd worden op de mogelijkheden van de inwoners.
Bestuurlijk belang	Bestuurslid en voorzitter: Wethouder R.W.M. Engels (plv bestuur J.A.M. van Baal)
Deelnemende partijen	18 regiogemeenten: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar
Risico's	Normaal. De BVO heeft geen eigen vermogen. Tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Programma	Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening
Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen City Region	
In september 2018 heeft de RegioSafari plaatsgevonden. Overbetuwe is gastheer geweest. In november 2018 is de regio Arnhem Nijmegen tot winnaar uitgeroepen van de ABN AMRO Circular Economy Award op het gebied van beste circulaire regio van Nederland. PFO Wonen: het domein Wonen staat open voor ontwikkelingen vanuit de omgeving. De regio wil gezamenlijk optrekken, kennis delen en programmeren naar behoefte. Er is in 2018 gekeken of het PFO Wonen uitgebreid kan worden met of naar een PFO leefomgeving (ook gezien de ontwikkelingen rondom omgevingswet). In 2019 volgt hiervan de uitwerking. In 2018 is er gewerkt aan de strategische regionale visie op wonen, die de subregionale woonagenda's en de andere 's regionale thema's verbindt. Daarnaast is er regelmatig gesproken over regionale woonafspraken en zijn er afspraken gemaakt over hoe de regionale huisvestingsverordening geëvalueerd moet gaan worden. In de subregio Arnhem (waar Overbetuwe onder valt) is niet alleen een subregionale woonagenda vastgesteld, maar ook een uitvoeringsprogramma met concrete regionale acties en afspraken voor de komende jaren. Vanuit dit uitvoeringsprogramma is onder andere een start gemaakt met het organiseren van een regionaal woningmarktonderzoek, gezamenlijk regelen van voorzienbaarheid en kwalitatieve afstemming van woningbouwplannen. PFO Duurzaamheid: ook de Regio Arnhem Nijmegen staat voor een opgave (in 2050 energieneutraal). Voor het halen van de opgave is in 2018 het uitvoeringsprogramma opgesteld waarbij de focus van de regionale samenwerking ligt bij: •Regionale Energiestrategie (RES) •Energietransitie gebouwde omgeving •Duurzame bedrijventerreinen	

•Duurzaam en circulair inkopen en aanbesteden (o.a. duurzame elektriciteit en een duurzaam wagenpark)

De voorbereidingen van de RES vormden hierbij het zwaartepunt.

PFO Economie: PFO Economie heeft zich ontwikkeld tot een centrale schakel in het economisch speelveld van de regio, om verbindingen te leggen en activiteiten op te schalen. Daartoe wordt o.a. een goede relatie onderhouden met The Economic Board en Bureau Brussel. In 2018 is vooral hard gewerkt aan het uitvoeren van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW). Daarnaast is de werking van The Economic Board geëvalueerd. In 2019 wordt aan de slag gegaan met de uitkomsten van de evaluatie.

PFO Mobiliteit: de regio is bij uitstek het schaalniveau om de uitdagingen wat betreft bereikbaarheid en duurzame mobiliteit aan te pakken. Een belangrijke leidraad voor deze ambitie vormt de Regionale Bereikbaarheidsaanpak. Er is besloten om een regionale programmaregisseur duurzame mobiliteit en bereikbaarheid aan te stellen om deze bereikbaarheidsaanpak verder uit te werken en te vertalen in een uitvoeringsagenda, inclusief financiële randvoorwaarden. Een van de pijlers, 'een toekomstbestendig en veilig fietsnetwerk' uit het Regionale Bereikbaarheidsaanpak is in 2018 al opgepakt. Het ambitiedocument: Samenwerkingsagenda Fiets Regio Arnhem Nijmegen is vastgesteld. Doel is te komen tot verbetering van de bereikbaarheid en duurzaamheid van de regio Arnhem Nijmegen door stimulering van het fietsgebruik.

In samenwerking met de provincie is er een actieplan opgesteld voor hoogwaardig openbaar vervoer. Het plan 'Samenwerken aan Hoogwaardige OV-corridors, Actieplan voor de Regio Arnhem Nijmegen 2019-2023', als uitwerking van de provinciale OV visie (2016) zet in op gerichte maatregelen om het openbaar vervoer te verbeteren. Doel van dit netwerk is om de steden en de regio bereikbaar te houden en daarmee economisch aantrekkelijker. In 2019 wordt dit plan definitief vastgesteld.

Doelstelling/openbaar belang	Het gemeenschappelijk orgaan richt zich op een structurele verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de Arnhem Nijmegen City Region, in zowel nationaal als internationaal perspectief. Het gemeenschappelijk orgaan werkt intensief samen met de Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen.
Bestuurlijk belang	Lid bestuurlijk overleg: Wethouder W.H. Hol (plv. burgemeester A.S.F. van Asseldonk) Leden van de portefeuillehouders-overleggen: · Economie: A.S.F. van Asseldonk · Wonen: wethouder J.A.M. van Baal · Mobiliteit: wethouder D.E.W. Horsthuis-Tangelder · Duurzaamheid: wethouder D.E.W. Horsthuis- Tangelder.
Deelnemende partijen	19 regio- gemeenten: Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Rijnwaarden, Westervoort, Wijchen, Zevenaar
Risico's	Indien bij de jaarrekening een tekort ontstaat, passen de deelnemende gemeenten het tekort bij. De verdeling van het tekort vindt plaats op overeenkomstige wijze als beschreven bij het bepalen van de inwonerbijdrage.
Programma	Algemeen bestuur
Financieel belang	Bijdrage € 1,50 per inwoner per jaar

VP Vennootschappen en coöperaties

Commandiet Westeraam B.V. te Elst	
Doelstelling/openbaar belang	Als commanditaire vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V. Via de commandiet neemt de gemeente voor 48 % deel in de inbreng van de commanditaire vennoten.
Bestuurlijk belang	Directeur: mr. M.H.F. Knaapen De directeur van de commandiet tekent de jaarstukken van de GEM
Deelnemende partijen	Gemeente Overbetuwe
Risico's	In principe groot. Risico bestaat uit mogelijk verlies van de nominale inleg € 217.815. Daarnaast is door de commandiet nog een achtergestelde lening verstrekt van € 1,1 miljoen die kan worden aangesproken bij een mogelijk verlies uit de grondexploitatie
Programma	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
GEM Westeraam Beheer B.V. te Elst	
Doelstelling/openbaar belang	Als beherend vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V.
Bestuurlijk belang	Wethouder J.A.M. van Baal vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders

Deelnemende partijen	Gemeente Overbetuwe, Rabo Vastgoed BV, Kondor Wessels Projecten BV en Vos-Projekten BV
Risico's	Beperkt Risico beperkt tot de nominale inleg: € 10.891
Programma	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
GEM Westeraam Elst C.V. te Elst	
Het exploitatiegebied Westeraam is 1.136.285 m2 groot en is ten opzichte van de AVA goedgekeurde grondexploitatie per 1-01-2018 niet gewijzigd. In de AVA van 16 mei 2018 is de grondexploitatie van 2018 (GREX 2018) vastgesteld met de datum van inwerkingtreding 1 januari 2018. Deze grondexploitatie vormde het uitgangspunt voor de realisatie in 2018. De volgende deelexploitaties zijn te onderscheiden: restant budgetten nog af te wikkelen deelplannen, Lanenbuurt, overige gebieden (Vierslag en Groenordstrip), hoofdstructuur op wijkniveau, Bovenwijken en algemeen. Voor het eiland in de Vierslag is besloten dat ingezet wordt op een grondgebonden programma, in de vorm van projectwoningen . Tussen partijen is afgesproken dat bij liquidatie van de GEM Westeraam de gemeente het eerste trekkingsrecht heeft, op het dan aanwezige positieve resultaat. De liquidatie staat gepland voor 2020/2021.	
Doelstelling/openbaar belang	Het verkrijgen en vervreemden van onroerende zaken en het bouwrijp maken en het exploiteren van onroerende zaken. Alles binnen het exploitatiegebied
Bestuurlijk belang	Er vindt geen afzonderlijke vennotenvergadering van GEM CV plaats. De jaarrekening wordt schriftelijk vastgesteld (nadat de stukken van de BV al zijn vastgesteld).
Deelnemende partijen	GEM Westeraam Beheer B.V., Commandiet Westeraam B.V. en overige commandieten (drie marktpartijen)
Risico's	De gemeente heeft via een juridische constructie een belang van 50% in de grondexploitatie van Westeraam
Programma	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
Ondernemerscentrum De Schalm B.V. te Andelst/Valburg	
De gemeente is 100 % eigenaar waarin het pand Ondernemerscentrum De Schalm is ondergebracht. Het pand wordt in delen verhuurd, welke verhuur en beheer is uitbesteed aan de locatiemanager. Het meerjarenonderhoudsplan wordt op dit moment geactualiseerd. Aan de hand hiervan zal het college bezien wat er met het pand/de B.V. moet gebeuren. De gemeente ontvangt jaarlijks € 40.000 dividend wat ook in 2019 nog wordt verwacht. Voor de jaren daarna zal dit afhankelijk zijn van de beslissing van het college.	
Doelstelling/openbaar belang	Het bevorderen van het ontstaan en de groei van zelfstandige, startende, doorstartende en bestaande bedrijven in Midden-Gelderland waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de economische ontwikkeling in dit gebied

Bestuurlijk belang	Burgemeester A.S.F. van Asseldonk vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Wethouder W.H. Hol is namens de gemeente commissaris.																										
Deelnemende partijen	Gemeente Overbetuwe																										
Risico's	Groot, omdat de gemeente Overbetuwe 100% aandeelhouder is																										
Programma	Economische zaken																										
Dividend	€ 40.000																										
Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag																											
De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De staat is voor de helft aandeelhouder van de bank en gemeenten, provincies en waterschap zijn de aandeelhouder voor de andere helft. De kredietwaardigheid van de bank is uitstekend (AAA). De bank heeft een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen. De gemeente heeft zeggenschap in de BNG via het aandelenbelang van de gemeente in BNG (een stem per aandeel van EUR 2,50 nominaal). De gemeente Overbetuwe heeft in totaal 21.762 aandelen in bezit (0,04% van het totaal aantal uitstaande aandelen) met een balanswaarde van € 54.405. <i>Balansgegevens BNG:</i> <table><tr><td>Eigen vermogen per</td><td>01-01-2018</td><td>EUR</td><td>4.953 miljoen</td></tr><tr><td>Eigen vermogen per</td><td>31-12-2018</td><td>EUR</td><td>4.991 miljoen</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen per</td><td>01-01-2018</td><td>EUR</td><td>135.041 miljoen</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen per</td><td>31-12-2018</td><td>EUR</td><td>132.486 miljoen</td></tr><tr><td>Achtergestelde schulden per</td><td>01-01-2018</td><td>EUR</td><td>31 miljoen</td></tr><tr><td>Achtergestelde schulden per</td><td>31-12-2018</td><td>EUR</td><td>32 miljoen</td></tr></table> Het resultaat van de verbonden partij De nettowinst van BNG Bank over 2018 is uitgekomen op € 337 miljoen, een daling van 14,2% ten opzichte van de € 393 miljoen over 2017. Dit is voornamelijk vanwege de daling van het resultaat financiële transacties. Voorgesteld is om 50% van de beschikbare winst na belasting uit te keren. Dit komt neer op een dividendbedrag van € 159 miljoen. Het dividend bedraagt € 2,85 per aandeel. De solvabiliteit van de BNG is uitstekend; de Tier-1 ratio is in 2018 gestegen tot 38%. De kapitalisatie van BNG Bank ligt hiermee substantieel boven de ECB vereiste.				Eigen vermogen per	01-01-2018	EUR	4.953 miljoen	Eigen vermogen per	31-12-2018	EUR	4.991 miljoen	Vreemd vermogen per	01-01-2018	EUR	135.041 miljoen	Vreemd vermogen per	31-12-2018	EUR	132.486 miljoen	Achtergestelde schulden per	01-01-2018	EUR	31 miljoen	Achtergestelde schulden per	31-12-2018	EUR	32 miljoen
Eigen vermogen per	01-01-2018	EUR	4.953 miljoen																								
Eigen vermogen per	31-12-2018	EUR	4.991 miljoen																								
Vreemd vermogen per	01-01-2018	EUR	135.041 miljoen																								
Vreemd vermogen per	31-12-2018	EUR	132.486 miljoen																								
Achtergestelde schulden per	01-01-2018	EUR	31 miljoen																								
Achtergestelde schulden per	31-12-2018	EUR	32 miljoen																								
Doelstelling/openbaar belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden door onder andere het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde																										

Bestuurlijk belang	Wethouder W.H. Hol vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Deelnemende partijen	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van 11 provincies, 1 hoogheemraadschap en gemeenten
Risico's	Risico beperkt tot de nominale inleg van € 54.405
Programma	Algemene dekkings- middelen
Dividend	€ 55.058
Vitens N.V. te Zwolle	
Voor Vitens zijn voor 2018 geen relevante bestuurlijke of financiële ontwikkelingen te melden.	
Doelstelling/openbaar belang	Het verzorgen van de drinkwatervoorziening
Bestuurlijk belang	Wethouder W.H. Hol vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Deelnemende partijen	107 gemeenten en 3 provincies
Risico's	Risico beperkt tot het belang in aandelen (€ 34.717)
Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Dividend	€ 114.566

VP Stichtingen en verenigingen

Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA)

Voor de SSGA zijn voor 2018 geen relevante bestuurlijke ontwikkelingen te melden. Wat betreft de financiën geldt dat er 5503 euro is betaald (dit is inclusief een technische aanpassing). Daar tegenover stond een uitkering van € 5866 uit vrijvallende tegoeden.
Opmerking: De kosten per jaar zullen in 2019 beperkt gaan stijgen: De verwachte kosten voor 2019 zijn ongeveer € 4000 per jaar.

Doelstelling/openbaar belang	Een toegang tot SSGA is nodig om een robuuste en toekomstgerichte ICT-beheerorganisatie te verkrijgen door deze centraal te positioneren. Het beoogd effect is een verhoogde continuïteit van de informatievoorziening en (digitale) dienstverlening en mogelijkheid tot innovatie(ve) producten.
Bestuurlijk belang	Teammanager informatie
Deelnemende partijen	25 deelnemers zoals gemeenten, scholen en andere non-profit organisaties
Risico's	Tegenover de kosten van € 110.000 voor de aansluiting op het netwerk staat een gebruiksrecht naar rato van de investering. Per 31 dec 2017 bedraagt het gebruiksrecht € 37.778
Programma	Reguliere werkzaamheden

VP Overige verbonden partijen

Geen

VII. Grondbeleid

Grondbeleid

In deze Paragraaf Grondbeleid 2018 wordt een toelichting gegeven op de financiële stand van zaken van de grondcomplexen in exploitatie per 31 december 2018.

Deze paragraaf is als volgt samengesteld:

1. Verloop boekwaarde
2. Resultaat 2018
3. De te verwachten resultaten van de grondcomplexen in exploitatie
4. Algemene toelichting
 - 4.1 Uitgangspunten voor het samenstellen – actualiseren van grondexploitaties
 - 4.2 Het grondbeleid van de gemeente Overbetuwe
 - 4.3 Risico's grondexploitatie

1. Verloop boekwaarde

Het verloop van de boekwaarde over 2018 is:

Nr	Complex	Vermeerderingen - verminderings in begrotingsjaar (bedragen x € 1.000)				
		BW 1-1-2018	Kosten 2018	Opbrengsten	Resultaat	BW 31-12-2018
	Bedrijvencomplexen					
53	De Merm Elst	2.930	75	304	0	2.701
55	De Merm Oost Elst	2.903	68	0	0	2.971
56	PvMG Zuid Heteren	1.998	117	1.722	187	581
74	Spoorallee	<u>1.991</u>	<u>53</u>	<u>216</u>	<u>0</u>	<u>1.829</u>
	<i>subtotaal</i>	<i>9.822</i>	<i>314</i>	<i>2.241</i>	<i>187</i>	<i>8.082</i>
	Woningbouwcomplexen					
14	Elst Zuid	637	29	0	0	666
41	Pr Irenestraat - Elst	836	200	1.025	- 12	0
49	Tobbenhof - Elst	401	106	487	- 21	0
71	Elst Centraal	5.125	180	4.734	0	571
84	Heteren Centrum	2.893	256	290	0	2.859
135	Steenbeekstraat	<u>0</u>	<u>121</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>121</u>
	<i>subtotaal</i>	<i>9.892</i>	<i>892</i>	<i>6.535</i>	<i>- 33</i>	<i>4.216</i>
	Totaal	19.714	1.206	8.776	154	12.298

2. Resultaat 2018

Het voordelig resultaat over 2018 van de grondexploitatie bedraagt € 206.000 en is samengesteld uit:

Bedrijvencomplexen (taakveld 3.2)

Mutatie in de voorziening verliesgevende bedrijventerreinen complexen:			
	53 De Merm	47	
	55 De Merm Oost	36	

78 Spoorallee	246	
	329	Voordeel
Tussentijdse winstneming Poort van Midden Gelderland Zuid	187	Voordeel
<i>Subtotaal</i>	516	<i>Voordeel</i>

Woningbouwcomplexen (taakveld 8.2)

Meer kosten		
41 Pr. Irenestraat	- 12	
49 Tobbenhof	- 21	
Mutatie - vrijval in de voorziening verliesgevende woningbouw complexen:		
71 Elst Centraal	114	1
84 Heteren Centrum	- 391	
<i>Subtotaal</i>	- 310	<i>Nadeel</i>
Totaal voordeel	206	

1 Elst Centraal

De geactualiseerde grondexploitatie richt zich op genoemde ontwikkeling van Elst Centraal West, waaronder het bouw- en woonrijp maken en gronduitgifte voor circa 24 appartementen. Het openbaar gebied dat reeds rondom Elst Centraal is gerealiseerd wordt uit de grondexploitatie gelaten. Dit deel heeft een boekwaarde van € 4.734.050. Deze boekwaarde komt ten laste van de getroffen voorziening. Per saldo heeft dit een positief effect op de jaarrekening van € 113.579 (door lagere lagere rentelasten).

Bij de tussentijdse rapportage 4 werd uitgegaan van een voordelig resultaat van € 205.000 (tussentijdse winstneming de Poort van Midden Gelderland Zuid). Het voordelige verschil van € 1.000 wordt veroorzaakt door:

	(bedragen x € 1.000)
Extra kosten afgesloten complexen (Pr. Irenestraat en Tobbenhof)	- 33
Mutatie voorziening verliesgevende complexen	- 62
Lagere tussentijdse winst Poort van Midden Gelderland Zuid	- 18
Elst Centraal omzetting van bedrijven naar woningbouw project	
- Afboeking openbaar gebied	- 4.734
- Vrijval voorziening	4.848
Totaal voordeel	1

3. De te verwachten resultaten van de actieve complexen in exploitatie

Het onderstaande overzicht toont de verschillen ten opzichte van 2018 van de te verwachten exploitatiesaldi van de actieve in exploitatie genomen grondcomplexen op basis van de geactualiseerde exploitatieopzetten per 1 januari 2019 (N = nadelig, V = voordelig, resultaat * € 1.000).

	Complex	GREX 1-1-2019		eindwaarde per	GREX 1-1-2018		eindwaarde per	verschillen t.o.v. 2018	
	<u>Bedrijvencomplexen</u>								
53	De Merm Elst	€ 487.673	N	31-12-2025	€ 534.748	N	31-12-2025	€ 47.075	V
55	De Merm Oost Elst	€ 457.843	N	31-12-2021	€ 493.518	N	31-12-2022	€ 35.675	V
56	PvMG Zuid Heteren	€ 259.923	V	31-12-2020	€ 519.097	V	31-12-2020	€ 259.174	N

74	Spoorallee	€ 238.484	N	31-12-2020	€ 484.446	N	31-12-2025	€ 245.962	V
	<i>subtotaal voordeel</i>	€ 259.923	V		€ 519.097	V		€ 259.174	N
	<i>subtotaal nadeel</i>	€ 1.184.000	N		€ 1.512.71 2	N		€ 328.712	V
	saldo	€ 924.077	N		€ 993.615	N		€ 69.538	V
	<u>Woningbouwcomplexen</u>								
14	Elst Zuid	€ 83.743	V	31-12-2020	€ 152.889	V	31-12-2019	€ 69.146	N
41	Prinses Irenestraat - Elst	€ 249.278	N	31-12-2018	€ 237.410	N	31-12-2018	€ 11.868	N
49	Tobbenhof - Elst	€ 65.711	N	31-12-2018	€ 45.010	N	31-12-2018	€ 20.701	N
71	Elst Centraal 1e fase	€ 254.306	N	31-12-2020	€ 5.101.924	N	31-12-2019	€ 4.847.618	V
84	Heteren Centrum	€ 712.459	N	31-12-2021	€ 321.818	N	31-12-2021	€ 390.641	N
135	Steenbeekstraat Zetten	€ 69.975	V	31-12-2021					
	<i>subtotaal voordeel</i>	€ 153.718	V		€ 152.889	V		€ 4.917.59 3	V
	<i>subtotaal nadeel</i>	€ 1.281.754	N		€ 5.706.16 2	N		€ 492.356	N
	saldo	€ 1.128.036	N		€ 5.553.27 3	N		€ 4.425.23 7	V
	Totaal	€ 2.052.113	N		€ 7.218.874	N		€ 4.355.69 9	V
	Complexen met een voordelig saldo	€ 413.641	V		€ 671.986	V		€ 258.345	N
	Complexen met een nadelig saldo	€ 2.465.754	N		€ 7.218.87 4	N		€ 4.753.12 0	V
	totaal voorzieningen	€ 2.465.754	N		€ 7.218.87 4	N		€ 4.753.120	V

4. Algemene toelichting

4.1 Uitgangspunten voor het samenstellen – actualiseren van grondexploitaties

Bij het opstellen van de Paragraaf Grondbeleid 2018 is per complex een inventarisatie gemaakt van de stand van zaken per 31-12-2018 en zijn voor de actieve in exploitatie genomen complexen de grondexploitaties geactualiseerd.

4.2 Het grondbeleid van de gemeente Overbetuwe

In februari 2018 is door de raad de Nota “Visie op rondbeleid 2018” vastgesteld. In deze nota worden de (on-)mogelijkheden, risico's en keuzen inzake het gemeentelijk grondbeleid beschreven en wordt aangegeven hoe dit beleid als sturingsmiddel en instrument bruikbaar is.

4.3 Risico's grondexploitatie

De risico's die de gemeente Overbetuwe loopt met de uitvoering van de grondexploitatie zijn:

- Organisatorische risico's:
 1. Nagekomen kosten bij de in het verleden afgesloten complexen.
 2. Het niet (volledig) toekennen van subsidies.
 3. Bodemverontreiniging.
 4. Archeologie.
 5. Onvoldoende ruimte voor de dekking van algemene kosten.
- Verhaalrisico's: Het niet volledig kunnen verhalen van kosten bij ontwikkelaars (bijdrage voor de bestemmingsreserve "Bovenwijkse voorzieningen", plankosten, ambtelijke kosten, e.d.).
- Economische risico's: Nadelige economische conjunctuur: dit heeft vooral consequenties voor het tempo van gronduitgifte (bij zowel woningbouwgronden als bedrijventerreinen).

Om deze risico's te kunnen dekken is een weerstandscapaciteit noodzakelijk.

De weerstandscapaciteit is een financiële buffer om tegenvallers op te vangen op een zodanige wijze, dat het voorzieningenniveau ongewijzigd kan worden gehandhaafd. Weerstandsvermogen geeft aan: de verhouding tussen risico's en weerstandscapaciteit. Door aandacht te besteden aan het weerstandsvermogen voor grondcomplexen en ruimtelijke projecten wordt voorkomen dat elke financiële tegenvaller aanleiding zal zijn tot bezuinigingen.

Door de gemeente Overbetuwe zijn in 2002 de reserves bouwgrondexploitatie van de fusiegemeenten overgeheveld naar de algemene reserve. Hierdoor is er geen afzonderlijke buffer (weerstandscapaciteit) meer aanwezig om mogelijke risico's te kunnen opvangen.

Voor de grondcomplexen is een gewogen risicoanalyse opgesteld. De gewogen risicobedragen per 01-01-2019 van de actieve complexen over de periode 2019-2025 worden benoemd als onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen in de programmabegroting. Het totale gewogen bedrag bedraagt circa € 1,49 miljoen. Tijdens het boekjaar vindt monitoring plaats van alle gewogen risicoanalyses uit het oogpunt van risicobeheersing en planoptimalisatie.

Naast deze nieuwe post in de Paragraaf Weerstandsvermogen is er binnen de gemeente Overbetuwe voor gekozen om de risico's van grondcomplexen als volgt te dekken:

Door het in stand houden van een deel van de algemene reserve voor het opvangen van tekorten en het treffen van specifieke voorzieningen voor verliesgevende complexen.

B. JAARREKENING

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de financiële verordening gemeente Overbetuwe 2017, vastgesteld door de raad op 6 december 2016 en de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. In deze toelichting worden de balansposten nader toegelicht.

1. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2017 van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarstukken moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

2. Balans

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs,

verminderd met de afschrijvingen en de waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

Geactiveerde kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden annuïteitsgewijs in maximaal 5 jaar afgeschreven.

Saldi van agio en disagio en kosten van sluiten van geldleningen worden afgeschreven in een termijn die gelijk is aan de looptijd van de lening.

Met ingang van 2016 schijft het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor dat bijdrage in de activa van derden wordt gepresenteerd onder de immateriële vaste activa. Tot en met 2015 werden deze conform de BBV gepresenteerd onder de financiële vast activa.

Bijdragen aan activa van derden worden geactiveerd. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Deze materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen vervaardigings- c.q. verkrijgingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht, waarbij wordt afgeschreven op het saldo.

Materiele vaste activa met economisch nut

Materiële vaste activa met economisch nut worden annuïteitsgewijs afgeschreven in:

- a. 60 jaar: aanleg van riolen
- b. 45 jaar: aanleg van pomphutten en persleidingen
- c. 40 jaar: nieuwbouw woonruimten en bedrijfsgebouwen
- d. 25 jaar: renovatie, restauratie woonruimten en bedrijfsgebouwen
- e. 15 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen, aanleg van pompinstallaties
- f. 10 jaar: veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen, telefooninstallaties, kantoormeubilair, schoolmeubilair, aanleg tijdelijke terreinwerken, nieuwbouw tijdelijke woonruimten en bedrijfsgebouwen, groot onderhoud woonruimten en bedrijfsgebouwen
- g. 5 jaar: automatiseringsapparatuur en programmatuur

afschrijvingstermijn afzonderlijk vast te stellen: unieke projecten niet vallend onder het bovenstaande.

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 5.000,- worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Deze laatst genoemde worden altijd geactiveerd. Conform de notitie grondexploitaties 2016 van de commissie BBV zijn NIEGG en bouwgronden in exploitatie (BIE) die per 1 januari 2016 uit exploitatie zijn genomen, op basis van een overgangsbepaling tegen de boekwaarde per 1 januari 2016 (ingangsdatum Wijzigingsbesluit) geherrubriceerd naar de materiële vaste activa. Deze overgangsbepaling heeft een looptijd van 4 jaar. Uiterlijk 31 december 2019 zal een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets. Wordt daarbij een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan zal dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van deze gronden.

Materiele vaste activa met maatschappelijk nut

Met ingang van 2017 is het niet meer toegestaan om kapitaaluitgaven met een meerjarig maatschappelijk nut gedaan in de openbare ruimte onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves in één keer ten laste van de exploitatie te brengen. Deze investeringen moeten met ingang van 2017 worden geactiveerd en afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur.

Kapitaaluitgaven in de openbare ruimte met een meerjarig maatschappelijk nut (aanleg, groot onderhoud en reconstructie van wegen, waterwegen, civiele kunstwerken, groen en kunstwerken) worden afgeschreven in 20 jaar.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zonodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Voorraden

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede de rentekosten berekend zoals voorgeschreven in het BBV en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Uitzettingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen hun nominale waarde onder aftrek van eventuele noodzakelijk geachte voorzieningen wegens oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Passiva

Voor zover niet anders vermeld, zijn de passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die terzake geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid terzake nader uiteengezet.

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten.

b. bestaande risico's op balansdatum terzake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is.

c. kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie.

d. Van derden verkregen middelen (niet zijnde rijk, provincie, EU) die specifiek besteed moeten worden.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten

	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie 2018		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Programma									
Openbare orde en veiligheid	-66.527	3.061.958	2.995.431	-69.831	3.567.277	3.497.446	-117.157	3.527.560	3.410.403
Verkeer, vervoer en waterstaat	-25.715	3.955.982	3.930.267	-	4.445.043	4.342.428	-97.777	4.365.781	4.268.003
Economische zaken	-	997.743	255.470	-	1.047.743	151.970	-	806.644	-
Onderwijs	-	5.658.772	5.343.701	-	6.043.312	5.858.195	-	5.503.625	-
Cultuur, sport en recreatie	-	7.041.341	5.885.484	-	7.623.840	6.490.398	-	7.913.681	-
Sociale voorzieningen en maatsch.dienstverlening	-	39.894.411	30.027.996	-	43.526.868	32.900.901	-	45.466.071	-
Volksgezondheid en milieu	-	8.389.942	130.849	-	9.318.983	759.611	-	8.871.202	-
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-	2.422.056	1.063.022	-	2.747.126	699.924	-	3.339.935	-
Financiën en bedrijfsvoering	-	13.530.157	13.529.113	-	13.912.305	13.021.261	-	14.527.155	-
Algemeen bestuur	-	2.685.439	1.951.691	-	2.912.131	1.976.002	-	3.039.918	-

Subtotaal Programma's	22.524.777	87.637.801	65.113.024	25.446.492	95.144.628	69.698.136	26.388.233	97.361.573	70.973.339
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	8.946.057	874.495	8.071.562	11.124.057	961.241	10.162.816	11.129.741	878.922	10.250.819
Algemene uitkeringen	59.492.742	0	59.492.742	60.238.288	0	60.238.288	60.684.687	0	60.684.687
Dividend	217.069	30.208	186.861	237.069	30.208	206.861	-222.020	15.229	206.791
Saldo financieringsfuncties	1.233.828	13.583	1.220.245	1.403.828	706.884	2.110.712	1.359.487	58.224	1.301.262
Overige algemene dekkingsmiddelen	586.671	3.448.091	2.861.420	405.938	2.408.324	2.002.386	-234.182	2.480.716	2.246.534
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	70.476.367	4.366.377	66.109.990	73.409.180	2.692.889	70.716.291	73.630.117	3.433.091	70.197.026
Onvoorzien	0	54.000	54.000	0	22.822	22.822	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	113.600	189.000	75.400	-113.597	207.202	93.605
Totaal algemene dekkingsmiddelen	70.476.367	4.420.377	66.055.990	73.522.780	2.904.711	70.693.469	73.743.714	3.640.293	70.103.421
Gerealiseerde totaal saldo baten en lasten	93.001.144	92.058.178	942.966	98.969.272	98.049.339	995.333	100.131.947	101.001.866	869.919

Toevoeging / onttrekking aan reserves	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie 2018		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
per programma									
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer, vervoer en waterstaat	165.090	87.615	-77.475	-65.000	150.115	85.115	-27.125	152.855	125.730
Economische zaken	0	0	0	-355.542	0	355.542	-388.174	0	388.174

						2			4
Onderwijs	-47.912	0	-47.912	0	0	0	-18.500	0	-18.500
Cultuur, sport en recreatie	-92.786	0	-92.786	-162.002	0	162.002	-145.616	0	145.616
Sociale voorzieningen en maatsch.dienstverlening	0	0	0	-333.861	0	333.861	-289.859	0	289.859
Volksgezondheid en milieu	0	0	0	-719.000	0	719.000	-509.104	0	509.104
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	178.441	0	178.441	-155.482	0	155.482	-64.820	70.535	5.715
Financien en bedrijfsvoering	139.275	3.587	135.688	-482.734	256.587	226.147	-348.440	256.444	-91.996
Algemeen bestuur	0	0	0	-154.275	0	154.275	-154.275	0	154.275
Algemene Dekkingsmiddelen	182.249	7.145	175.104	-182.249	1.956.517	1.774.268	-180.377	1.956.668	1.776.291
Reserves sociaal deelfonds	0	236.000	236.000	0	236.000	236.000	0	236.000	236.000
Subtotaal mutaties reserves	805.753	334.347	471.406	2.610.145	2.599.219	-10.926	2.126.290	2.672.502	546.212
Totaal	93.806.897	92.392.525		101.579.417	100.648.558		102.258.237	103.674.367	
Gerealiseerde resultaat			1.414.372			930.859			1.416.131

Een positief getal = negatief resultaat

Een negatief getal = positief resultaat

Toelichting overzicht van baten en lasten

Toelichting overzicht van baten en lasten

Bij TussenRapportage 4 werd er een positief rekeningsresultaat verwacht van afgerond	€ 930.859
In het dienstjaar 2018 is een negatief rekeningsresultaat behaald van afgerond	€ 1.416.131
Per saldo een hoger resultaat dan geraamd van	€ 2.346.990
Oorzaak (benoeming van de taakvelden met een afwijking groter dan € 100.000):	

	Voordeel	Nadeel
Programma Openbare orde en veiligheid voordeel (€ 87.000)	87.000	
Geen taakvelden met een afwijking groter dan € 100.000		

<u>Programma Verkeer, vervoer en waterstaat (voordeel € 74.000)</u>	74.000	
Geen taakvelden met een afwijking groter dan € 100.000		
<u>Programma Economische zaken (voordeel € 371.000)</u>		
TV 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	349.000	
Overige taakvelden: saldo van de voor- en nadelen	22.000	
<u>Programma Onderwijs (voordeel € 555.000)</u>		
TV 4.2 Onderwijshuisvesting	421.000	
TV 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	134.000	
<u>Programma Cultuur en recreatie (nadeel € 231.000)</u>		
TV 5.2 Sportaccommodaties	139.000	
TV 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie		364.000
Overige taakvelden: saldo van voor- en nadelen		6.000
<u>Programma Sociale voorz. en maatsch. Dientverl. (nadeel € 1.585.000)</u>		
TV 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	307.000	
TV 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (Schuldhelpverlening)	164.000	
Overige taakvelden: saldo van voor- en nadelen		170.000
<u>Producten sociaal domein: Totaal</u>		1.886.000
TV 6.2 Wijkteams		
TV 6.4 Begeleide participatie		
TV 6.5 Arbeidsparticipatie		
TV 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO).		
TV 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+.		
TV 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-.		
TV 6.82 Geëscaleerde zorg 18-.		
<u>Programma Volksgezondheid en milieu (nadeel € 21.000)</u>		
TV 7.2 Riolerings		173.000
TV 7.3 Milieubeheer	112.000	
Overige taakvelden: saldo van voor- en nadelen	40.000	
<u>Programma Ruimtelijke ord.en Volksh.vesting (voordeel € 84.000)</u>		
TV 8.1 Ruimtelijke ordening	140.000	
TV 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)		276.000

TV 8.3 Wonen en bouwen	220.000	
Programma Financiën en bedrijfsvoering (nadeel € 606.000)		
TV 0.4 Overhead		606.000
Programma Algemeen bestuur (nadeel € 4.000)		4.000
Geen taakvelden met een afwijking groter dan € 100.000		
<i>Subtotaal programma's</i>	<u>2.209.000</u>	<u>3.485.000</u>
	Voordeel	Nadeel
Algemene dekkingsmiddelen (nadeel € 515.000)		
TV 0.5 Treasury		810.000
TV 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	446.000	
TV 0.8 Overige baten en lasten		221.000
Overige taakvelden: saldo van voor- en nadelen	70.000	
<i>Subtotaal algemene dekkingsmiddelen</i>	<u>516.000</u>	<u>1.031.000</u>
<u>Toevoeging/onttrekking aan reserves per programma</u>		
Openbare orde en veiligheid		38.000
Verkeer, vervoer en waterstaat	30.000	
Economische zaken	19.000	
Onderwijs		16.000
Cultuur, sport en recreatie		44.000
Sociale voorzieningen en maatsch.dienstverlening		210.000
Volksgezondheid en milieu		91.000
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting		205.000
Financiën en bedrijfsvoering		
Algemeen bestuur		
Algemene Dekkingsmiddelen		2.000
Reserves sociaal deelfonds		
<i>Subtotaal Reserves</i>	<u>49.000</u>	<u>606.000</u>
Afrondingsverschillen		1.000
TOTAAL	2.774.000	5.121.000
		- 2.347.000

Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de financiële verantwoording van de programma's.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Taakveld	Omschrijving	Raming 2018 na wijziging	Werkelijk 2018	Voordeel / Nadeel (-)
	a) Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is:			
0.61	Baten OZB-woningen	-4.926.400	-4.932.196	-5.796
0.62	Baten OZB-niet woningen	-2.246.800	-2.239.385	7.415
0.64	Baten Hondenbelasting	-278.243	-284.400	-6.157
0.64	Baten Reclamebelasting	-76.300	-75.525	775
0.64	Baten Precariobelasting	-2.855.250	-2.854.397	853
0.64	Lasten heffingen en invorderingen	220.177	135.194	-84.983
	Totaal a	-10.162.816	-10.250.709	-87.893
	b) Algemene uitkering			
0.7	Algemene uitkering	-38.246.544	-38.692.942	-446.398
0.7	Uitkering deelfonds sociaal domein	-21.991.744	-21.991.745	-1
	Totaal b	-60.238.288	-60.684.687	-446.399
0.5	c) Dividend			
	Deelneming/Dividend BNG	-54.330	-53.970	360
	Deelneming/ Dividend Vitens	-109.544	-113.855	-4.311
	Deelneming/Dividend Ondernemingscentrum De Schalm	-40.000	-40.000	0
	Totaal c	-203.874	-207.824	-3.950
0.5/0.8	d) Saldo van de financieringsfunctie Totaal d	-1.209.109	-97.971	-1.111.138
	e) Overige algemene dekkingsmiddelen			
0.8	Financiële Ruimte (excl. onvoorzien, zie onderaan)	0	0	0
0.9	Vennootschapsbelasting	75.400	0	93.605
0.8	Stelposten	87.132	0	-87.132
0.8	Aan projecten toe te rekenen kosten	0	0	0
0.8	Onderuitputting	-170.933	0	170.933
	Totaal	-8.401	0	177.406
0.8	Onvoorzien	22.822	0	-22.822
	Totaal e	14.421	0	154.584

	TOTALEN	-71.799.666	-71.241.191	-1.494.796

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

Toelichting taakveld 0.5 Treasury	Voordelen	Nadelen	I/S
- Op grond van de BBV-voorschriften moeten de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden worden toegerekend. Deze toerekening van rentekosten vindt plaats op basis van een bij de begroting (voor)gecalculeerd omslagrentepercentage. Het bij de begroting 2018 berekende percentage kwam uit op 2,02% . Dit mag worden afgerond op een half procent en dus is in de begroting 2018 (net als in de begroting 2017) een omslagpercentage gehanteerd van 2,5%. Het verschil tussen die 2,5% en 2,02% is als renteresultaat geraamd op het taakveld 0.5 Treasury. Bij het opmaken van de jaarstukken 2018 bleek dat het werkelijke rentepercentage is uitgekomen op 1,94%. Het verschil tussen het werkelijke en het begrote rentepercentage was hierdoor dusdanig groot dat op grond van de BBV-voorschriften een nacalculatie verplicht was. Het gevolg van deze rentecorrectie is dat op alle taakvelden sprake is van lagere rentelasten. Immers in de begroting was gerekend met 2,5% en werkelijk is gerekend met 1,94%. De lagere rentelasten op de taakvelden hebben echter geen budgettair effect omdat door de nacalculatie op het taakveld 0.5 Treasury een veel lager dan verwacht renteresultaat is ontstaan (€ 769.000). Uitzondering hierop zijn de lagere rentelasten op het taakveld 7.2 Riolerings ter grootte van € 147.000. Deze lagere rentelasten komen namelijk ten gunste van de burgers (verrekend via de rioolheffing) en dus betekent dat wel een budgettair nadeel voor de gemeente. - Lagere rente ten gunste van de algemene dienst door lagere saldi van de voorzieningen per 1 januari 2018. Saldo diverse overige voor- en nadelen		769.000	I
		23.000	I
		18.000	I
Totaal	0	810.000	

Toelichting taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	Voordelen	Nadelen	I/S
In TR4-2018 was de Algemene Uitkering (AU) nog gebaseerd op de septembercirculaire 2018. Nadien is de decembercirculaire ontvangen, waaruit nog enkele (geringe) verhogingen van de AU voortvloeiden. Verder is de inkomstenmaatstaf uiteindelijk wat minder negatief uitgevallen en verschillen de bij de maatstaven gehanteerde werkelijk aantallen wat van de gehanteerde begrote aantallen. Tenslotte hebben er nog nabetalingen plaats gevonden over 2016 en 2017. Per saldo heeft dit geresulteerd in een voordeel van € 446.000 ten opzichte van de bijgestelde raming in TR4-2018. Omdat een deel hiervan echter via de resultaatbestemming wordt gereserveerd komt het budgettaire voordeel ten opzichte van de TR4 uit op € 231.000. <i>Hieronder de verschillenanalyse:</i> - Nog niet afgerekend lager accres 2018. Bij het opstellen van TR4-2018 was al duidelijk dat sprake zal zijn van een aanzienlijke onderuitputting op de Rijksbegroting 2018 door voornamelijk lagere uitgaven voor zorg en infrastructuur. Vanwege het "samen de trap op en samen de trap af" zal dit naar verwachting een effect van ca. € 100 miljoen hebben op het gemeentefonds. Dit betekent voor ons ca. 8 punten en dus een bedrag van ca. € 215.000 dat moet worden terugbetaald. De daadwerkelijke afrekening vindt echter pas plaats in 2019 bij de meicirculaire 2019. Hoewel aan de ramingskant van de AU hier al rekening mee is gehouden, is het op grond van de BBV-voorschriften niet toegestaan om hiervoor ook al een werkelijke balanspost op te nemen. In de jaarrekening moet volgens de voorschriften de laatste gepubliceerde accresmededeling worden verwerkt en dat is die uit de septembercirculaire 2018. Dit betekent in deze jaarrekening dus een voordeel van € 215.000 dat via de resultaatbestemming in een reserve wordt gestort in afwachting van de definitieve afrekening in mei 2019. - Verhoging van de uitkeringsfactor met 1 punt. - Inkomstenmaatstaf minder negatief. - Positief saldo van hoeveelheidsverschillen tussen begrote en werkelijke aantallen bij de maatstaven. - Hoger bedrag aan afrekeningen AU 2016 en 2017 naar aanleiding van definitieve vaststelling maatstaven. - Overige kleine verschillen.	215.000		I
	26.000		S
	85.000		S
	76.000		S
	21.000		I
	23.000		I
Totaal	446.000	0	

In de begroting 2019 is al rekening gehouden met deze structurele mutaties.

Toelichting taakveld 0.8 Overige baten en lasten	Voordelen	Nadelen	I/S
- Noodzakelijke aanvulling van de voorziening dubieuze debiteuren op basis van een recente herberekening.		138.000	I
- Noodzakelijke aanvulling van de voorziening dubieuze debiteuren belastingen op basis van recente herberekening.		41.000	I
- De slotafrekening van de huur van de huisvesting bij het CWI leidde tot een niet voorziene eenmalige nabetaling.		17.000	I
- Betaalde rente aan de Belastingdienst vanwege naheffingsaanslagen BTW-compensatiefonds en omzetbelasting.		20.000	I
Saldo diverse overige voor- en nadelen		5.000	I
Totaal	0	221.000	

Mutaties op reserves

Mutaties op reserves

Lasten	Begr.na wijz. 2018	Werkelijk 2018	Verschil
61099005 Mutaties reserves programma 02	150.115	152.855	-2.740
61099035 Mutaties reserves programma 08	0	70.535	-70.535
61099040 Mutaties reserves programma 09	256.587	256.444	143
61099050 Mutaties reserves al	1.956.517	1.956.668	-151
61099055 Toev.reser.soc.df	<u>236.000</u>	<u>236.000</u>	<u>0</u>
Totaal	2.599.219	2.672.502	-73.283
Baten	Begr.na wijz. 2018	Werkelijk 2018	Verschil
61099000 Mutaties reserves programma 01	-65.000	-27.125	-37.875
61099005 Mutaties reserves programma 02	-355.542	-388.174	32.632
61099010 Mutaties reserves programma 03	0	-18.500	18.500
61099015 Mutaties reserves programma 04	-162.002	-145.616	-16.386
61099020 Mutaties reserves programma 05	-333.861	-289.859	-44.002
61099025 Mutaties reserves programma 06	-719.000	-509.104	-209.896
61099030 Mutaties reserves programma 07	-155.482	-64.820	-90.662
61099035 Mutaties reserves programma 08	-482.734	-348.440	-134.294
61099040 Mutaties reserves programma 09	-154.275	-154.275	0
61099045 Mutaties reserves programma 10	0	0	0
61099050 Mutaties reserves al	<u>-182.249</u>	<u>-180.377</u>	<u>-1.872</u>
Totaal	-2.610.145	-2.126.290	-483.855
Saldo	Begr.na wijz. 2018	Werkelijk 2018	Verschil
61099000 Mutaties reserves programma 01	-65.000	-27.125	-37.875
61099005 Mutaties reserves programma 02	-205.427	-235.319	29.892
61099010 Mutaties reserves programma 03	0	-18.500	18.500
61099015 Mutaties reserves programma 04	-162.002	-145.616	-16.386
61099020 Mutaties reserves programma 05	-333.861	-289.859	-44.002
61099025 Mutaties reserves programma 06	-719.000	-509.104	-209.896
61099030 Mutaties reserves programma 07	-155.482	-64.820	-90.662
61099035 Mutaties reserves programma 08	-482.734	-277.905	-204.829
61099040 Mutaties reserves programma 09	102.312	102.169	143
61099045 Mutaties reserves programma 10	0	0	0
61099050 Mutaties reserves al	1.774.268	1.776.291	-2.023
61099055 Toev.reser.soc.df	<u>236.000</u>	<u>236.000</u>	<u>0</u>
Totaal	-10.926	546.212	-557.138

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Toevoegingen	2018
Toevoeging aan reserves programma 01	0
Toevoeging aan reserves programma 02	0
Toevoeging aan reserves programma 03	0
Toevoeging aan reserves programma 04	0
Toevoeging aan reserves programma 05	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0
Toevoeging aan reserves programma 07	0
Toevoeging aan reserves programma 08	0
Toevoeging aan reserves programma 09	0
Toevoeging aan reserves programma 10	0
Toevoeging aan reserves algemene dekkingsmiddelen	0
Totaal toevoegingen	0
Onttrekkingen	2018
Onttrekkingen aan reserves programma 01	0
Onttrekkingen aan reserves programma 02	166.441
Onttrekkingen aan reserves programma 03	0
Onttrekkingen aan reserves programma 04	47.918
Onttrekkingen aan reserves programma 05	92.786
Onttrekkingen aan reserves programma 06	0
Onttrekkingen aan reserves programma 07	0
Onttrekkingen aan reserves programma 08	178.441
Onttrekkingen aan reserves programma 09	139.275
Onttrekkingen aan reserves programma 10	0

Onttrekkingen aan reserves algemene dekkingsmiddelen	0
Totaal onttrekkingen	624.861

De rentebijbeschrijvingen zijn net als in de begroting 2018 als incidenteel aangemerkt.

Toelichting op reserves

Toelichting op reserves

Toelichting op de afwijking:	Bedragen voordelen	Bedragen nadelen	Incident. (I) of Struct. (S)
Mutaties reserves: nadeel € 557.138			
Voordelen:			
Programma 02			
Niet geraamde onttrekking saldo 2018 complex B016 Afslag 38	153.000		I
Niet geraamde onttrekking saldo 2018 complex B012 Spoorzone	9.000		I
Hogere onttrekking uit reserves:			
- Kapitaallasten vervanging materieel Openbare Werken	1.000		I
Programma 03			
Hogere onttrekking uit reserves:			
- Mobiliteitsmanagement	19.000		I
Programma 06			
Hogere onttrekking uit reserves:			
- Inhuur procesbegeleider SD	5.000		I
Programma 08			
Hogere onttrekking uit reserves:			
- Grondaankoop Zetten	6.000		I
Nadelen:			
Programma 01			
Lagere onttrekking uit reserves:			
- Project ondermijning		38.000	I
Programma 02			
Hogere rentebijbeschrijving BR Verv. materieel Openbare Werken		3.000	I
Lagere onttrekking uit reserves			
- Huurkosten Ginaf		1.000	I

- Bevorderen optimale verbindingen tussen kernen		17.000	I
- Lichtplan 2018 (vervanging masten)		135.000	I
Programma 04			
Lagere onttrekking uit reserves:			
- Subsidie De Vlinderboom		13.000	I
- Visie basisonderwijs		4.000	I
Programma 05			
Lagere onttrekking uit reserves:			
- Uitvoering nota recreatie en toerisme		19.000	I
- Voorbereiding nieuwbouw zwembad De Helster		22.000	I
- Projectregisseur speelplannen		2.000	I
Programma 06			
Lagere onttrekking uit reserves:			
- Uitvoeringsplan Opgeteld Beter		160.000	I
- Preventie schuldhelpverlening		4.000	I
- Onderzoek kerngericht werken		51.000	I
Programma 07			
Lagere onttrekking uit reserves:			
- Haalbaarheidsstudie verkabeling hoogspanningslijnen		32.000	I
- Huurkosten Ginaf		5.000	I
- Routekaart Duurzaamheid		53.000	I
Programma 08			
Lagere onttrekking uit reserves:			
- Invoering omgevingswet		61.000	I
- Aanleg tijdelijk plein Heteren		26.000	I
- Projectbureau glasvezel		47.000	I
- Project handhaving strijdige bewoning		4.000	I
- Project BAG-terugmeldingen		2.000	I
Niet geraamde storting bijdragen fonds bovenwijkse voorzieningen		71.000	I
Programma 90 Algemene dekkingsmiddelen			
Lagere onttrekking uit reserves:			
- Startersleningen		2.000	I
Totaal	193.000	750.000	

Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid

	Begroting na wijziging			Realisatie 2018			Begrotingsafwijking		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Programma									
Openbare orde en veiligheid	-69.831	3.567.277	3.497.446	-117.157	3.527.560	3.410.403	47.326	39.717	87.043
Verkeer, vervoer en waterstaat	-102.615	4.445.043	4.342.428	-97.777	4.365.781	4.268.003	4.838	79.262	74.425
Economische zaken	-895.773	1.047.743	151.970	1.025.936	806.644	219.291	130.163	241.099	371.261
Onderwijs	-185.117	6.043.312	5.858.195	-200.187	5.503.625	5.303.437	15.070	539.687	554.758
Cultuur, sport en recreatie	1.133.442	7.623.840	6.490.398	1.192.765	7.913.681	6.720.916	59.323	289.841	230.518
Sociale voorzieningen en maatsch.dienstverlening	10.625.967	43.526.868	32.900.901	10.980.618	45.466.071	34.485.454	354.651	1.939.203	1.584.553
Volksgezondheid en milieu	8.559.372	9.318.983	759.611	8.090.130	8.871.202	781.072	469.242	447.781	-21.461
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	2.047.202	2.747.126	699.924	2.724.198	3.339.935	615.738	676.996	592.809	84.186
Financiën en bedrijfsvoering	-891.044	13.912.305	13.021.261	-899.946	14.527.155	13.627.209	8.902	614.850	605.948
Algemeen bestuur	-936.129	2.912.131	1.976.002	1.059.520	3.039.918	1.980.399	123.391	127.787	-4.397
Subtotaal Programma's	25.446.492	95.144.628	69.698.136	26.388.233	97.361.573	70.973.339	941.741	2.216.945	1.275.203
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	11.124.057	961.241	10.162.816	11.129.741	878.922	10.250.819	5.684	82.319	88.003
Algemene uitkeringen	60.238.288	0	60.238.288	60.684.687	0	60.684.687	446.399	0	446.399
Dividend	-237.069	30.208	206.861	-222.020	15.229	206.791	15.049	14.979	-70
Saldo financieringsfunctie	1.403.82	-706.884	2.110.7	1.359.48	58.224	1.301.2	44.34	765.10	809.45

	8		12	7		62	1	8	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	-405.938	2.408.324	2.002.386	-234.182	2.480.716	2.246.534	171.756	-72.392	244.148
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	73.409.180	2.692.889	70.716.291	73.630.117	3.433.091	70.197.026	220.937	740.202	519.265
Onvoorzien	0	22.822	22.822	0	0	0	0	22.822	22.822
Vennootschapsbelasting	-113.600	189.000	0	-113.597	207.202	93.605	-3	-18.202	-18.205
Totaal algemene dekkingsmiddelen	73.522.780	2.904.711	70.693.469	73.743.714	3.640.293	70.103.421	220.934	735.582	496.443
Gerealiseerde totaal saldo baten en lasten			995.333			776.314			1.771.647
Toevoeging/onttrekking aan reserves									
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer, vervoer en waterstaat	-65.000	150.115	85.115	-27.125	152.855	125.730	37.875	-2.740	-40.615
Economische zaken	-355.542	0	355.542	-388.174	0	388.174	32.632	0	32.632
Onderwijs	0	0	0	-18.500	0	-18.500	18.500	0	18.500
Cultuur, sport en recreatie	-162.002	0	162.002	-145.616	0	145.616	16.386	0	-16.386
Sociale voorzieningen en maatsch.dienstverlening	-333.861	0	333.861	-289.859	0	289.859	44.002	0	-44.002
Volksgezondheid en milieu	-719.000	0	719.000	-509.104	0	509.104	209.896	0	209.896
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-155.482	0	155.482	-64.820	70.535	5.715	90.662	-70.535	161.197
Financiën en bedrijfsvoering	-482.734	256.587	226.147	-348.440	256.444	-91.996	134.294	143	134.151
Algemeen bestuur	-154.275	0	-	-154.275	0	-	0	0	0

			154.275			154.275			
Algemene Dekkingsmiddelen	-182.249	1.956.517	1.774.268	-180.377	1.956.668	1.776.291	-1.872	-151	-2.023
Reserves sociaal deelfonds	0	236.000	236.000	0	236.000	236.000	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	2.610.145	2.599.219	-10.926	2.126.290	2.672.502	546.212	483.855	-73.283	557.138
Totaal	101.579.417	100.648.558		102.258.237	103.674.367		678.820	3.025.809	
Gerealiseerde resultaat			-930.859			1.416.131			-2.346.990

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

Programma Cultuur, sport en recreatie

Begrotingsoverschrijding € 289.841. Dit wordt nagenoeg geheel veroorzaakt door hogere dan geraamde uitgaven voor aan derden uitbesteed werk voor groenonderhoud. De hogere uitgaven komen deels doordat in 2018 nog facturen zijn betaald voor in 2017 verrichte werkzaamheden. Daarnaast is een deel van de kosten uit het groenbestek niet juist toegerekend aan andere taakvelden. Hierdoor staat tegenover het nadeel op andere taakvelden binnen andere programma's een voordeel (lagere uitgaven dan geraamd).

Programma Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

Begrotingsoverschrijding € 1.939.203. De belangrijkste oorzaak hiervoor zit in het Sociaal Domein en betreffen hogere dan geraamde uitgaven voor jeugdzorg. Daarnaast heeft een afboeking plaatsgevonden van nog openstaande bijstandsvorderingen. Dit wordt echter grotendeels gecompenseerd door een niet geraamde vrijval uit de voorziening dubieuze debiteuren SoZa.

Programma Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Begrotingsoverschrijding € 592.809. Dit heeft twee grote oorzaken. Zo moest voor het complex Heteren Centrum een aanvullende storting van € 391.000 worden gedaan in de voorziening verliesgevende complexen op basis van een geactualiseerde exploitatieopzet. Daarnaast zijn er ca. € 360.000 aan niet geraamde uitgaven vanwege de uitkoop van een woning onder een hoogspanningsverbinding. Deze laatste uitgaven zijn volledig gecompenseerd door een niet geraamde bijdrage van het Rijk op grond van de van toepassing zijn uitkoopregeling.

Programma Financiën en bedrijfsvoering

Begrotingsoverschrijding € 614.850. Dit betreft voornamelijk loonkosten van de ondersteunende teams en Team Projectrealisatie. Tegenover een deel van deze overschrijdingen staan echter lagere dan geraamde loonkosten bij andere programma's. Daarnaast is onder meer sprake van hogere dan geraamde uitgaven voor ICT (software en hardware) door onder een nagekomen factuur 2017.

Programma Algemeen bestuur

Begrotingsoverschrijding € 127.787. Ongeveer de helft van deze overschrijding wordt veroorzaakt door een hogere afdracht aan het Rijk voor afgegeven reisdocumenten en een hogere afdracht aan de RDW voor afgegeven rijbewijzen. Deze hogere lasten worden volledig gecompenseerd door een

hogere legesopbrengst dan geraamd. De andere helft van de overschrijding betreft meerkosten van het college inclusief voormalige wethouders waaronder extra opleidingskosten en pensioenvoorziening als gevolg van de nieuwe collegesamenstelling na de gemeenteraadsverkiezingen.

Toevoeging aan reserves

Bij de stortingen in de reserves (lasten) doet zich een begrotingsoverschrijding voor van € 73.283. Dit is nagenoeg geheel het gevolg van geraamde storting in de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen wegens ontvangen bijdragen voor bovenwijken. Tegenover deze niet geraamde storting staat een niet geraamde ontvangst van dezelfde omvang.

Overzicht incidentele baten en lasten

Progr.	Taakveld	Incidentele baten en lasten	Voordeel	Nadeel
3	3.2	Vrijval voorziening verliesgevende complexen (Sporlaan, Elst Centraal, De Merm en De Merm Oost)	460.000	
4	4.2	Lagere kapitaallasten onderwijshuisvesting door vertraging in uitvoering nieuwbouw projecten	160.000	
4	4.2	Lagere rentelasten door verplichte nacalculatie rente.	270.000	
5	5.7	Hogere uitgaven aan derden uitbesteed werk voor groenonderhoud		288.000
6	6.1	Minder uitgaven integratie en participatie van vergunninghouders	280.000	
6	6.3	Geen uitgaven voor het Uitvoeringsplan Opgeteld Beter (Schuldhelpverlening)	160.000	
6	Diversen	Hogere uitgaven Sociaal Domein (hoofdzakelijk jeugdzorg)		1.886.000
7	7.2	Lagere kapitaallasten door nacalculatie rente en vertraging in uitvoering projecten	169.000	
7	7.2	Doorschuiven werkzaamheden rioolinspectie naar 2019	137.000	
7	7.2	Lagere onttrekking uit de voorziening riolering		563.000
8	8.1	Minder uren besteed aan ruimtelijke ordening algemeen	135.000	
8	8.2	Storting in voorziening verliesgevende complexen vanwege complex Heteren Centrum		391.000
8	8.3	Hogere opbrengst leges omgevingsvergunningen	131.000	
9	0.4	Hogere kosten P-budget		128.000
9	0.4	Hogere loonkosten ondersteunende teams		240.000
Alg. dek.	0.5	Lagere renteresultaat op taakveld Treasury door nacalculatie rente		769.000
Alg. dek.	0.7	Nog niet afgerekend lager accres 2018	215.000	
Alg. dek.	0.8	Storting in de voorziening dubieuze debiteuren		138.000
			2.117.000	4.403.000

Overzicht aanwending onvoorzien

Overzicht aanwending post "onvoorzien" 2018, ex. artikel 28, sub b BBV

Maand	Nr. wijz.	Omschrijving	Bedrag
		Raming oorspronkelijke begroting 2018	54.000
Januari	3	Financiële consequenties vaststellen GRP 2018-2022	43.254
	51	Voorzieningen oudere jeugd Driel: betreft dekking beheers- en kapitaallasten	- 15.518
	52	Aanvullend budget aankoop grond Park Lingezege: betreft rentelast	- 2.500
Februari	8	Lichtplan Overbetuwe: onderhoudskosten	- 42.780
Mei	59	Kappen eikenbomen Kerklaan Heteren: betreft dekking kapitaallasten	- 3.496
Juni	60	Boscompensatie A50: aanvullend budget: betreft dekking kapitaallasten	- 6.735
September	66	Aanvullende bijdrage kleedaccommodatie Spero: betreft dekking kapitaallasten	- 1.992
Oktober	67	Aanpassing voetbalkooi Narcissenstraat Heteren: betreft dekking kapitaallasten	-1.411
		Restantraming in jaarrekening 2018	22.822

Balans

Balans per 31 december 2018

ACTIVA				PASSIVA			
(bedragen x € 1.000,--)	Ultimo 2018		Ultimo 2017	(bedragen x € 1.000,--)	Ultimo 2018		Ultimo 2017
Vaste activa				Vaste passiva			
<i>Immateriële activa</i>		988	1.014	<i>Eigen vermogen</i>		41.236	42.106
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	988		1.014	- Algemene reserve	20.751		17.497
				- Bestemmingsreserves	21.901		21.372
<i>Materiële vaste activa</i>		121.432	121.215		42.652		38.868
- Investerings met een economisch nut				- Gerealiseerde resultaat	-1.416		3.238
- overige investeringen met een economisch nut	85.896		85.547				
- Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van				<i>Voorzieningen</i>		24.024	24.572
kosten een heffing kan worden geheven	29.054		29.122	- Voorzieningen voor risico's	6.393		6.717
- Investerings in openbare ruimte met uitsluitend een				- Voorzieningen voor egalisatie	4.287		4.147

maatschappelijk nut	6.482		6.546		- Voorzieningen voor bekleemde middelen	13.344		13.708	
<i>Financiële vaste activa</i>		8.190		8.581	<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>		64.397		63.954
- Kapitaalverstrekkingen aan:									
- deelnemingen	209		209		- Onderhandse leningen van:				
- gemeenschappelijke regelingen	0		0		- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	52.905		62.221	
- overige verbonden partijen	545		545		- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren				
						11.469		1.702	
- Leningen aan:					- Waarborgsommen	23		31	
- woningbouwcorporaties	0		0						
- Overige langlopende leningen u/g	7.437		7.828						
Totaal vaste activa		130.609		130.810	Totaal vaste passiva		129.658		130.632
Viottende activa					Viottende passiva				
<i>Voorraden</i>		10.147		12.495					
- Onderhanden werk									
- gronden in exploitatie	10.147		12.495						
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>		4.726		5.217	<i>Netto viottende schulden met een rentetypische korter dan één jaar</i>		8.533		9.365
- Vorderingen op openbare lichamen	78		82		- Kasgeldleningen	5.000		5.000	
- Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	832		1.576		- Banksaldi	1		576	
- Overige vorderingen	3.816		3.559		- Overige schulden	3.532		3.790	

<i>Liquide middelen</i>		292		109				
- Kassaldi	11		16					
- Banksaldi	282		93					
<i>Overlopende activa</i>		6.448		6.448	<i>Overlopende passiva</i>		14.032	15.081
- Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	6.448		6.448		- Overige nog te betalen bedragen en vooruitontvangen bedragen	9.991		10.964
- Van overheidslichamen n.t.o. specifieke uitkeringen					- Van overheidslichamen ontvangen nog te besteden specifieke			
EU					uitkeringen: EU	0		0
Rijk					Rijk	3.620		3.705
Overige	0		0		Overige	421		413
Totaal vlottende activa		21.613		24.270	Totaal vlottende passiva		22.565	24.447
TOTAAL ACTIVA		152.223		155.079	TOTAAL PASSIVA		152.223	155.079
					<i>Borg- en garantstellingen</i>	190.262		205.222

Toelichting op de balans

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

	Bijdragen aan activa in eigendom derden
Boekwaarde 31-12-2017	1.013.773
Investerings	0
Desinvesterings	0

Afschrijvingen	26.215
Bijdragen van derden	0
Afwaarderingen	0
Boekwaarde 31-12-2018	987.558

Materiële vaste activa

MVA met een economisch nut

	Gronden en terreinen	Strategische gronden	Woonruimten	Bedrijfsgebouwen
Boekwaarde 31-12-2017	15.208.704	5.007.922	361.540	61.882.832
Voorzieningen 31-12-2017	0	3.173.707	0	0
Balanswaarde 31-12-2017	15.208.704	1.834.215	361.540	61.882.832
Correctie rubricering				17.017
Balanswaarde 01-01-2018	15.208.704	1.834.215	361.540	61.899.849
Investerings	886.845	594.385	261.062	1.607.737
Desinvesteringen	98.592	118.566	0	0
Afschrijvingen	242.403	0	9.340	2.526.398
Bijdragen van derden	450.869	0	0	18.270
Afwaarderingen	0	63.911	0	0
Boekwaarde 31-12-2018	15.303.685	2.246.123	613.263	60.962.919
	Grond-, weg en waterbouwkundige werken	Vervoermiddelen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële vaste activa
Boekwaarde 31-12-2017	1.866.971	1.092.769	433.407	2.866.441
Voorzieningen 31-12-2017	0	0	0	
Balanswaarde 31-12-2017	1.866.971	1.092.769	433.407	2.866.441
Correctie rubricering				
Balanswaarde 01-01-2018	1.866.971	1.092.769	433.407	2.866.441
Investerings	0	57.983	196.938	1.348.111
Desinvesteringen	0	0	0	0
Afschrijvingen	29.608	178.555	42.193	842.656
Bijdragen van derden	0	0	0	0
Afwaarderingen	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2018	1.837.363	972.197	588.153	3.371.897
	Totaal			
Boekwaarde 31-12-2017	88.720.586			
Voorzieningen 31-12-2017	3.173.707			

Balanswaarde 31-12-2017	85.546.879			
Correctie rubricering	17.017			
Balanswaarde 01-01-2018	85.563.896			
Investerings	4.953.061			
Desinvesteringen	217.158			
Afschrijvingen	3.871.152			
Bijdragen van derden	469.138			
Afwaarderingen	63.911			
Boekwaarde 31-12-2018	85.895.598			

MVA met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

	Grond-, weg en waterbouwkundige werken
Boekwaarde 31-12-2017	29.122.160
Investerings	314.805
Desinvesteringen	0
Afschrijvingen	351.079
Bijdragen van derden	32.216
Bijdragen uit reserves	0
Afwaarderingen	0
Boekwaarde 31-12-2018	29.053.670

MVA in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

	Grond-, weg en waterbouwkundige werken tot en met 2016
Balanswaarde 31-12-2017	5.386.858
Investerings	670.302
Desinvesteringen	0
Afschrijvingen	267.972
Bijdragen van derden	236.798
Bijdragen uit reserves	0
Afwaarderingen	0
Totaal materiële vaste activa per 31-12-2018	

Financiële vaste activa

	Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	Kapitaalverstrekking gemeenschappelijke regelingen	Kapitaalverstrekkingen overige verbonden partijen	Leningen aan woningbouwcorporaties
Balans waarde 31-12-2017	208.883	0	544.717	0
Correctie rubricering	0	0	0	0
Balanswaarde 01-01-2018	208.883	0	544.717	0
Investerings	- 80	0	0	0
Desinvesteringen	- 31	0	0	0
Afschrijvingen/aflossingen	0	0	0	0
Afwaarderingen	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2018	208.834	0	544.717	0
	Overige langlopende leningen			Totaal
Balans waarde 31-12-2017	7.827.695			8.581.295
Correctie rubricering	-17.017			-17.017
Balanswaarde 01-01-2018	7.801.678			8.564.279
Investerings	101.449			101.369
Desinvesteringen	475.456			475.425
Afschrijvingen/aflossingen	0			0
Afwaarderingen	0			0
Boekwaarde 31-12-2018	7.436.672			8.190.223

VLOTTENDE ACTIVA

Vorraden

Onderhanden werk	
Boekwaarde 31-12-2017	
Vermeerderingen in begrotingsjaar	
Verminderings in begrotingsjaar	
Resultaat in boekjaar	
Boekwaarde 31-12-2018	
Voorzieningen grondexploitatie	
Specificatie boekwaarde 31-12-2017	
Woningbouw actief	4.
Bedrijven actief	8.
	12.

	Complex	Vermeerderingen - verminderings in begrotingsjaar					Nog te realiseren		
		BW 1-1-2018	Kosten 2018	Opbrengsten	Resultaat	BW 31-12-2018	Kosten	Opbrengsten	Saldo GREX
	Woningbouwcomplexen								
135	Steenbeekstraat		121.041			121.041	695.325,00	906.534,00	-90.168
14	Elst Zuid	636.760	29.047			665.807	150.450	900.000	-83.743
41	Pr Irenestraat - Elst	836.265	200.319	1.036.584		0	0	0	0
49	Tobbenhof - Elst	401.043	106.264	507.307		0	0	0	0
71	Elst Centraal 1e fase	5.124.798	179.967	4.734.050		570.715	398.582	715.000	254.297
84	Heteren Centrum	2.893.095	255.797	290.000		2.858.892	1.109.044	3.255.478	712.458
	subtotaal	9.891.961	892.435	6.567.941	0	4.216.455	2.353.401	5.777.012	792.844
	Bedrijvencomplexen								
53	De Merm Elst	2.929.975	74.995	303.550		2.701.420	470.478	2.619.350	552.548
55	De Merm Oost Elst	2.902.662	68.387			2.971.049	304.784	2.817.990	457.843
56	PvMG Zuid Heteren	1.998.172	117.110	1.721.545	186.934	580.671	66.872	907.465	-259.922
74	Spoorallee	1.991.280	53.295	216.000		1.828.575	494.090	2.084.180	238.485
	subtotaal	9.822.089	313.787	2.241.095	186.934	8.081.715	1.336.224	8.428.985	988.954
	Totaal	19.714.050	1.206.222	8.809.036	186.934	12.298.170	3.689.625	14.205.997	1.781.798

Voor een nadere uiteenzetting van de grondexploitatie zie de paragraaf Grondbeleid.

Toelichting op de grondcomplexen in exploitatie

135 Steenbeekstraat

Volgens de grondexploitatie per 1-1-2019 wordt verwacht dat dit complex per 31-12-2021 kan worden afgesloten met een positief saldo van € 90.168. Met een project ontwikkelaar is een kooprealisatie overeenkomst gesloten, de nog te maken kosten het bouw-en woonrijpmaken.

14 Elst Zuid

Volgens de geactualiseerde grondexploitatie per 1-1-2019 wordt verwacht dat dit complex per 31-12-2018 kan worden afgesloten met een positief saldo van € 69.146.

De nog te maken kosten hebben betrekking op het woonrijpmaken, en de aanpassing van het bestemmingsplan. In 2019 wordt voor de verkoop van de laatste 9 woningen een verkoopovereenkomst gesloten met de ontwikkelaar.

41 Prinses Irenestraat

Dit grondcomplex is 31-12-2018 afgesloten met een nadelig van € 249.278. Dit nadelig saldo is gedekt uit de getroffen voorziening ad. € 237.410, waardoor per saldo een nadelig saldo € 11.868 is behaald.

47 Tobbenhof

Dit grondcomplex is 31-12-2018 afgesloten met een nadelig van € 65.711. Dit nadelig saldo is gedekt uit de getroffen voorziening ad. € 45.010, waardoor per saldo een nadelig saldo € 20.701 is behaald.

71 Elst Centraal

Volgens de geactualiseerde grondexploitatie per 1-1-2019 wordt verwacht dat dit complex per 31-12-2020 kan worden afgesloten met een nadelig saldo van € 5.101.925 voor dit bedrag is een voorziening gevormd.

De nog te maken kosten hebben betrekking op het woonrijpmaken en plankosten. De planning is dat tot en met 2020 voor € 715.000 aan bouwgrond zal worden verkocht.

84 Heteren Centrum

Volgens de geactualiseerde grondexploitatie per 1-1-2019 wordt verwacht dat dit complex per 31-12-2023 kan worden afgesloten met een nadelig saldo van € 712.459, voor dit bedrag is een voorziening gevormd. De nog te maken kosten hebben betrekking op het bouw-en woonrijpmaken.

De nog te realiseren inkomsten hebben betrekking op de grondverkoop, waarvoor een aanvullende koop- en realisatieovereenkomst wordt gesloten met de ontwikkelaar.

53 De Merm

Volgens de geactualiseerde grondexploitatie per 1-1-2019 wordt verwacht dat dit complex per 31-12-2025 kan worden afgesloten met een nadelig saldo van € 552.548, voor dit bedrag is een voorziening gevormd. De nog te maken kosten hebben betrekking op het woonrijpmaken, en plan- en begeleidingskosten en. De planning is dat tot en met 2025 de laatste 21,8 ha. bedrijventerrein zal worden verkocht.

55 De Merm Oost

Volgens de geactualiseerde grondexploitatie per 1-1-2019 wordt verwacht dat dit complex per 31-12-2021 kan worden afgesloten met een nadelig saldo van € 457.843, voor dit bedrag is een voorziening gevormd. De nog te maken kosten hebben betrekking op het woonrijpmaken en plan- en begeleidingskosten. De planning is dat tot en met 2021 de laatste 24 ha. bedrijventerrein zal worden verkocht.

56 De Poort van Midden Gelderland Zuid

Volgens de geactualiseerde grondexploitatie per 1-1-2019 wordt verwacht dat dit complex per 31-12-2020 kan worden afgesloten met een Positief saldo van € 259.923. In 2018 is voor dit complex conform de richtlijnen van het BBV (POC-methode) een tussentijdse winstgenomen van € 186.934. De nog te maken kosten hebben betrekking op het woonrijpmaken en plan- en begeleidingskosten. De planning is dat tot en met 2020 de laatste kavel 7.891 m2 bedrijventerrein zal worden verkocht.

77 Spoorallee

Volgens de geactualiseerde grondexploitatie per 1-1-2019 wordt verwacht dat dit complex per 31-12-2020 kan worden afgesloten met een nadelig saldo van € 238.484, voor dit bedrag is een voorziening

gevormd. De nog te maken kosten hebben betrekking op het woonrijpmaken en plan- en begeleidingskosten. De planning is dat tot en met 2020 – 17 ha. bedrijventerrein zal worden verkocht.

23001 Voorziening verliesgevende complexen (bestemd)

Bestemming: opvang verliezen actieve grondcomplexen.

Achtergrondinformatie: jaarlijks worden actuele berekeningen gemaakt van de grondcomplexen en wordt de stand van de voorziening afgestemd op de te verwachten verliezen.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	7.218.875
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	408.442
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	- 5.476.555
Werkelijke stand 31-12-2018	2.150.762

Toelichting mutatie 2018

De storting van € 408.442 betreft de complexen Heteren Centrum (€ 390.642) en De Merm (€ 17.800).

De vermindering van € 5.411.674 betreft enerzijds een afboeking van € 4.734.050 aan boekwaarde van het complex Elst Centraal (zie ook toelichting in de paragraaf Grondbeleid). Daarnaast heeft de onttrekking betrekking op (gedeeltelijke) vrijval van de complexen; Spoorallee (€ 245.962), Prinses Irenestraat (€ 237.410), Elst Centraal (€ 113.568), De Merm, (€ 64.881), Tobbenhof (€ 45.010) en De Merm Oost (€ 35.674).

23006 Voorziening complexen MVA

Bestemming: opvang mogelijke afwaardering complexen

Achtergrondinformatie: jaarlijks worden actuele berekeningen gemaakt van de complexen MVA en wordt de stand van de voorziening afgestemd op de te verwachten verliezen.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	3.173.707
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	- 1.656.820
Werkelijke stand 31-12-2018	1.516.887

Toelichting mutatie 2018

De vermindering van € 1.656.820 betreft het complex Steenbeekstraat in Zetten dat in 2018 in exploitatie is genomen en dus niet meer behoort tot de MVA.

23007 Voorziening Faciliterende projecten

Bestemming: opvang mogelijke verliezen van faciliterende projecten.

Achtergrondinformatie: jaarlijks worden actuele berekeningen gemaakt van de faciliterende projecten en wordt de stand van de voorziening afgestemd op de te verwachten verliezen

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	2.518.883
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	64.999
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	
Werkelijke stand 31-12-2018	2.583.882

Toelichting mutatie 2018

De storting van € 64.999 betreft de complexen Westeraam (€ 36.332), Europaplein Zuid – Elst (€ 11.474), Aamsepoort Noord Elst (€ 8.249), Zetten Zuid (€ 5.777) en Julianaweg Heteren (€ 3.168).

Uitzettingen korter dan één jaar

	Boekwaarde 31-12-2018	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2018	Balanswaarde 31-12-2017
Vorderingen openbare lichamen	78.341		78.341	82.386
RC verhouding met het Rijk	831.663		831.663	1.575.713
Overige vorderingen	6.321.358	2.505.820	3.813.538	3.558.977
	7.231.362	2.505.820	4.725.542	5.217.076
Per 26 maart 2018 was van de overige vorderingen, exclusief de voorziening oninbaarheid, nog € 5.676.000 te ontvangen.				

21008 Voorziening dubieuze debiteuren

Bestemming: opvang verliezen uit dubieuze debiteuren.

Achtergrondinformatie: behoeft geen nadere toelichting

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	42.222
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	137.897
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	- 38.898
Werkelijke stand 31-12-2018	141.222

Toelichting mutatie 2018

De stand van de voorziening is eind 2018 afgestemd op een geactualiseerde onderbouwing. Hieruit bleek dat een bedrag van € 137.897 moest worden gestort. De vermindering van € 38.897 heeft betrekking op de afboeking van oninbare vorderingen.

21022 Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

Bestemming: opvang verliezen uit dubieuze belastingdebiteuren.

Achtergrondinformatie: behoeft geen nadere toelichting.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	130.870
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	41.524
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	- 42.080
Werkelijke stand 31-12-2018	130.314

Toelichting mutatie 2018

De stand van de voorziening is eind 2018 afgestemd op een geactualiseerde onderbouwing. Hieruit bleek dat een bedrag van € 41.524 moest worden gestort. De vermindering van € 42.080 heeft betrekking op de afboeking van oninbare vorderingen.

21039 Voorziening dubieuze debiteuren Soza

Bestemming: opvang verliezen uit dubieuze debiteuren Soza.

Achtergrondinformatie: bijstandsvorderingen moeten op grond van de voorschriften zijn opgenomen op de balans. Omdat naar verwachting van Team Zorg & Inkomen niet alle vorderingen kunnen worden geïncasseerd is tegelijkertijd een voorziening dubieuze debiteuren gevormd

Jaarrekening 2017	
Werkelijke stand 1-1-2017	2.618.877
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	- 384.593
Werkelijke stand 31-12-2018	2.234.284

Toelichting mutatie 2018

De stand van de voorziening is eind 2018 afgestemd op een geactualiseerde onderbouwing. Hieruit bleek dat een bedrag van € 384.593 kon vrijvallen.

Schatkistbankieren

Begroting: 2018		92.392.525						
Limiet:	0,7500%	692.944						
2018	Gemiddeld saldo BNG	Gemiddeld saldo ABN/Amro	totaal	onder / overschrijding	1e kwartaal	166.707	58.160	224.8
2e kwartaal	257.808	18.631	276.439	416.504				
3e kwartaal	297.289	33.511	330.801	362.143				
4e kwartaal	208.969	46.525	255.493	437.451				

Positief bedrag is onderschrijding. Negatief bedragen is overschrijding.

Liquide middelen

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Kas gemeentewerf Andelst	300	300
Kas gemeentewerf Elst	6.111	8.483
Kas sportcentrum de Helster	253	108
Kas afdeling Publiekszaken	2.416	5.570
Sub kassen afd. Publiekszaken	1.500	1.500
BNG-algemeen	213.300	0
ABN-AMRO-bank Overbetuwe	62.038	86.864
ABN-AMRO-bank Westeraam	6.370	6.470
	292.288	109.295

Overlopende activa

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Vooruitbetaalde bedragen	930.676	365.683
Nog te ontvangen bedragen	5.517.524	6.082.309
Van overheidslichamen nog te ontvangen specifieke bestedingsdoelen	0	0
	6.448.200	6.447.992

PASSIVA
VASTE PASSIVA
Eigen vermogen

		Boekwaarde	Boekwaarde
		31-12-2018	31-12-2017
Algemene reserve		20.751.107	17.496.694
Bestemmingsreserves		21.901.284	21.371.549
Gerealiseerde resultaat		-1.416.131	3.237.936
		41.236.260	42.106.179
	<i>Algemene</i>	<i>Bestemmings-</i>	<i>Nog te bestem-</i>
	<i>reserve</i>	<i>reserves</i>	<i>men resultaat</i>
<i>Boekwaarde 01-01-2018</i>	<i>17.496.694</i>	<i>21.371.549</i>	
<i>Toevoeging</i>	<i>1.657.668</i>	<i>1.090.254</i>	
<i>Onttrekking</i>	<i>1.156.191</i>	<i>633.653</i>	
<i>Vermindering ter dekking van afschrijving</i>		<i>411.866</i>	
	<i>17.998.171</i>	<i>21.416.284</i>	
<i>Bestemming resultaat 2017</i>	<i>2.752.936</i>	<i>485.000</i>	
<i>Boekwaarde 31-12-2018</i>	<i>20.751.107</i>	<i>21.901.284</i>	<i>-1.416.131</i>

Reserves	Saldo 01-01-2018	Resultaat 2017	Saldo 01-01-2018	Vermeerde- ringen	Ont- trekkingen	Vermind. afschrijvingen	Saldo 31-12-2018
10001 Algemene Reserve	17.496.694	2.752.936	20.249.630	1.657.668	1.156.191	0	20.751.107
<i>Algemene Reserve</i>	<i>17.496.694</i>	<i>2.752.936</i>	<i>20.249.630</i>	<i>1.657.668</i>	<i>1.156.191</i>	<i>0</i>	<i>20.751.107</i>
12106 BR Bovenwijkse voorz.	1.926.966	0	1.926.966	145.955	75.420	0	1.997.501
12115 BR Verv.materiaal OR/Brandweer	3.611.190	0	3.611.190	152.855	189.772	0	3.574.272
12127 BR Vitens	620.640	0	620.640	0	155.160	0	465.480
12135 BR Woningbouwbudget Stadsregio Arnh/Nijm	190.000	0	190.000	0	0	0	190.000
12139 BR Afslag 38 Elst/Oosterhout	2.450.428	0	2.450.428	0	153.101	0	2.297.327
12141 BR Spoorzone	1.435.549	0	1.435.549	0	9.245	0	1.426.304
12143 BR Telecommunicatietoepassing	137.758	0	137.758	3.444	50.955	0	90.246
12144 BR Precario	1.746.000	0	1.746.000	0	0	0	1.746.000
<i>Bestemmingsreserves algemeen</i>	<i>12.118.530</i>	<i>0</i>	<i>12.118.530</i>	<i>302.254</i>	<i>633.653</i>	<i>0</i>	<i>11.787.131</i>
12206 BR Kap.I.Ambtshuis	963.269	0	963.269	0	0	26.420	936.849
12208 BR Kapl.I. Hockeycomplex	1.220.674	0	1.220.674	0	0	68.381	1.152.293
12209 BR Kapitaallasten Heteren Centrum	4.518.675	0	4.518.675	0	0	178.441	4.340.234
12210 BR Kap.lasten Kunstgrasvelden Spero	329.144	0	329.144	0	0	24.405	304.739
12211 BR Kap.lasten sporthal HPC Zetten	1.446.524	0	1.446.524	0	0	47.918	1.398.606
12212 BR Kap.Ist.tijdelijke huisvestingsmaatr.	374.070	0	374.070	0	0	61.900	312.170
12213 BR kapitaallasten P&R garage	400.662	0	400.662	0	0	4.401	396.261
12214 BR Kapitaallasten Huisvesti	0	0	0	788.000	0	0	788.000

12215 BR Kapitaallasten Bemmelsew	0	485.000	485.000	0	0	0	485.000
Bestemmingsreserves t.b.v. kapitaallasten	9.253.019	485.000	9.738.019	788.000	0	411.866	10.114.153
Bestemmingsreserves totaal	21.371.549	485.000	21.856.549	1.090.254	633.653	411.866	21.901.284
13000 Saldo jaarrekening	3.237.936	-3.237.936	0	-1.416.131	0	0	-1.416.131
Resultaat na bestemming	3.237.936	-3.237.936	0	-1.416.131	0	0	-1.416.131
Totaal	42.106.179	0	42.106.179	1.331.791	1.789.844	411.866	41.236.260

Toelichting Reserves

Overzicht reserves en voorzieningen 2018 (werkelijke cijfers), inclusief achtergrondinformatie en een toelichting op de volgende mutaties 2017:

- voor reserves: mutaties > € 50.000
- voor voorzieningen: mutaties > € 40.000

I. Reserves

Onderdeel A: Algemene reserve

10001 Algemene Reserve

Bestemming:

- deels buffer voor opvang eenmalige risico's
- andere deel in principe vrij aanwendbare middelen om eenmalige (grote) uitgaven te dekken

Achtergrondinformatie: in de paragraaf weerstandsvermogen bij de programmabegroting worden o.a. de risico's, die beslag leggen op eenmalige dekkingsmiddelen zoveel mogelijk uitgedrukt in bedragen en vindt er een confrontatie plaats met de beschikbare eenmalige dekkingsmiddelen, waarvan de algemene reserve de belangrijkste is.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	20.249.630
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	1.657.668
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	- 1.156.191
Werkelijke stand 31-12-2018	20.751.107

Toelichting mutatie 2018

Zie overzicht achter deze bijlage.

Onderdeel B: Bestemmingsreserves (BR)

Bestemmingsreserves algemeen

12106 BR Bovenwijkse voorzieningen

Bestemming: dekking van kosten van voorzieningen, die niet alleen van belang zijn voor één bepaald gebied maar voor meerdere wijken van nut zijn.

Achtergrondinformatie: in deze reserve worden ten laste van grondexploitaties vaste bedragen per woning voor woningbouwprojecten en bedragen per m2 voor bedrijventerreinen gestort ter bekostiging van -zoals de naam al aangeeft- bovenwijkse voorzieningen.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	1.926.966
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	70.535
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	
Werkelijke stand 31-12-2018	1.997.501

Toelichting mutatie 2018

De storting van € 70.535 betreft het totaal van in 2018 ontvangen diverse kleinere bijdragen voor bovenwijkse voorzieningen en ruimtelijke ontwikkelingen.

12115 BR Vervanging materiaal Openbare Werken

Bestemming: dekking kapitaallasten van investeringen van vervanging van materieel.

Achtergrondinformatie: deze bestemmingsreserve is gebaseerd op het in april 2009 door de raad vastgestelde herziene systeem van "vervanging materieel afdelingen Openbare Ruimte en Veiligheid". De reserve wordt gevoed met stortingen ten laste van de exploitatie. Op deze wijze ontstaat er een jaarlijks gelijke belasting van het gemeentebudget, worden grote schommelingen op de afzonderlijke begrotingsposten voorkomen en is er een goede basis voor de jaarlijkse berekening van de uurtarieven van de machines en voertuigen. Bij de Najaarsnota 2014 is het nieuwe vervangingsschema 2012-2018 vastgesteld.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	3.611.190
+ rentetoevoeging	90.280
+ storting tlv expl.	62.575
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	-189.772
Werkelijke stand 31-12-2018	3.574.272

Toelichting mutatie 2018

Om de kapitaallasten van de investeringen van voorgaande jaren te dekken is € 189.772 onttrokken. De storting van € 62.575 betreft de verkoopopbrengst van twee tractoren en een vrachtauto.

12127 BR Vitens

Bestemming: opvang tekort dat is ontstaan door verkoop aandelen Vitens

Achtergrondinformatie: in 2006 zijn de preferente aandelen Vitens aan dat bedrijf verkocht voor een bedrag van € 2.327.400. Hoewel dit bedrag gedurende vijftien jaar (in 2007 t/m 2021) in gelijke termijnen zal worden ontvangen, diende op grond van de BBV-voorschriften de gehele verkoopopbrengst te worden verantwoord in boekjaar 2006, het jaar waarin de transactie feitelijk plaatsvond. Met ingang van de begroting 2007 was echter rekening gehouden met een structurele jaarlijkse ontvangst van € 155.160 (= 1/15e deel van de verkoopopbrengst). Om te voorkomen dat vanaf 2007 in de begroting een gat zou ontstaan ter grootte van dit bedrag, is via de bestemming van het rekeningsresultaat 2006 de verkoopopbrengst gestort in een nieuw gevormde bestemmingsreserve Vitens. Gedurende vijftien jaar (voor het eerst in 2007) wordt conform de oorspronkelijke bedoeling jaarlijks een bedrag van € 155.160 aan deze bestemmingsreserve onttrokken om de begroting sluitend te krijgen.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	620.640
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	-155.160
Werkelijke stand 31-12-2018	465.480

Toelichting mutatie 2018

Zie bij achtergrondinformatie

12135 BR Besteding woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen

Bestemming: dekking uitgaven besteding van het woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen

Achtergrondinformatie: het college kan de ontvangen gelden van de Stadsregio besteden aan projecten en activiteiten ter bevordering van de (ver- en) nieuwbouw van woningen in het algemeen en het realiseren van betaalbare woningen in het bijzonder. Kader is de "Verordening besteding woningbouwbudget KAN gemeente Overbetuwe 2005-2010".

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2017	190.000
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	

- verminderings	
Werkelijke stand 31-12-2018	190.000

Toelichting mutatie 2018

In 2018 geen mutatie.

12139 BR Afslag 38 Elst/Oosterhout

Bestemming: dekking kosten verkeerskundige aanpassingen afslag 38.

Achtergrondinformatie: de gemeente Overbetuwe moet financieel bijdragen in een verkeerskundige oplossing die leidt tot een goede ontsluiting van Park 15. Voor een goede ontsluiting zijn aanpassingen aan afslag 38 noodzakelijk.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	2.450.428
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 153.101
Werkelijke stand 31-12-2018	2.297.327

Toelichting mutatie 2018

Jaarlijks wordt het saldo per 31 december van het bovenwijks complex B016 Afslag 38 verrekend met deze bestemmingsreserve. Omdat in het jaar 2018 meer uitgaven dan inkomsten waren, is over 2018 sprake van een negatief saldo van € 153.101. Dit bedrag is onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

12141 BR Spoorzone

Bestemming: opvang nadelige saldo project Spoorzone.

Achtergrondinformatie: ter dekking van het te verwachten nadelige saldo is er in 2012 een bestemmingsreserve gevormd.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	1.435.549
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 9.245
Werkelijke stand 31-12-2018	1.426.304

Toelichting mutatie 2018

Jaarlijks wordt het saldo per 31 december van het bovenwijks complex B012 Spoorzone verrekend met deze bestemmingsreserve. Omdat in het jaar 2018 meer uitgaven dan inkomsten waren, is over 2018 sprake van een negatief saldo van € 9.245. Dit bedrag is onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

12143 BR Telecommunicatietoepassing

Bestemming: dekking van de kapitaallasten voor de aanschaf van de telecommunicatietoepassing en de smartphones.

Achtergrondinformatie: In het krediet voor de herhuisvestingsmaatregelen van de ambtelijke organisatie was voor de vervanging van de telefooncentrale een budget opgenomen van € 300.000. De aangeschafte integrale telecommunicatietoepassing is veel meer een digitale oplossing en zijn de exploitatielasten hoger.

Het oorspronkelijke investeringsbedrag van € 300.000 is omgezet naar de BR telecommunicatietoepassing.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	137.757
+ rentetoevoeging	3.443
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 50.955
Werkelijke stand 31-12-2018	90.246

Toelichting mutatie 2018

De vermindering betreft de kapitaallasten van 2018.

12144 BR Precario

Bestemming: dekking mogelijke terugbetaling betwist deel precarioheffing.

Achtergrondinformatie: vanaf 1 november 2014 is een precarioheffing op kabels en leidingen ingevoerd. Over de jaren 2014 (deel van het jaar), 2015 en 2016 zijn aanslagen opgelegd voor elektriciteitsnetwerken en voor gasleidingen. De aanslag 2015 voor het elektriciteitsnetwerk wordt betwist. In afwachting van de uitkomst hiervan is deze bestemmingsreserve gevormd.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	1.746.000
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	
Werkelijke stand 31-12-2018	1.746.000

Toelichting

Afhankelijk van de afloop van de bewaarprocedure (in februari 2018 is het bezwaarschrift) ongegrond verklaard, kan een eventuele vrijval kan plaatsvinden.

Bestemmingsreserves opvang kapitaallast

12206 BR Kapitaallasten Ambtshuis

Bestemming: dekking kapitaallasten investering aankoop Ambtshuis Elst.

Achtergrondinformatie: de aankoopkosten van het ambtshuis worden in 40 jaar afgeschreven en de jaarlijkse kapitaallasten worden gedekt uit bovenvermelde bestemmingsreserve. De omvang van de reserve is gelijk aan de boekwaarde van het pand.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	963.269
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 26.420
Werkelijke stand 31-12-2018	936.849

Toelichting mutatie 2018

De vermindering betreft de kapitaallasten van 2018.

12208 BR kapitaallasten Hockeycomplex

Bestemming: dekking van de kapitaallasten van het hockeycomplex

Achtergrondinformatie: de kapitaallasten van het hockeycomplex worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investeringen in de aanleg van de kunstgrasvelden, was- en kleedaccommodaties en het parkeerterrein worden lineair afgeschreven in resp. 30, 40 en 20 jaar. Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 2,5% rente berekend. (Rentepercentage afgestemd op percentage dat gehanteerd wordt voor de investering.)

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	1.220.674
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 68.381
Werkelijke stand 31-12-2018	1.152.293

Toelichting mutatie 2018

De vermindering betreft de kapitaallasten van 2018.

12209 BR kapitaallasten Heteren-Centrum

Bestemming: dekking van een deel van de kapitaallasten van het project Heteren-Centrum

Achtergrondinformatie: op 26 augustus 2008 heeft de raad ingestemd met het project Heteren Centrum. De kapitaallasten van dit project zullen gedeeltelijk gedekt worden door jaarlijkse onttrekkingen aan deze nieuw gevormde bestemmingsreserve.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	4.518.675
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 178.441
Werkelijke stand 31-12-2018	4.340.234

Toelichting mutatie 2018

De mutatie 2018 betreft het gedeelte van de kapitaallast van het maatschappelijk vastgoed waarover lineair wordt afgeschreven. De onttrekking is conform de (primaire) begroting 2018.

12210 BR kunstgras Spero

Bestemming: dekking van de kapitaallasten van de investering kunstgras bij Spero

Achtergrondinformatie: de kapitaallasten van één van de kunstgrasvelden van Spero worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 30 jaar. Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 2,5% rente berekend.

Indien het 2e trainingsveld van Spero niet omgezet zou zijn in een kunstgrasveld had de gemeente groot-onderhoud aan dit veld moeten uitvoeren. De middelen voor dit groot-onderhoud zijn gestort in deze bestemmingsreserve. Spero betaalt jaarlijks de extra lasten voor een 2e kunstgrasveld ten opzichte van de lasten van een natuurgrasveld. Het bedrag van het niet uitgevoerde groot-onderhoud valt in 15 jaar vrij ten gunste van de exploitatie.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	329.144
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 24.405
Werkelijke stand 31-12-2018	304.739

Toelichting mutatie 2018

De vermindering betreft de kapitaallasten van het veld in 2018.

12211 BR kapitaallasten sporthal HPC

Bestemming: dekking van een gedeelte van de kapitaallasten van sporthal HPC

Achtergrondinformatie: de raad heeft op 26 januari 2010 ingestemd met de bouw van de sporthal bij het Hendrik Pierson College. De extra kapitaallasten van de sporthal worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 15, 20 en 40 jaar tegen 2,5% rente.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	1.446.524
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 47.918
Werkelijke stand 31-12-2018	1.398.606

Toelichting mutatie 2018

De vermindering betreft de kapitaallasten van 2018.

12212 BR kapitaallasten tijdelijke huisvestingsmaatregelen

Bestemming: dekking van de kapitaallasten tijdelijke huisvestingsmaatregelen.

Achtergrondinformatie: de raad heeft 3 december 2013 ingestemd met het uitvoeren van tijdelijke

huisvestingsmaatregelen ter overbrugging van de periode naar een definitieve huisvestingsoplossing. Deze maatregelen betreffen voor het merendeel economische investeringen, welke op grond van de voorschriften dus moeten worden afgeschreven in meerdere jaren. De kapitaallasten van deze investeringen worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 10 jaar tegen 2,5% rente

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	374.070
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 61.900
Werkelijke stand 31-12-2018	312.170

Toelichting mutatie 2018

De vermindering betreft de kapitaallasten van 2018.

12213 BR kapitaallasten P&R garage

Bestemming: dekking van een deel van de kapitaallasten van de P&R-garage.

Achtergrondinformatie: vanuit het grondcomplex Elst Centraal (complex G071) is in 2014 een bijdrage van € 412.759 betaald aan de investering van de P&R-garage. Deze bijdrage mag op grond van de voorschriften echter niet in mindering worden gebracht op het bruto investeringsbedrag omdat het grondcomplex niet valt onder de definitie van "derden". De bijdrage is daarom gestort in deze nieuw gevormde bestemmingsreserve kapitaallasten P&R-garage. Jaarlijks wordt een deel van deze bestemmingsreserve gebruikt ter dekking van de kapitaallasten (m.i.v. 2015).

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	400.662
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 4.401
Werkelijke stand 31-12-2018	396.261

Toelichting mutatie 2018

Zie boven

12214 BR kapitaallasten Huisvesting

Bestemming: dekking van een deel van de kapitaallasten van nieuwe huisvesting.

Achtergrondinformatie: het gemeentehuis in Andelst is verkocht met een overwaarde (verkoopwaarde is groter dan de boekwaarde). Deze incidentele opbrengst is gestort in deze bestemmingsreserve kapitaallasten huisvesting. Daarnaast was binnen de voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties een bedrag gereserveerd voor groot onderhoud in 2017/2018 van het gemeentehuis Elst. Deze onderhoudswerkzaamheden zijn echter meegenomen in de verbouwing, waardoor dit bedrag dus kon vrijvallen. Ook deze incidentele is gestort in deze bestemmingsreserve. Verder bleken in 2018 nog niet alle beschikbare dekkingsmiddelen ingezet hoeven te worden en was er ook nog sprake van eenmalige vrijval van een deel van de geraamde exploitatielasten van het voormalige

gemeentehuis in Andelst. In totaal is € 788.000 in deze bestemmingsreserve gestort. Daarmee kan jaarlijks een bedrag van € 40.362 aan kapitaallasten worden gedekt (bij 2% rente). Na 25 jaar (= de afschrijvingstermijn van de investering) is de bestemmingsreserve dan volledig ingezet.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	0
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	788.000
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	
Werkelijke stand 31-12-2018	788.000

Toelichting mutatie 2018

Zie boven. De storting betreft overwaarde gemeentehuis Andelst (€ 253.000), vrijval voorziening groot onderhoud accommodaties (€ 230.000), niet ingezette dekkingsmiddelen in 2018 (€ 170.000) en gedeeltelijke vrijval exploitatielasten gemeentehuis Andelst (€ 135.000).

12215 BR kapitaallasten Bemmelseweg

Bestemming: dekking van een deel van de kapitaallasten van het project Bemmelseweg.

Achtergrondinformatie: in de exploitatie van grondcomplex De Merm was rekening gehouden met een bijdrage aan het project Bemmelseweg. Op grond van de BBV-voorschriften is het echter met ingang van 2017 niet meer toegestaan om deze bijdrage op te nemen in de grondexploitatie. Dit had een positief effect van € 485.100 op de grondexploitatie van het complex De Merm (resultaat minder nadelig) waardoor dus € 485.100 kon vrijvallen uit de voorziening verliesgevende complexen. In de raming van het project Bemmelseweg is deze bijdrage echter wel nodig ter dekking van de uitgaven. De vrijval van € 485.100 is daarom gestort in de nieuw gevormde bestemmingsreserve. bestemmingsreserve kapitaallasten Bemmelseweg. Jaarlijks wordt een deel van deze bestemmingsreserve gebruikt ter dekking van de kapitaallasten. Naar verwachting zal de eerste onttrekking in 2022 plaatsvinden.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	485.000
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	

- verminderingen	
Werkelijke stand 31-12-2018	485.000

Toelichting mutatie 2018

In 2018 geen mutatie.

Voorzieningen

		Boekwaarde	Boekwaarde
		31-12-2018	31-12-2017
Voorzieningen voor risico's		6.392.844	6.717.110
Voorzieningen voor egalisatie		4.286.870	4.147.284
Voorzieningen voor bekleemde middelen		13.344.090	13.707.826
		24.023.805	24.572.220
	<i>Risico's</i>	<i>Onderhouds-</i>	<i>Bekleemde</i>
		<i>egalisatie</i>	<i>middelen</i>
<i>Boekwaarde 01-01-2018</i>	<i>6.717.110</i>	<i>4.147.284</i>	<i>13.707.826</i>
<i>Toevoeging</i>	<i>293.671</i>	<i>578.895</i>	<i>0</i>
<i>Vrijval</i>	<i>215.665</i>	<i>230.000</i>	<i>0</i>
<i>Aanwending</i>	<i>402.271</i>	<i>209.309</i>	<i>363.736</i>
<i>Boekwaarde 31-12-2018</i>	<i>6.392.844</i>	<i>4.286.870</i>	<i>13.344.090</i>

Voorzieningen	Saldo 01-01-2018	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2018
21005 VZ Wethouderspensioenen	5.886.408,00	1.149,18	192.000,00	146.208,92	5.549.348,26
21006 VZ Planschades	15.000,00	600,00	0,00	1.775,00	13.825,00
21036 VZ Nabestaandenpensioen	302.021,00	0,00	0,00	17.427,24	284.593,76
21045 VZ Wachtgelden voormalige wethouders	310.580,41	203.000,00	0,00	223.727,73	289.852,68
23002 VZ Afgesloten complexen	203.100,46	88.921,63	23.664,93	13.132,41	255.224,75
<i>Voorzieningen risico's</i>	<i>6.717.109,87</i>	<i>293.670,81</i>	<i>215.664,93</i>	<i>402.271,30</i>	<i>6.392.844,45</i>
22025 VZ. Groot onderh. gem.accommodaties	4.147.284,23	578.894,69	230.000,00	209.308,67	4.286.870,25
<i>Voorzieningen voor egalisatie</i>	<i>4.147.284,23</i>	<i>578.894,69</i>	<i>230.000,00</i>	<i>209.308,67</i>	<i>4.286.870,25</i>

22026 VZ Riolering	13.707.826,12	0	0,00	363.736,20	13.344.089,92
Voorzieningen voor bekleemde middelen	13.707.826,12	0	0,00	363.736,20	13.344.089,92
Totaal	24.572.220,22	872.565,50	445.664,93	975.316,17	24.023.804,62

II Voorzieningen

Egalisatievoorzieningen

21005 Voorziening Wethouderspensioenen

Bestemming: opvang van toekomstige pensioenverplichtingen van wethouders

Achtergrondinformatie: elk jaar wordt de noodzakelijke omvang van de voorziening berekend door een extern bureau (Raet).

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	5.886.408
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen (netto)	1.149
- verminderingsen	- 338.209
Werkelijke stand 31-12-2018	5.549.348

Toelichting mutatie 2018

De vermindering 2018 heeft betrekking op uitbetaling pensioen aan ex-wethouders (€ 146.209) en een vrijval op basis van een onderbouwing van de voorziening in het kader van TR4 – 2018 (€ 192.000).

Op basis van een recente berekening moet de voorziening € 5.551.000 bedragen per 31 december 2018. Een te verwaarlozen verschil; een extra storting in de voorziening is overbodig.

21006 Voorziening Planschades

Bestemming: opvang kosten van planschades en kosten externe adviezen hierover.

Achtergrondinformatie: Team Beleidsrealisatie maakt jaarlijks een actueel overzicht van de verwachte planschades. Het niveau van de voorziening wordt hierop afgestemd bij het samenstellen van de jaarrekening. Het beleid van de gemeente is erop gericht om met ontwikkelaars overeenkomsten te sluiten zodat eventuele planschadeclaims voor risico zijn van de ontwikkelaar.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	15.000
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	600
- verminderingsen	- 1.775
Werkelijke stand 31-12-2018	13.825

Toelichting mutatie 2018

Geen mutaties > € 40.000.

21036 Voorziening Nabestaandenpensioen

Bestemming: opvang lasten nabestaandenpensioen wethouders.

Achtergrondinformatie: de stand van deze voorziening is afgestemd op ontwikkelingen van de ambtenaren CAO. Een extern bureau (Raet) berekent de uitbetalingen aan de nabestaande.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	302.022
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	-17.428
Werkelijke stand 31-12-2018	284.594

Toelichting mutatie 2018

In 2018 is € 17.428 aan nabestaandenpensioen uitbetaald aan de nabestaande van een ex-wethouder. De noodzakelijke omvang van de voorziening is in 2018 opnieuw berekend. De omvang van de voorziening is toereikend.

21045 Voorziening wachtgeld voormalige wethouders

Bestemming: verschuldigde wachtgelddbetalingen voormalige wethouders.

Achtergrondinformatie: de nieuwe voorziening is afgestemd op de uit te betalen wachtgeldten aan drie voormalige wethouders tot aan de pensioendatum.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	310.580
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	203.000
+ overige toevoegingen	
- verminderingsen	- 223.727
Werkelijke stand 31-12-2018	289.853

Toelichting mutatie 2018

De vermindering 2018 heeft betrekking op uitbetaling van wachtgeld aan een aantal ex-wethouders. Na de verkiezingen van de gemeenteraad 2018 is de voorziening met € 203.000 verhoogd i.v.m. de daaruit voortvloeiende wachtgeld verplichting. De noodzakelijke omvang van de voorziening per eind 2018 is van voldoende omvang.

23002 Voorziening afgesloten complexen (vrij)

Bestemming: opvang nakomende kosten uit afgesloten grondcomplexen.

Achtergrondinformatie: behoeft geen nadere toelichting.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	203.100
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	88.922
- verminderingsen	- 36.737
Werkelijke stand 31-12-2018	255.225

Toelichting mutatie 2018

De stand van de voorziening is eind 2018 afgestemd op een geactualiseerde onderbouwing. De toevoeging van € 88.922 betreft nog uit te voeren werkzaamheden voor de per 31 december 2018 afgesloten complexen Tobbenhof (€ 94.834) en Prinses Irenestraat (- € 5.912).

B. Voorzieningen middelen derden (niet van provincie/rijk
Geen

Voorzieningen onderhoud gebouwen/inventaris

22025 Voorziening groot-onderhoud gemeentelijke accommodaties

Bestemming: opvang/egaliserende kosten groot-onderhoud van een groot aantal gemeentelijke gebouwen.

Achtergrondinformatie: in het eerste kwartaal van 2014 zijn van de gemeentelijke accommodaties waarvan het groot onderhoud ten laste van deze voorziening gaat, nieuwe Meerjaren Onderhouds Plannings (MOP's) opgesteld. Het saldo van de voorziening per 1-1-2016 en de jaarlijkse structurele storting zijn gebaseerd op deze nieuwe MOP's.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	4.147.284
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	574.510
+ overige toevoegingen	4.385
- verminderings	- 439.309
Werkelijke stand 31-12-2018	4.286.870

Toelichting mutatie 2018

De storting betreft de jaarlijkse structurele storting van € 574.510. De vermindering van € 439.309 betreft enerzijds een onttrekking van € 230.000 om vervolgens te storten in de nieuw gevormde BR Huisvesting conform de 2^e begrotingswijziging 2018. Daarnaast betreft het een bedrag van € 209.309 voor onderhoudswerkzaamheden aan de gemeentelijke gebouwen. De onttrekkingen groter dan € 40.000 staan hieronder vermeld:

- De Oldenburg Driel, verbouwing € 109.681,45 (adm.wijz.127 2018)

22026 Voorziening Riolering

Bestemming: in de voorziening worden de nog niet bestede gelden van derden (c.q. rioolinkomsten) opgenomen ter beperking van noodzakelijke tariefsverhogingen rioolheffing op basis van het Gemeentelijke RioleringsPlan (GRP) en opvang van de kosten van het waterplan in de komende jaren.

Achtergrondinformatie: op 20 augustus 2013 is het GRP 2013-2017 door de raad vastgesteld. In dit GRP zijn de noodzakelijke maatregelen op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater opgenomen en de financiële consequenties die daaruit voortkomen.

Het in het GRP opgenomen saldo van BR/voorziening riolering is leidend voor de tariefbepaling: gerealiseerde voordelige exploitatieresultaten zullen dus een daling van het tarief.

Jaarrekening 2018	
Werkelijke stand 1-1-2018	13.707.826
+ rentetoevoeging	
+ storting tlv expl.	
+ overige toevoegingen	
- verminderings	- 363.736
Werkelijke stand 31-12-2017	13.344.090

Toelichting mutatie 2018

De totale toe te rekenen kosten voor riolering en waterbeheer in 2017 bedragen € 3.000.854. De netto inkomsten (incl. de ingecalculeerde rente over de voorziening) bedragen € 2.637.118. Het verschil van € 363.736 (afgerond) is onttrokken aan de voorziening. De paragraaf lokale lasten 2018 bevat een analyse op de voor- en nadelen in de exploitatie.

Vaste schulden

	Boekwaarde	Boekwaarde
Onderhandse leningen:	31-12-2018	31-12-2017
- binnenlandse banken	52.904.756	62.221.021
- buitenlandse banken	1.469.336	1.701.715
- overig	10.000.000	
	64.374.091	63.922.736
- waarborgsommen	23.380	31.070
Totaal	64.397.471	63.953.806

De rentelast voor 2018 van deze leningen bedraagt € 1.756.133

VLOTTENDE PASSIVA

Netto vlottende schulden korter dan één jaar

			Boekwaarde	Boekwaarde
			31-12-2018	31-12-2017
- Kasgeldleningen			5.000.000	5.000.000
- Banksaldo BNG Algemeen			0	575.430
- Banksaldo BNG Belastingen			1.165	115
- Banksaldo BNG Publiekszaken			11	11
- Banksaldo BNG Werf buitendienst OR			6	6
- Banksaldo BNG de Helster			5	5
- Banksaldo BNG Sociale zaken			3	3
- Overige kortlopende schulden			3.532.036	3.789.850
			8.533.227	9.365.420
Per 26 maart 2019 was van de kortlopende schulden nog € 2.685 te betalen.				

Overlopende passiva

	Boekwaarde 13-12-2018	Boekwaarde 13-12-2017
Nog te betalen bedragen	9.733.081	10.822.883
Van Overheidslichamen ontvangen nog te besteden voorschotten op specifieke uitkeringen		
- Rijk	3.620.185	3.704.996
- Overigen	420.602	412.812
Vooruitontvangen bedragen	258.156	140.786
	14.032.024	15.081.477

Verloop voorschotbedragen voorfinanciëring uitkeringen specifieke bestedingsdoelen

Omschrijving	31-12-2017	toevoegingen	vrijval/ aanwending	31-12-2018
Rijk:				
Rijksweg Noord	1.081.912			1.081.912
Elst Centraal	2.359.547			2.359.547
Afdracht Rijk inzake SoZa	147.681			147.681
Rijksbijdrage RWS A50	17.170			17.170
Rijksbijdrage opvang statushouders	98.686		84.811	13.876
	3.704.996	0	84.811	3.620.185
Overige:				
Provinciale subsidie Energie	20.000			20.000
Subsidie project veer Heteren	33.773			33.773
Bijdrage ontwikkeling Noordoever	65.752	11.345		77.096
Bijdrage mobiliteitsmanagement	24.619			24.619
Bijdrage Randwijkse Waarden	176.260		27.496	148.764
Bijdrage Nederrijn pad	32.773			32.773
Bijdragen fietsverb. Wester-Lingestr.	59.635			59.635
Bijdragen provin. Vitaal sportpark de Pas	0	23.941		23.941

	412.812	35.286	27.496	420.603
--	---------	--------	--------	---------

Overige bepalingen inzake de balans
 Buiten de balans opgenomen borg- en garantstellingen
 Totalen Garantieverplichtingen per 31 december 2018

		Oorspronkelijk	31-12-2018	31-12-2017
		bedrag		
WSW achtervang		52.409.000	41.757.000	42.753.317
WEW achtervang	*	128.500.000	128.500.000	142.500.000
SWS achtervang		490.000	252.190	295.000
		181.399.000	170.509.190	185.548.317
Gemeente garantie		27.380.239	15.063.212	15.205.068
Overige garanties en borgstellingen		2.913.817	4.689.703	4.468.537
		30.294.056	19.752.915	19.673.605
Totaal		211.693.056	190.262.105	205.221.922

* Dit bedrag is het aandeel van de gemeente Overbetuwe in de nog openstaande verstrekte hypotheke met NHG garantie.

Er zijn in het begrotingsjaar geen betalingen gedaan inzake de borg- en garantstelling. Voor een risico-inschatting van de gewaarborgde leningen wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen en rechten

- De gemeente Overbetuwe is voor 50% aandeelhouder van GEM Westeraam Elst C.V. en hoofdelijk aansprakelijk voor de door GEM Westeraam Elst C.V. aangegane verplichtingen.

- Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. Deze eigen bijdrage is afhankelijk van de gemeentelijke verordening WMO en de inkomensgegevens van de aanvrager. In de wet is bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage niet wordt uitgevoerd door de gemeente zelf, maar door het CAK. Door privacyoverwegingen is de gegevensverstrekking van het CAK aan de gemeente Overbetuwe ontoereikend om de volledigheid en juistheid van de eigen bijdragen te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Over het boekjaar 2018 is van het CAK een Third Party Mededeling ontvangen. Dit houdt in dat de beheersingsmaatregelen binnen het uitvoeringsproces van de eigen bijdragen WMO van het CAK voldoen aan de daaraan te stellen eisen om de juistheid en volledigheid van de berekende en opgelegde eigen bijdragen aan de aanvragers te waarborgen. Doordat bij het onderzoek voor het geven van deze mededeling de volledigheid, juistheid en tijdigheid van de gegevens van de Belastingdienst, Gemeentelijke basisadministratie, de gemeente Overbetuwe en de zorgaanbieders echter niet betrokken is, is de Third Party Mededeling niet voldoende om hierop volledig te kunnen steunen ten behoeve van de volledigheid van de eigen bijdragen in de jaarrekening 2018. Hierdoor heeft de gemeente Overbetuwe onvoldoende zekerheid omtrent de volledigheid van de eigen bijdragen WMO van € 512.937 in haar jaarrekening 2018. Wel kan middels de mededeling zekerheid worden verkregen dat het totaalbedrag aan vastgestelde eigen bijdragen gelijk is aan de door het CAK geïnde en doorbetaalde eigen bijdragen aan de gemeente. Hiermee beschikt door de gemeente Overbetuwe in voldoende mate over de zekerheid dat de eigen bijdragen in de jaarrekening

2018 juist zijn verantwoord. Eventuele mogelijke niet verantwoorde eigen bijdragen worden ingeschat als niet significant c.q. materieel.

- Gemeente Overbetuwe heeft meerjarige contracten en overeenkomsten zoals voor energie, onderhoud en huur afgesloten.

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Geen.

WNT

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De WNT is van toepassing op de gemeente Overbetuwe. Het voor de gemeente Overbetuwe toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstdekking vanaf de 13e maand van de functieervulling.

bedragen x € 1	CWW van den Berg	AJ van den Brink	AMP Railmakers
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	PLV Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01 – 30-09	01-01 – 31-08	01-09 – 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	0,75	0,5926	0,3333
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	80.026,58	54.706,42	25.628,75
Beloningen betaalbaar op termijn			
<i>Subtotaal</i>	<i>80.026,58</i>	<i>54.706,42</i>	<i>25.628,75</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	141.750	112.001,40	62.993,70
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	80.026,58	54.706,42	25.628,75
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2017			
bedragen x € 1	CWW van den Berg	AJ van den Brink	
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01 – 31-12	01-01 – 31-12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	1,0	0,89	
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	106.973,09	82.446,85	
Beloningen betaalbaar op termijn			
<i>Subtotaal</i>	<i>106.973,09</i>	<i>82.446,85</i>	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000	161.090	
Totale bezoldiging	106.973,09	82.446,85	

Overzicht SISA

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
			€ 120.026	€ 37.332	€ 0	€ 0	Eindverantwoording Ja/Nee	
IenW	E26	Spoorse doorsnijdingen, tranche 1	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 09	
			1	1	Ja			
IenW	E26	Regeling eenmalige uitkeringen spoorse doorsnijdingen	Aantal projecten (waarvoor een beschikking ontvangen is)	Aantal afgeronde projecten (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee			
			Afspraak	Realisatie				
			Aard controle R Indicatornummer: E26 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E26 / 02	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E26 / 03			
IenW	E26	Gemeenten	2	1	Ja			

EZK	F1	Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding	Totale besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Projectnaam / UWHS-nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning	Is de bestemming gewijzigd Ja/Nee	Indien woning verplaatst: conform de ingediende perceelschets Ja/Nee	Eindverantwoording Ja/Nee
			Aard controle R Indicatornummer: F1 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: F1 / 02	Aard controle R Indicatornummer: F1 / 03	Aard controle D1 Indicatornummer: F1 / 04	Aard controle D1 Indicatornummer: F1 / 05	Aard controle D1 Indicatornummer: F1 / 06
			1 € 359.132	UWHS170087	€ 359.132	Nee		Nee
EZK	F1	Kopie Projectnaam / UWHS- nummer	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen tot en met (Jaar T)	Indien (een deel van) de uitkering voor het standaardbedrag voor gemeentelijke uitvoeringskosten is verantwoord als onderdeel van de cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen tot met (jaar T): Vermeld bedrag € 3.500, € 6.500 of € 10.000.				
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: F1 / 07	Aard controle R Indicatornummer: F1 / 08	Aard controle R Indicatornummer: F1 / 09			
			1 UWHS170087	€ 359.132	€ 0			
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, gemeen- tedeel 2018	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
SZW	G2	Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 7.673.527	€ 192.078	€ 656.786	€ 0	€ 66.181	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) VVWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
SZW	G2	Gemeente	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (VVWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 50.857	€ 5.627	€ 0	€ 170.278	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening gevestigde zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeen- tedeel 2018	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 51.833	€ 20.000	€ 12.171	€ 45.983	€ 12.844	€ 0
SZW	G3	Besluit	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			

C. BIJLAGEN

Lijst met gebruikte afkortingen

AR	Algemene Reserve
AWBZ	Algemene wet bijzondere bijstand
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen
BR	Bestemmings Reserve
CAK	Centraal advieskantoor bijzondere ziektekosten
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
EFRO	Europees Fonds Regionale Ontwikkeling
FIDO	Financiering Decentrale Overheden
GREX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
IGS	Intergemeentelijk Subsidiebureau
KAN	Knooppunt Arnhem Nijmegen
LOP	Landschapsonwikkelingsplan
MFC	Multifunctioneel Centrum
MOP	Meerjaren Onderhoudsplan
MRA	Milieu Regio Arnhem
MTC	Multimodaal Transportcentrum
NUP	Nationaal uitvoeringsprogramma
ODRA	Omgevingsdienst Regio Arnhem
P&C	Planning en Control
RBT	Regionaal Buro Toerisme
VZ	Voorziening
WGR	Wet Gemeenschappelijke regelingen
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen
WWB	Wet Werk en Bijstand

Verplichte BBV-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren

Prog.	Indicator	eenheid	periode	regio / dimensie	waarde	bron	omschrijving
1	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2017	Overbetuwe	0,9	Politie	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
			2017	Nederland	2,2		
1	Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2017	Overbetuwe	1,9	Politie	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
			2017	Nederland	2,9		

1	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2017	Overbetuwe	3,8	Politie	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
			2017	Nederland	5,1		
1	Vernieling	aantal per 1.000 inwoners	2017	Overbetuwe	4,3	Politie	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitscode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
			2017	Nederland	6,3		
1	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	aantal per 10.000 inw 12-17jr	2017	Overbetuwe	77	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
			2017	Nederland	131		
3	Banen	per 1.000 inw 15-74jr	2018	Overbetuwe	606,5	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 74 jaar.
			2018	Nederland	663,0		
3	Vestigingen	per 1.000 inw 15-74jr	2018	Overbetuwe	126,3	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.
			2018	Nederland	125,0		
3	Functiemenging	%	2017	Overbetuwe	51,2	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
			2017	Nederland	52,4		
4	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2016-2017	Overbetuwe	1,3	DUO/Ingrado	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2017/2018"
			2016-2017	Nederland	2,0		
4	Absoluut verzuim	per 1.000 inw. 5-18 jr	2017	Overbetuwe	0,00	DUO/Ingrado	Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".

			2017	Nederland	1,82		
4	Relatief verzuim	per 1.000 inw. 5-18 jr	2017	Overbetuwe	15,78	DUO/Ingrado	Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".
			2017	Nederland	26,58		
5	% Niet-sporters	%	2016	Overbetuwe	47,2	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
			2016	Nederland	48,7		
6	Netto arbeidsparticipatie	%	2017	Overbetuwe	69,8	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
			2017	Nederland	66,6		
6	Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18jr eo	1e halfjaar 2018	Overbetuwe	21,4	CBS - Participatiewet	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
			1e halfjaar 2018	Nederland	40,1		
6	Aantal re-integratievoorzieningen	aantal per 1.000 inw. 15-74jr	1e halfjaar 2018	Overbetuwe	27,9	CBS - Participatiewet	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar
			1e halfjaar 2018	Nederland	26,1		
6	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 1.000 inw	1e halfjaar 2018	Overbetuwe	28	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
			1e halfjaar 2018	Nederland	58		
6	% Kinderen in armoede	%	2015	Overbetuwe	2,56	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
			2015	Nederland	6,58		
6	% Jeugdwerkloosheid	%	2015	Overbetuwe	0,77	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Vervalt
			2015	Nederland	1,52		
6	Jongeren met delict voor rechter	%	2015	Overbetuwe	1,58	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

			2015	Nederland	1,45		
6	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	1e halfjaar 2018	Overbetuwe	11,7	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.
			1e halfjaar 2018	Nederland	9,2		
6	Jongeren met jeugdreclassering	%	1e halfjaar 2018	Overbetuwe	0,3	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.
			1e halfjaar 2018	Nederland	0,3		
6	Jongeren met jeugdbescherming	%	1e halfjaar 2018	Overbetuwe	0,9	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.
			1e halfjaar 2018	Nederland	1,0		
7	Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017	Overbetuwe	90	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.
			2017	Nederland	174		
7	Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	Overbetuwe	3,5	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor	
			2017	Nederland	13,5		
8	Demografische druk	%	2018	Overbetuwe	77,3	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
			2018	Nederland	69,6		
8	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2018	Overbetuwe	545	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouder betaalt aan woonlasten.
			2018	Nederland	649		

8	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2018	Overbetuwe	593	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.
			2018	Nederland	721		
8	WOZ-waarde woningen	dzd euro	2018	Overbetuwe	235	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
			2018	Nederland	230		
8	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2016	Overbetuwe	7,8	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen.

Baten en lasten per taakveld

Baten en lasten per taakveld

Taakveld 2018 (LASTEN) x € 1.000	Begr.na wijz	Werkelijk
TV0.1 Bestuur.	1.828	1.892
TV0.2 Burgerzaken.	1.084	1.147
TV0.4 Overhead.	13.912	14.527
TV0.5 Treasury.	-677	73
TV0.61 OZB woningen.	281	245
TV0.62 OZB niet-woningen.	64	41
TV0.64 Belastingen overig.	616	593
TV0.8 Overige baten en lasten.	2.431	2.481
TV0.9 Vennootschapsbelasting (VpB).	189	207
TV0.10 Mutaties reserves.	2.599	2.673
TV0.11 Resultaat v.d.rekening van baten/lasten.	2.140	0
HFDST.0 Bestuur en ondersteuning.	24.468	23.880
TV1.1 Crisisbeheersing en brandweer.	2.143	2.128
TV1.2 Openbare orde en veiligheid.	1.425	1.400
HFDST.1 Veiligheid.	3.567	3.528
TV2.1 Verkeer en vervoer.	4.175	4.128
TV2.2 Parkeren.	191	166

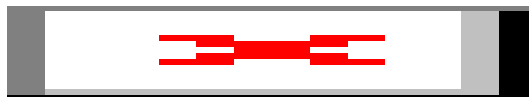
TV2.5	Openbaar vervoer.	79	72
HFDST.2 Verkeer en vervoer.		4.445	4.366
TV3.1	Economische ontwikkeling.	319	315
TV3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur.	689	444
TV3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen.	40	48
HFDST.3 Economie.		1.048	807
TV4.1	Openbaar basisonderwijs.	8	8
TV4.2	Onderwijshuisvesting.	3.556	3.136
TV4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken.	2.480	2.360
HFDST.4 Onderwijs.		6.043	5.504
TV5.1	Sportbeleid en activering.	519	497
TV5.2	Sportaccommodaties.	2.287	2.188
TV5.3	Cultuurpresentatie,-productie en partic.	271	280
TV5.5	Cultureel erfgoed.	76	88
TV5.6	Media.	786	793
TV5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie.	3.685	4.068
HFDST.5 Sport, cultuur en recreatie.		7.624	7.914
TV6.1	Samenkracht en burgerparticipatie.	4.817	4.677
TV6.2	Wijkteams.	862	785
TV6.3	Inkomensregelingen.	11.255	11.649
TV6.4	Begeleide participatie.	4.264	4.259
TV6.5	Arbeidsparticipatie.	897	934
TV6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO).	2.277	2.108
TV6.71	Maatwerkdienstverlening 18+.	5.027	5.026
TV6.72	Maatwerkdienstverlening 18-.	13.116	15.116

TV6.81	Geëscaleerde zorg 18+.	81	81
TV6.82	Geëscaleerde zorg 18-.	931	832
HFDST.6 Sociaal domein.		43.527	45.466
TV7.1	Volksgezondheid.	1.266	1.216
TV7.2	Riolering.	2.297	1.929
TV7.3	Afval.	4.316	4.413
TV7.4	Milieubeheer.	1.355	1.235
TV7.5	Begraafplaatsen.	84	78
HFDST.7 Volksgezondheid en milieu.		9.319	8.871
TV8.1	Ruimtelijke ordening.	819	901
TV8.2	Grondexploitatie (niet bedr.terr.).	572	800
TV8.3	Wonen en bouwen.	1.356	1.639
HFDST.8 Volkshuisv., RO en Sted. Vern.		2.747	3.340
SALDO		102.789	103.674

Taakveld 2018 (BATEN) x € 1.000		Begr. na wijz	Werkelijk
TV0.1	Bestuur.	-192	-192
TV0.2	Burgerzaken.	-744	-868
TV0.4	Overhead.	-891	-900
TV0.5	Treasury.	-1.641	-1.582
TV0.61	OZB woningen.	-4.926	-4.932
TV0.62	OZB niet-woningen.	-2.247	-2.239
TV0.64	Belastingen overig.	-3.951	-3.958
TV0.7	Alg. uitk. en ov. uitk. gemeentefonds.	-60.238	-60.685
TV0.8	Overige baten en lasten.	-406	-234
TV0.9	Vennootschapsbelasting (VpB).	-114	-114
TV0.10	Mutaties reserves.	-2.610	-2.126
TV0.11	Resultaat v.d.rekening van baten/lasten.	-1.209	0
HFDST.0 Bestuur en ondersteuning.		-79.169	-77.829
TV1.1	Crisisbeheersing en brandweer.	-20	-34
TV1.2	Openbare orde en veiligheid.	-49	-83
HFDST.1 Veiligheid.		-70	-117
TV2.1	Verkeer en vervoer.	-103	-84
TV2.5	Openbaar vervoer.	0	-13
HFDST.2 Verkeer en vervoer.		-103	-98
TV3.1	Economische ontwikkeling.	0	-20
TV3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur.	-859	-963
TV3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen.	-37	-43
HFDST.3 Economie.		-896	-1.026
TV4.2	Onderwijshuisvesting.	-9	-11
TV4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken.	-176	-189
HFDST.4 Onderwijs.		-185	-200

TV5.1	Sportbeleid en activering.	0	0
TV5.2	Sportaccommodaties.	-931	-972
TV5.3	Cultuurpresentatie,-productie en partic.	-25	-25
TV5.5	Cultureel erfgoed.	-15	-15
TV5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie.	-162	-180
HFDST.5 Sport, cultuur en recreatie.		-1.133	-1.193
TV6.1	Samenkracht en burgerparticipatie.	-676	-699
TV6.3	Inkomensregelingen.	-9.460	-9.755
TV6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO).	0	-13
TV6.71	Maatwerkdienstverlening 18+.	-490	-513
TV6.72	Maatwerkdienstverlening 18-.	0	0
HFDST.6 Sociaal domein.		-10.626	-10.981
TV7.1	Volksgezondheid.	-135	-135
TV7.2	Riolering.	-3.212	-2.671
TV7.3	Afval.	-5.159	-5.238
TV7.4	Milieubeheer.	0	9
TV7.5	Begraafplaatsen.	-53	-55
HFDST.7 Volksgezondheid en milieu.		-8.559	-8.090
TV8.1	Ruimtelijke ordening.	-174	-396
TV8.2	Grondexploitatie (niet bedr.terr.).	-378	-330
TV8.3	Wonen en bouwen.	-1.496	-1.999
HFDST.8 Volkshuisv., RO en Sted. Vern.		-2.047	-2.724
SALDO		-102.789	-102.258

Controleverklaring

Accountants

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Bijster 39
Postbus 3814
4800 DV Breda

T: +31 (0)76 525 00 00
F: +31 (0)76 525 00 50

breda@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan de gemeenteraad van Gemeente Overbetuwe

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van gemeente Overbetuwe te Elst gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018 als van de activa en passiva van gemeente Overbetuwe op 31 december 2018 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. het overzicht van baten en lasten over 2018;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
5. Het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad en het controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Overbetuwe zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leiding-gevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereist toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 1.036.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de gemeenteraad tijdens onze controle

geconstateerde afwijkingen boven de EUR 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in titel IV in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder het normenkader.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het College van Burgemeester en Wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het College van Burgemeester en Wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De Raad is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Gemeentewet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad, het Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - o dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - o dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten.

Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 28 juni 2019
Baker Tilly Berk N.V.

Was getekend,

drs. R.G. de Kort RA